Do niniejszego numeru dołącza się w oddzielnej broszurze Ordynacje Wyborcze wraz z przepisami wykonawczemi.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Nr. 23. Warszawa, dnia 20 lipca 1935 r. **Rok XVIII.**

DZIENNIK URZĘDOWY
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Prenumerata roczna 12 zł. **Cena egzemplarza 1 zł.**

Prenumeratę należy wpłacać na konto P. K. O. **Nr. 30-400** „Centralna Księgowość Ministerstwa Skarbu", zaznaczając na odwrocie blankietu nadawczego „Należność za prenumeratę Dziennika Urzędowego Min. Spraw Wewn.".

Adres Redakcji: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, ul. Nowy Świat 69, Wydział Org. Prawny Tel. 220-20.

Adres Administracji: Komisarjat Rządu, ul. Daniłłowiczowska Nr. 1. Telef. 696-87.

TREŚĆ.

A. DZIAŁ URZĘDOWY.

II. OKÓLNIKI Nr. Nr. 38—41.

III. PISMA OKÓLNE.

B. PRZEDRUKI.

I. DZIENNIK USTAW R. P. Nr. Nr. 45—50.

II. MONITOR POLSKI Nr. Nr. 153—161.

D. KOMUNIKATY.

A.

II. Okólniki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

123.

OKÓLNIK Nr. 38

z dnia 11 lipca 1935 r.

Instrukcja o sporządzaniu spisów wyborców do Sejmu.

(Nr. Wyb. 8/3/1) *).

124.

OKÓLNIK Nr. 39

z dnia 11 lipca 1935 r.

Instrukcja o prowadzeniu spisów wyborców do Senatu.

(Nr. Wyb. 12/4/1) *).

*) Przedrukowano w osobnym załączniku do numeru niniejszego.

125.

OKÓLNIK Nr. 40

z dnia 17 lipca 1935 r.

w sprawie wyjazdów do Austrji.

(Nr. AP. 131/985).

Do
P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę i Starostów.

Podobnie jak wyjazdy do niektórych innych krajów również i wyjazdy do Austrji nie podlegają ograniczeniom okólnika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr. 41 z dnia 24.IV. 1933 r. w sprawie polityki paszportowej (Nr. AP. 128/60). W związku z tem po porozumieniu z Ministerstwem Skarbu zarządzam:

Powiatowe władze administracji ogolnej będą wydawały paszporty do Austrji, stosując przepisy o opłatach paszportowych według następujących zasad:

1. Przy wyjazdach indywidualnych na okres nie przekraczający pięciu tygodni, należy pobierać opłaty ulgowe (po 80 zł.) przewidziane w § 1 ust. 1 lit. e) rozporządzenia z 7.V.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 397) — bez względu na stosunki majątkowe strony. Natomiast prośby o paszporty indywidualne, ważne na wielokrotne wyjazdy do Austrji, albo też na czas dłuższy aniżeli 5 tygodni, mogą być uwzględniane, jednak po szczegółowem ich uzasadnie-

niu i po zadośćuczynieniu przepisom powołanego wyżej rozporządzenia z dn. 7.V.1932 r.

Powyższe dane nie wyklucza oczywiście wydawania paszportów indywidualnych bezpłatnie przy zastosowaniu się do obecnie obowiązującego trybu postępowania i po uzyskaniu zgody Ministerstwa w myśl okólnika Nr. 41 z r. 1933.

2. a) Przy wyjazdach grupowych (wycieczki) na czas nie przekraczający siedem dni (łącznie z podróżą), należy wydawać paszporty zbiorowe bezpłatnie dla wszystkich osób, wymienionych w paszporcie. Wszystkie jednak osoby wpisane do paszportu powinny— niezależnie od opłat stemplowych od podań, uiścić również po 5 zł. w znaczkach stemplowych (nominalnej wartości) tytułem opłaty stemplowej od zezwolenia na bezpłatne paszporty udzielonego generalnie przez władze centralne w myśl § 4 ust. 2 rozporządzenia z 7.V.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 397).

b) Przy wyjazdach zbiorowych na terminy dłuższe aniżeli siedem dni, należy pobierać za paszporty zbiorowe opłaty ulgowe po 80 zł. od każdej osoby, wpisanej do paszportu. Jednakże w przypadkach wyjątkowych i gdy wyjazd grupowy projektowany jest na czas nie przekraczający trzech tygodni, upoważniam Pana Wojewodę (Pana Komisarza Rządu na m. st. Warszawę) do zarządzenia wydawania paszportów zbiorowych za pobraniem ulgowych opłat paszportowych (po 80 zł.) tylko od połowy liczby osób wymienionych w paszporcie.

c) Decyzje co do wydawania paszportów zbiorowych należą zgodnie z § 16 rozporządzenia z 14.IV.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 57 poz. 548) do wojewódzkich władz administracji ogólnej.

3. Na pierwszej stronicy książeczki paszportowej należy podać § 8 rozporządzenia z 7.V 1932 r. jako podstawę zastosowania ulgi w opłacie paszportowej, a przy paszportach zbiorowych § 4 ust. 1 lit. e) względnie ust. 2 tegoż paragrafu.

4. Dla zapewnienia kontroli nad ilością wydanych paszportów indywidualnych i liczbą osób, wyjeżdżających na podstawie paszportów zbiorowych, należy przedkładać cyfrowe zestawienia w sposób ustalony w p. 4 okólnika Nr. 3 z dn. 16.I.1935 r. w sprawie wyjazdów do Czechosłowacji (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 3, poz. 8 z r. 1935) i łącznie z temi wykazami. Niezależnie od tego ilość wydanych paszportów indywidualnych i liczbę osób, wyjeżdżających na podstawie paszportu zbiorowego, należy uwzględniać również w kwartalnych wykazach statystycznych, nadsyłanych w myśl okólnika Nr. 71 z dn. 20.V.1932 r. Nr. AP. 135/2.

5. Wkońcu podkreślam, że okólnik niniejszy nie przesądza w niczem uprawnień wojewódzkich względnie powiatowych władz administracji ogólnej, wynikających z postanowień § 7 rozporządzenia z 14.IV.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 548).

Zarządzenie niniejsze obowiązuje do odwołania.

(—) T. Krychowski
PODSEKRETARZ STANU

126.

OKÓLNIK Nr. 41

z dnia 17 lipca 1935 r.

w sprawie wyjazdów do Węgier.

(Nr. AP. 131/1027).

Do

P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę i Starostów.

Nawiązując do okólnika Nr. 19 z dn. 18.III. 1935 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 10, poz. 48 z r. 1935) zawiadamiam, że równocześnie z niniejszem znosi się ograniczenia w wyjazdach obywateli polskich do Węgier. W związku z tem wydawanie paszportów dla osób zamierzających udać się do Węgier ma się odbywać na ogólnych zasadach, określonych w powołanym na wstępie okólniku Nr. 19, z następującemi zmianami:

1. Wysokość akredytywy (czeku turystycznego), opiewającej na walutę węgierską (pengö) została ustalona na 150 zł. przy wyjazdach indywidualnych i na 125 zł. od osoby przy wyjazdach zbiorowych w stosunku do tygodniowego pobytu na Węgrzech.

2. Akredytywy (czeki turystyczne) wystawiać będzie Bank Polska Kasa Opieki Sp. Akc. (Warszawa, ul. Jasna 9) lub też upoważnione przez ten Bank instytucje—po kursie 100 zł. = 85.14 pengö (100 pengö = 117.45 zł.). Koszty bankowe za wystawienie akredytywy nie będą przekraczały analogicznych kosztów akredytyw dinarowych (do Jugosławji), a nawet będą niższe. Akredytywy (czeki turystyczne) będą wymieniane bez żadnych potrąceń na walutę węgierską przez Węgierskie Towarzystwo Podróży „Ibusz" w Budapeszcie.

3. Co do opłat oraz przedstawiania Ministerstwu danych statystycznych obowiązują analogiczne postanowienia okólnika Nr. 19.

Zarządzenie niniejsze obowiązuje do dnia 15 listopada 1935 r. — o ewentualnem zaś przedłużeniu jego mocy obowiązującej lub też o jego wznowieniu zostaną P. P. Wojewodowie (P. Komisarz Rządu na m. st. Warszawę) powiadomieni osobnem pismem.

(—) T. Krychowski
PODSEKRETARZ STANU

III. Pisma Okólne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

127.

PISMO OKÓLNE

z dnia 10 lipca 1935 r.

zaciąg ochotniczy w 1935 r. — świadectwa szkolne.

(Nr. Wojsk. A. 8/12/3).

Do

P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę i Starostów.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przesyła wyjaśnienie Min. Spraw Wojskowych do wiadomości.

(—) Wyszyński mjr.
DYREKTOR BIURA WOJSKOWEGO

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
Departament Uzupełnień
Nr. 1310-30/I. Org.
Tel. wewn. 2380
Warszawa, dn. 2.VII.1935 r.

Z polecenia Pana Kierownika Ministerstwa Spraw Wojskowych wyjaśniam, że poborowi (ochotnicy) mogą udawadniać prawo do skróconej służby wojskowej poza świadectwami szkolnemi oryginalnemi lub uwierzytelnionemi odpisami (§ 206 rozp. wykon. do ustawy o powsz. obow. wojsk.) także zaświadczeniami o złożeniu egzaminu dojrzałości (końcowego), wystawionemi przez dyrekcje zakładów naukowych. Zaświadczenia powinny wymieniać imię i nazwisko danego poborowego (ochotnika), rok urodzenia, datę złożenia egzaminu dojrzałości (końcowego) typ uczelni (mat. przyr., humanistyczny i t. p.) oraz powinny być zaopatrzone w pieczęć okrągłą danego zakładu naukowego. Wymienione zaświadczenia zastępują dla celów wojskowych świadectwa oryginalne lub uwierzytelnione ich odpisy, mogą więc być dołączone także do zeszytów ewidencyjnych w miejsce oryginalnych świadectw.

SZEF DEPARTAMENTU UZUPEŁNIEŃ
p. o. *(—) Smykal* płk. dypl.

Otrzymują:

D-cy O. K. I—X do wykonania
Szef Biura Pers. M. S. Wojsk. — do wiadomości
„ Dep. Dow. Ogóln. „ „
Min. Spraw Wewnętrznych „ „
„ Wyzn. Relig. i Ośw. Publ. „ „

128.

PISMO OKÓLNE

z dnia 13 lipca 1935 r.

o wypłacie należności żołnierzom wzywanym w charakterze świadków przez władze administracyjne.

(Nr. GB. 50/164).

Do

P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę oraz Starostów.

Celem umożliwienia stawiennictwa żołnierzom, wzywanym przez władze administracyjne w charakterze świadków na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341), a nieposiadającym środków na przejazd do miejsca urzędowania władzy wzywającej, Ministerstwo Spraw Wojskowych wydało zarządzenie, aby wojskowe jednostki administracyjne wypłacały żołnierzom tym zaliczki na poczet przysługujących im należności.

Wysokość wypłaconej zaliczki władze wojskowe będą każdorazowo odnotowywać na wezwaniu i rozkazie wyjazdu, na podstawie którego wezwany odbywa przejazd do miejsca urzędowania władzy wzywającej.

Ponadto władze wojskowe będą każdorazowo zawiadamiać specjalnem pismem władzę wzywającą o wysokości wypłaconej zaliczki celem potrącenia jej z przysługującej wezwanemu należności i przekazania potrąconej kwoty jednostce wojskowej, która dokonała wypłaty zaliczki.

Wobec tego władze i urzędy, wypłacając wzywanym przez siebie żołnierzom należności, przysługujące im w myśl rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r. o należnościach w razie pełnienia czynności poza zwykłem miejscem służbowem oraz w razie przeniesienia na inne miejsce służbowe (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 320) winny potrącać zaliczkowane im kwoty i przekazywać je bezpośrednio właściwym jednostkom wojskowym.

Podając powyższe wskutek okólnika Prezydjum Rady Ministrów Nr. 18 z r. b. do wiadomości i stosowania, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych równocześnie wyjaśnia, że art. 106 ust. 2 rozp. o postępowaniu administracyjnem, stanowiący o należnościach funkcjonarjuszów państwowych, wzywanych przez władze administracyjne w charakterze świadków, odnosi się również do żołnierzy w szczególności do oficerów, zawodowych podoficerów i szeregowców, podoficerów i szeregowców pełniących obowiązkową służbę czynną, podoficerów i szeregowców nadterminowych jako też podchorążych.

(—) Hausner
DYREKTOR GABINETU MINISTRA

129.

PISMO OKÓLNE

z dnia 15 lipca 1935 r.

o ponownym przeglądzie osób, które otrzymały karty powołania.

(Nr. Wojsk. C. 4/8/1).

Do

P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę i Starostów.

Celem uniknięcia wcielania do szeregów osób niezdolnych do pełnienia służby wojskowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych wyjaśnia w związku z przepisem § 171 rozp. wyk., że prośby o ponowny przegląd osób, które już otrzymały karty powołania, powinny być odsyłane do formacyj wojskowych z wyjątkiem wypadków, gdzie zachodzi wyraźne kalectwo (np. utrata kończyn, oka i t. p.). W tych wypadkach ponowny przegląd danej osoby powinien być przez kom. pob. przeprowadzony także po otrzymaniu karty powołania.

(—) Wyszyński mjr.
DYREKTOR BIURA WOJSKOWEGO

Ponadto otrzymują:

Min. Spraw Wojskowych Dep. Uzup. do wiadomości na pismo z dn. 8.VII.1935 r. Nr. 1006/24/I Org.
Min. Opieki Społecznej Dep. Służby Zdrowia — do wiadomości.

130.

PISMO OKÓLNE

z dnia 15 lipca 1935 r.

o bezpłatnem dostarczaniu Komisjom Klasyfikacyjnym materjałów pomiarowych na posiadłości gruntowe

(Nr. SF. 26/9/1).

Do

P. P. Wojewodów, Prezydenta m. st. Warszawy, Przewodniczących Wydziałów Powiatowych i Prezydentów Miast Wydzielonych.

Stosownie do przepisów ustawy z dnia 26 marca 1935 r. o klasyfikacji gruntów dla podatku gruntowego (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 203) powołane zostały, względnie będą powołane, Wojewódzkie i Powiatowe Komisje Klasyfikacyjne celem dokonania klasyfikacji gruntów.

Zgodnie z art. 9 wymienionej ustawy Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wzywa władze samorządowe do:

1) udzielania Wojewódzkim i Powiatowym Komisjom Klasyfikacyjnym bezpłatnie wszelkich posiadanych materjałów pomiarowych (planów i rejestrów) na posiadłości gruntowe, należące do tych urzędów lub instytucyj względnie przechowywanych u nich,

2) zezwalania przez te urzędy i instytucje na sporządzanie niezbędnych do klasyfikacji gruntów odrysów planów i odpisów rejestrów.

Zechcą P. P. Wojewodowie treść powyższego zarządzenia podać do wiadomości i wykonania zarządom gmin wiejskich i miast niewydzielonych.

ZA DYREKTORA DEPARTAMENTU
(—) Podwiński
NACZELNIK WYDZIAŁU

131.

PISMO OKÓLNE

z dnia 15 lipca 1935 r.

o opłatach stemplowych od pism w przedmiocie wyznaczenia funkcjonarjuszom państwowym mieszkań w budynkach państwowych.

(Nr. BZ. 22/6/11).

Do

P. P. Wojewodów (wszystkich), P. Komisarza Rządu na m. st. Warszawę.

W sprawie opłat stemplowych od pism w przedmiocie wyznaczenia funkcjonarjuszom państwowym mieszkania w budynku państwowym Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 20 lutego 1934 roku L. D. V. 56599/5/33 ustaliło następującą wykładnię:

„Jeżeli funkcjonarjusz państwowy jest obowiązany mieszkać w budynku państwowym, to pismo władzy przełożonej, wskazujące funkcjonarjuszowi mieszkanie, nie stwierdza umowy, lecz zawiera jednostronne polecenie służbowe i wobec tego nie podlega opłacie stemplowej.

Jeżeli natomiast władza, rozporządzając mieszkaniem, znajdującem się w budynku państwowym, oddaje to mieszkanie do dyspozycji funkcjonarjuszowi państwowemu, który sam starał się o mieszkanie w budynku państwowym, nie będąc obowiązany zamieszkać właśnie w danym lokalu, a więc mając prawo zamieszkać gdziekolwiek, to dochodzi do skutku umowa najmu. Pismo, stwierdzające tę umowę podlega opłacie, przewidzianej w art. 88 ustawy z dnia 1 lipca 1926 roku o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. z roku 1932 Nr. 41, poz. 413); mają zastosowanie postanowienia instrukcji z dnia 21 grudnia 1932 roku w sprawie opłat stemplowych od pism, wiążących się z umowami, zawieranemi przez urzędy państwowe oraz przez zakłady i przedsiębiorstwa państwowe (ogłoszonej w Nr. 21 Monitora Polskiego z 1933 roku oraz w Nr. 1 Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. z 1933 r.), w szczególności § 12 tej Instrukcji. Podlega więc opłacie, o której mowa, w szczególności pismo, podpisane tylko przez władzę,

którem władza ta, na prośbę funkcjonarjusza, wyznacza mu mieszkanie (art. 1, ustęp drugi u. o. s.)".

Tekst powyższy został ogłoszony w Nr. Nr. 6 i 32 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu z roku 1934 jako wykładnie Nr. Nr. 400 i 419.

Jednocześnie pismem z dnia 20 lutego 1934 roku L. D. V. 56599/5/33 Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, co następuje:

„Z materjałów, posiadanych przez Ministerstwo Skarbu wynika, że umowy, określone w ustępie drugim wykładni zostają zawarte na czas nieoznaczony, wobec czego do pism stwierdzających te umowy ma zastosowanie punkt „e" art. 10 ustawy z dnia 1 lipca 1926 roku o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. z roku 1932 Nr. 41, poz. 413). Należy więc za podstawę wymiaru opłaty stemplowej wziąć iloczyn z pomnożenia czynszu rocznego przez 5 (lub iloczyn z pomnożenia czynszu miesięcznego przez 60). Zasada powyższa ma zastosowanie również do pism, stwierdzających umowę najmu, sporządzonych przed dniem 18 maja 1932 roku (§ 196 rozporządzenia z dnia 10 października 1932 roku, zawierającego przepisy wykonawcze do ustawy z dnia 1 lipca 1926 roku o opłatach stemplowych Dz. U. R. P. Nr. 99, poz. 842).

Co do sporządzonych już pism, stwierdzających umowy najmu, o jakich mowa, jeżeli organ urzędowy, oddający w najem, dotychczas nie wymierzył opłaty stemplowej (§ 4 punkt 4 oraz §§ 5—8 instrukcji z 1932 roku powołanej w wykładni), to Ministerstwo Skarbu zezwoliło:

1) na zaniechanie wymiaru opłaty stemplowej, jeżeli umowa najmu została rozwiązana z dniem 31 marca 1934 roku,

2) jeżeli stosunek najmu trwa po dniu 31 marca 1934 r. — na dodatkowe wydanie decyzji w przedmiocie uiszczenia opłaty stemplowej ratami, zgodnie z § 12 powołanej instrukcji.

W razie załatwienia sprawy w sposób podany pod 2), należy od kwoty opłaty stemplowej, obliczonej od wymienionego wyżej iloczynu potrącić kwotę, już uiszczoną tytułem opłaty stemplowej od danej umowy najmu na skutek nakazu płatniczego, sporządzonego przez urząd skarbowy".

Opłata stemplowa za okres od dnia 31 marca 1934 roku powinna być zapłacona w połowie przez funkcjonarjusza państwowego, zajmującego mieszkanie, a w połowie przez Skarb Państwa, przyczem zgodnie z decyzją Ministerstwa Skarbu, wyrażoną w piśmie z dnia 7 listopada 1934 roku Nr. D. V. 36531/5/34 opłata stemplowa może być uiszczona przez odpowiednie uszczuplenie kwoty wpływającej do kasy państwowej tytułem komornego.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podaje powyższe do wiadomości i zastosowania.

Jednocześnie podaje się do wiadomości odpis pisma okólnego Ministerstwa Skarbu za tą samą datą i liczbą, skierowanego do wszystkich Izb Skarbowych, Wydziału Skarbowego w Urzędzie Wojewódzkim Śląskim, Urzędów Opłat Stemplowych oraz tych Urzędów Skarbowych, którym poruczony jest wymiar opłat stemplowych.

Za DYREKTORA DEPARTAMENTU
(—) inż. Sunderland
NACZELNIK WYDZIAŁU

MINISTERSTWO SKARBU
L. D V. 56599/5/33
Warszawa,
dn. 20 lutego 1934 r.

Zał. do pisma ok.
Nr. BZ 22/6/11

Wszystkim Izbom Skarbowym, Urzędowi Wojewódzkiemu Śląskiemu (Wydział Skarbowy), Urzędom Opłat Stemplowych oraz tym Urzędom Skarbowym, którym jest poruczony wymiar opłat stemplowych.

do wiadomości.

Jeżeli Urząd Skarbowy wymierzył nakazem płatniczym opłatę stemplową od pisma, o jakiem mowa w ustępie drugim wykładni wyżej przytoczonej (na mocy art. 33 punktu 3 u. o. s., a z powodu, że organ urzędowy, oddający w najem, nie zastosował postanowień i. s. u.), to ma na wniosek wymienionego organu urzędowego w księdze bierczej odpisać kwotę, która jeszcze zalega, jeżeli wymieniony organ urzędowy stwierdził w motywacji wniosku bądź, że umowa została rozwiązana przed dniem 1 kwietnia 1934 r., bądź, że została dodatkowo wydana decyzja w myśl § 12 i. s. u.

Urząd Skarbowy ma na żądanie organu urzędowego, oddającego w najem, podać mu kwotę, która została uiszczona na poczet wymierzonej nakazem płatniczym opłaty stemplowej od pisma, stwierdzającego umowę najmu.

Ze względu na wynikającą z powyższych zarządzeń możliwość umorzenia wymierzonych opłat stemplowych, o których mowa, należy kroki egzekucyjne celem ściągnięcia tych opłat wstrzymać do końca maja 1934 r.

(—) W. Koszko
DYREKTOR DEPARTAMENTU

B.

I. Przedruki z Dziennika Ustaw R. P.

z 28 czerwca Nr. 45 Rok 1935

Poz. 303. Protokół między Polską a Persją, podpisany w Teheranie dn. 22 maja 1934 r., zmieniający polsko-perski Protokół z dn. 14 kwietnia 1928 r. o zastąpieniu przez nowy tekst dawnego tekstu art. VI Umowy Handlowej między Polską a Persją z dnia 19 marca 1927 r.

Poz. 304. Oświadczenie Rządowe z dnia 17 czerwca 1935 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych: 1) Protokółu polsko-perskiego, podpisanego w Teheranie dnia 22 maja 1934 r. o zmianie Protokółu, podpisanego w Teheranie dnia 14 kwietnia 1928 r., dotyczącego zastąpienia przez nowy tekst dawnego tekstu art. VI Konwencji Handlowej pomiędzy Polską a Persją z dnia 19 marca 1927 r.; 2) Porozumienia w formie not, wymienionych w Teheranie dnia 22 maja 1934 r. między Rządem Polskim a Perskim w sprawie klauzuli bałtyckiej.

Poz. 305. Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości, Komunikacji, Poczt i Telegrafów, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Skarbu z dnia 18 września 1934 r. o wykonaniu ustawy z dnia 28 stycznia 1932 r. o stosunkach prawnych w obszarach warownych i rejonach umocnionych.

Na podstawie art. 18 ustawy z dnia 28 stycznia 1932 r. o stosunkach prawnych w obszarach warownych i rejonach umocnionych (Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 124) zarządza się co następuje:

§ 1. Artykuły, powołane w rozporządzeniu niniejszem bez określenia, oznaczają postanowienia ustawy z dnia 28 stycznia 1932 r. o stosunkach prawnych w obszarach warownych i rejonach umocnionych (Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 124).

Paragrafy, powołane w rozporządzeniu niniejszem bez określenia, oznaczają przepisy rozporządzenia niniejszego.

Do art. 1.

§ 2. Za obszary warowne i rejony umocnione uważa się, poza obszarami i miejscowościami uznanemi za takie na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 czerwca 1927 r. w sprawie uznawania pewnych obszarów i miejscowości za obszary warowne i rejony umocnione (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 483), również te obszary i miejscowości, które w myśl przepisów wydanych przed dniem 11 listopada 1918 r. były uznane za twierdze lub rejony fortyfikacyjne.

§ 3. (1) Wojewoda w porozumieniu z dowódcą obszaru warownego lub dowódcą okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego), w którego okręgu położony jest dany rejon umocniony, poda do wiadomości publicznej granice tego obszaru lub rejonu, jeśli nie zostały one określone przepisem ogłoszonym w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Obwieszczenie to ogłasza się w Dzienniku Wojewódzkim oraz stosownie do potrzeby także w inny sposób, przyjęty w danej miejscowości dla ogłaszania zarządzeń władz.

(2) Wojewoda może zarządzić w porozumieniu z dowódcą okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego), w którego okręgu położony jest dany rejon umocniony, oznaczenie na gruncie granic obszaru warownego lub rejonu umocnionego.

Do art. 2.

§ 4. (1) Wzniesienie budowli (art. 2 ust. 1 lit. a) i b) oznacza zarówno postawienie nowej budowli stałej lub tymczasowej, jak również nadbudowę lub powiększenie budowli istniejącej.

(2) Przez zmianę budowli należy rozumieć tak przebudowę jak i zmianę przeznaczenia budowli. W szczególności przebudowa oznacza przeróbkę budowli, przy której zostają zmienione, dodane lub usunięte części nośne lub konstrukcyjne tych budowli, bądź części wpływające na bezpieczeństwo budowli od ognia, zmiana przeznaczenia zaś oznacza przeróbkę, w następstwie której budowla lub jej część może być użyta dla innego celu, niż była pierwotnie przeznaczona.

§ 5. Przez sieć oświetleniową (art. 2 ust. 1 lit. d)) należy rozumieć również sieć wysokiego napięcia, przewodzącą prąd elektryczny, służy do napędu urządzeń techniczno-gospodarczych i innych temu podobnych celów.

§ 6. Przez zdjęcia topograficzne (art. 2 ust. 1 lit. i) należy rozumieć wszelkie prace, mające na celu odtworzenie ukształtowania terenu, podejmowane w celach tak technicznych jak artystycznych, a w szczególności prace miernicze oraz szkice i rysunki topograficzne i perspektywiczne, niezależnie od materjału, na którym i przy pomocy którego są wykonywane.

Do art. 3, 4 i 5.

§ 7. (1) Ubiegający się o zezwolenie na wykonanie prawa lub czynności podlegających ograniczeniom, składa na piśmie prośbę do władzy administracyjnej, właściwej w myśl szczególnych przepisów do udzielenia zezwolenia na wykonanie danego prawa lub czynności.

(2) Przy zamierzeniu budowy lub robót w znaczniejszym rozmiarze, ubiegający się o zezwolenie na wykonanie prawa lub czynności może przed wniesieniem prośby do władzy, określonej w ust. 1, przedstawić plan wstępny zamierzonej budowy lub robót władzy wojskowej, celem wyrażenia opinji co do zasadniczej dopuszczalności tej budowy lub robót ze względu na stan obronności obszaru warownego lub rejonu umocnionego.

Opinja władzy wojskowej nie przesądza sposobu załatwienia prośby przy wydawaniu ostatecznej decyzji w myśl § 10.

(3) W przypadkach, gdy dla wykonania prawa lub czynności, o których mowa w ust. 1, zezwolenie władzy administracyjnej nie jest wymagane, należy prośbę złożyć do dowódcy obszaru warownego lub dowódcy okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego), w którego okręgu położony jest dany rejon umocniony.

§ 8. (1) Prośba (§ 7 ust. 1) powinna odpowiadać warunkom wymaganym w myśl przepisów szczególnych, dotyczących udzielania zezwoleń na wykonanie danego prawa lub czynności. Ponadto należy w prośbie wymienić nieruchomość, w stosunku do której obowiązuje ograniczenie z ustawy z dnia 28 stycznia 1932 r. o stosunkach prawnych w obszarach warownych i rejonach umocnionych (Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 124), a pozatem wykazać swoje prawa własności do nieruchomości lub inne prawa z nią związane, oraz wymienić podstawę i rodzaj ograniczenia.

(2) W przypadkach, gdy ograniczenie dotyczy spraw nabywania, najmu lub dzierżawienia nieruchomości (art. 2 ust. 1 lit. j)), należy w prośbie, jeśli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, wymienić jedynie nieruchomość, w stosunku do której ograniczenie obowiązuje, podstawę i rodzaj ograniczenia, oraz powody wniesienia prośby.

(3) W przypadku, gdy ograniczenie dotyczy czasowego lub stałego pobytu względnie zamieszkania (art. 2 ust. 1 lit. k)), należy w prośbie, jeśli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, wymienić jedynie podstawę i rodzaj ograniczenia oraz powody wniesienia prośby.

(4) W przypadkach, określonych w § 7 ust. 3, należy w prośbie:

a) wymienić i opisać dokładnie rodzaj i cel projektowanych budów lub robót (art. 1 ust. 1 lit. a) do lit. i)), dołączając w dwu egzemplarzach techniczny plan budowlany i plan sytuacyjny terenu, na którym mają być prowadzone, oraz uzasadnić ich potrzebę;

b) wymienić nieruchomość, w stosunku do której ograniczenie obowiązuje, i wykazać swoje prawa własności do nieruchomości lub inne prawa z nią związane;

c) wymienić podstawę i rodzaj ograniczenia.

Jeśli ograniczenie dotyczy spraw nabywania, najmu lub dzierżawienia nieruchomości (art. 2 ust. 1 lit. j)), albo czasowego lub stałego pobytu względnie zamieszkania (art. 2 ust. 1 lit. k)), stosuje się odpowiednio przepisy ust. 2 lub 3.

§ 9. Władza administracyjna po rozpatrzeniu prośby przesyła ją wraz z załącznikami do dowódcy obszaru warownego lub dowódcy okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego), w którego okręgu położony jest dany rejon umocniony, tylko w tym przypadku. jeśli w myśl przepisów szczególnych zdaniem władzy nie zachodzą żadne przeszkody co do udzielenia zezwolenia na wykonanie prawa lub czynności, o które ubiega się proszący.

§ 10. (1) Prośbę o udzielenie zezwolenia rozpatruje władza wojskowa tylko w tym kierunku, czy nie wpłynie ono ujemnie na obronność obszaru warownego lub rejonu umocnionego i w zależności od tego wydaje decyzję, w której:

a) udziela zezwolenia, nie czyniąc go zawisłem od żadnych warunków, albo

b) udziela zezwolenia warunkowego, uzależniając wykonanie prawa lub czynności podlegających ograniczeniu od wyrażenia przez interesowanego zgody na warunki wskazane przez nią, albo

c) odmawia zezwolenia.

(2) Decyzja ma być wydaną na piśmie i powinna zawierać pouczenie o służącym przeciw niej środku prawnym (art. 5 ust. 3) a w przypadku udzielenia zezwolenia — pouczenie o czasie jego obowiązywania (art. 3 ust. 4).

§ 11. (1) W przypadku udzielenia zezwolenia warunkowego — warunki, od których dopełnienia uzależniono udzielenie zezwolenia, mogą wynikać zasadniczo tylko ze względów dotyczących obronności obszaru warownego lub rejonu umocnionego.

(2) Władza wojskowa, udzielając zezwolenia, może jednak zażądać od ubiegającego się — złożenia oświadczenia, że ani on, ani jego prawonabywcy, nie wystąpią przeciw Skarbowi Państwa z roszczeniem o odszkodowanie w przypadku uszkodzenia, zniszczenia, lub zniesienia ze względu na potrzeby obronności obszaru warownego lub rejonu umocnionego albo w następstwie wydarzeń wojennych lub operacyj wojskowych — budów i urządzeń, wykonanych na podstawie udzielonego zezwolenia. Dla dopełnienia tego zobowiązania może władza wojskowa zażądać odpowiednich gwarancyj, a w szczególności, jeśli zezwolenie dotyczy nieruchomości, uwidocznienia warunków w księdze hipotecznej (gruntowej).

§ 12. (1) Władza wojskowa po załatwieniu prośby zwraca akta sprawy władzy administracyjnej wraz ze swą decyzją, którą należy doręczyć ubiegającemu się o zezwolenie łącznie z decyzją władzy administracyjnej, wydaną w myśl przepisów szczególnych, dotyczących udzielania zezwoleń na wykonanie danego prawa lub czynności.

(2) Jeżeli władza wojskowa nie nadeśle decyzji w czasie, umożliwiającym władzy administracyjnej zachowanie terminu, przewidzianego ustawowo dla załatwienia prośby, władza administracyjna może doręczyć swoją decyzję stronie oddzielnie, umieszczając w niej pouczenie, że wykonanie danego prawa lub czynności uzależnione jest od uzyskania przez stronę zezwolenia władzy wojskowej.

(3) W przypadkach, określonych w § 7 ust. 3, władza wojskowa zawiadamia proszącego o swej decyzji bezpośrednio.

§ 13. Przepisy §§ 7 — 12 stosują się odpowiednio do władz samorządowych w razie ubiegania się przez nie o zezwolenie na wykonanie

prawa lub czynności podlegających ograniczeniom.

§ 14. (1) Władza wojskowa może z urzędu udzielać ogólnych zezwoleń na wykonywanie na określonych terenach, położonych w granicach obszaru warownego lub rejonu umocnionego, wszystkich lub niektórych tylko praw i czynności, podlegających ograniczeniom. O granicach tych terenów oraz o zakresie zezwolenia zawiadamia władza wojskowa właściwe władze administracyjne.

(2) W przypadku udzielenia zezwolenia ogólnego nie stosuje się przepisu § 9, a władza administracyjna, zawiadamiając proszącego o sposobie załatwienia prośby, komunikuje mu zarazem, iż decyzja o zezwoleniu na wykonanie prawa lub czynności, zapadła w porozumieniu z władzą wojskową.

Do art. 6.

§ 15. (1) W celu uzyskania zgody właściwych władz wojskowych na projekty budów i robót, przedsiębranych przez władze i przedsiębiorstwa państwowe, należy projekty i plany przesłać wraz z załącznikami, określonemi w § 8 ust. 1 lit. a), właściwej władzy wojskowej, która powe̜źmie i zakomunikuje swą decyzję w terminie 4 tygodni.

(2) Przy rozpatrywaniu odnośnych planów i projektów mogą być brane pod rozwagę tylko okoliczności, mające wpływ na obronność obszaru warownego lub rejonu umocnionego.

Do art. 8.

§ 16. Odszkodowanie należy się zasadniczo w pieniądzach. Za zgodą poszkodowanego może ono jednak być uiszczone również w innej wartości.

Do art. 10.

§ 17. Dowódca okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego) może — otrzymawszy wniosek komisji szacunkowej w sprawie zasadności roszczenia o odszkodowanie oraz jego wysokości — zasięgnąć co do niego opinji prawnej u właściwych organów administracji wojskowej.

§ 18. W przypadku uznania, że wniosek komisji szacunkowej opiera się na niewyczerpująco ustalonym stanie faktycznym sprawy lub pozostaje w sprzeczności z poczynionemi ustaleniami, może dowódca okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego) zwrócić akta sprawy komisji szacunkowej celem ponownego rozpatrzenia, wskazując okoliczności, które należy wziąć pod uwagę, lub czynności, które należy spełnić.

§ 19. Dowódca okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego) powinien wydać orzeczenie w sprawie przyznania lub odmówienia odszkodowania najpóźniej w terminie 6 miesięcy od dnia zgłoszenia roszczenia przez ubiegającego się o odszkodowanie.

§ 20. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 2 miesiące po ogłoszeniu.

Z dniem tym traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 8 lutego 1930 r. w sprawie udzielania przez władze wojskowe pozwoleń na wzniesienie, przebudowę lub zmianę budynku w pobliżu twierdz, lub w rejonach fortyfikacyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 120).

Poz. 306. Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych z dnia 18 września 1934 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu i Sprawiedliwości o trybie i zasadach postępowania komisyj szacunkowych do spraw o odszkodowania w obszarach warownych i rejonach umocnionych.

Na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 28 stycznia 1932 r. o stosunkach prawnych w obszarach warownych i rejonach umocnionych (Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 124) zarządza się co następuje:

§ 1. (1) Komisja szacunkowa jest organem pracy dowódcy okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego).

(2) W skład komisji szacunkowej wchodzą:

a) oficer sztabowy, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego), jako przewodniczący,

oraz jako członkowie:

b) urzędnik państwowej władzy budowlanej I instancji, właściwej ze względu na miejsce położenia nieruchomości, której dotyczy zakaz wykonania prawa lub odmowa zezwolenia, wyznaczony przez wojewodę — o ile możności z pośród urzędników z wykształceniem technicznem;

c) urzędnik właściwej (lit. b) izby skarbowej, wyznaczony przez dyrektora izby;

d) urzędnik zainteresowanego działu cywilnej administracji państwowej, wyznaczony przez właściwą (lit. b) władzę I instancji;

e) biegły z pośród niezainteresowanych mieszkańców gminy, wyznaczony przez zarząd właściwej (lit. b) gminy.

§ 2. Do właściwości komisji szacunkowej należy rozpatrywanie roszczeń o odszkodowania z tytułu szkód poniesionych w prawach własności do nieruchomości lub innych prawach związanych z nieruchomością w obszarach warownych i rejonach umocnionych, oraz przedstawianie dowódcy okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego) wniosków w sprawie zasadności zgłoszonych roszczeń i wysokości odszkodowania.

§ 3. (1) Komisja szacunkowa zbiera się na zarządzenie dowódcy okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego), wydane przewodniczącemu komisji.

(2) Komisja szacunkowa urzęduje zasadniczo w siedzibie dowództwa okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego). Dowódca okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego) może wyznaczyć również inne miejsce urzędowania komisji.

(3) Lokalu i potrzebnego personelu dostarcza komisji szacunkowej dowódca okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego).

§ 4. Nie może brać udziału w postępowaniu jako przewodniczący lub członek komisji szacunkowej:

a) ten, kogo sprawa bezpośrednio lub pośrednio dotyczy;

b) małżonek ubiegającego się o odszkodowanie, jego krewny lub powinowaty w linji prostej, a w linji bocznej do stopnia między dziećmi rodzeństwa, — związany z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli, oraz jego wierzyciel lub dłużnik.

§ 5. (1) Członek komisji szacunkowej zawiadamia bezzwłocznie o przyczynie uzasadniającej wyłączenie go — przewodniczącego, ten zaś dowódcę okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego); jeśli przyczyna wyłączenia dotyczy przewodniczącego, zawiadamia on o niej dowódcę okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego).

(2) Ubiegający się o odszkodowanie zawiadamia o przyczynie wyłączenia, jeśli dotyczy ona członka komisji — przewodniczącego, jeżeli zaś dotyczy przewodniczącego — dowódcę okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego).

§ 6. O wyłączeniu rozstrzyga dowódca okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego), przyczem w przypadku wyłączenia członka komisji zawiadamia o tem właściwą władzę (§ 1), która wyznacza innego członka w miejsce wyłączonego.

§ 7. (1) Ubiegający się o odszkodowanie zgłasza na piśmie roszczenie o odszkodowanie do dowódcy okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego).

(2) W piśmie tem należy:

a) wymienić nieruchomość, w stosunku do której ograniczenie obowiązuje i wykazać swoje prawa własności do nieruchomości lub inne prawa z nią związane;

b) wymienić podstawę i rodzaj ograniczenia, któremu uległy jego prawa;

c) określić charakter i rozmiar poniesionych szkód oraz podać wysokość żądanego odszkodowania.

Do pisma należy załączyć potrzebne plany sytuacyjne i techniczne.

(3) Pismo to przekazuje dowódca okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego) przewodniczącemu komisji szacunkowej.

§ 8. Po zapoznaniu się z aktami sprawy przewodniczący komisji szacunkowej może wezwać ubiegającego się o odszkodowanie do uzupełnienia, w terminie nie krótszym niż dni 14, przedstawionych komisji dowodów, bądź do powołania dowodów, oraz do udzielenia potrzebnych wyjaśnień.

§ 9. (1) Przedstawienie pisemnych dowodów powinno nastąpić w oryginale lub uwierzytelnionym odpisie.

(2) Przedstawiając dowód ze świadka należy dokładnie oznaczyć okoliczności, mające być zeznaniami świadka stwierdzone, oraz wskazać dokładny adres świadka.

§ 10. Komisja szacunkowa może zamiast przesłuchania świadka zażądać od niego złożenia zeznań na piśmie. Zeznania muszą być napisane przez zeznającego własnoręcznie.

§ 11. (1) Komisja szacunkowa wzywa świadka pismem poleconem, wymieniając w wezwaniu imię, nazwisko i miejsce zamieszkania wezwanego, miejsce i czas przesłuchania, nazwisko ubiegającego się o odszkodowanie i przedmiot sprawy oraz zwięzłą osnowę przepisów o środkach przymusowych w razie niestawiennictwa (§ 20) i o wynagrodzeniu za stawiennictwo (§ 19).

(2) W przypadku zażądania od świadka złożenia zeznań na piśmie należy kwestje, co do których świadek ma się wypowiedzieć, ująć w formę zwięzłych i wyczerpujących pytań.

§ 12. Świadkami nie mogą być:

a) osoby niezdolne do spostrzegania lub komunikowania swych spostrzeżeń;

b) duchowni co do faktów, powierzonych im na spowiedzi lub pod tajemnicą duchowną;

c) żołnierze i urzędnicy publiczni, nie zwolnieni od zachowania tajemnicy urzędowej, jeśli by zeznanie ich miało być połączone z jej naruszeniem.

§ 13. (1) Nikt nie ma prawa odmówić zeznań w charakterze świadka, z wyjątkiem małżonka ubiegającego się o odszkodowanie, jego wstępnych, zstępnych i rodzeństwa, powinowatych w tym samym stopniu, oraz osób, pozostających z nim w stosunku przysposobienia. Prawo odmowy zeznań ze strony małżonka i powinowatych trwa i po ustaniu małżeństwa.

(2) Świadek może odmówić odpowiedzi na zadane mu pytania, gdyby zeznanie mogło narazić go lub jego bliskich, wymienionych w ustępie 1, na odpowiedzialność karną, hańbę lub dotkliwą i bezpośrednią szkodę majątkową, albo gdyby zeznanie miało być połączone z pogwałceniem istotnej tajemnicy zawodowej.

§ 14. Przed przesłuchaniem lub żądając złożenia zeznań na piśmie, należy pouczyć świadka o grożącej mu odpowiedzialności za fałszywe zeznanie.

§ 15. Komisja szacunkowa może zasięgać informacyj od władz i urzędów; informacje urzędowe, udzielone komisji z zastrzeżeniem ich poufności, nie mogą być ujawnione.

§ 16. Przed postawieniem wniosku (§ 24) co do zasadności roszczenia komisja szacunkowa zasięga opinji prawnej u właściwych organów administracji wojskowej.

§ 17. (1) W przypadkach, wymagających wiadomości specjalnych, komisja szacunkowa może wezwać jednego lub kilku biegłych, celem zasięgnięcia ich opinji.

(2) Wezwanie i przesłuchanie biegłych dokonywa się na tych samych zasadach, co wezwanie i przesłuchanie świadków.

(3) Wyłączenie biegłych następuje w sposób i na zasadach określonych w §§ 4 — 6.

§ 18. Komisja szacunkowa może zarządzić oględziny na miejscu, w razie potrzeby z udziałem biegłych.

§ 19. (1) Świadkowie zamieszkali poza siedzibą komisji szacunkowej, lub miejscem dokonywania jej czynności, otrzymują zwrot niezbędnych kosztów przejazdu w wysokości nieprzekraczającej ceny biletu kolejowego klasy trzeciej za daną odległość w obie strony w pociągu osobowym, bez względu na rodzaj środka lokomocji, oraz strawne, jeżeli odległość ich miejsca zamieszkania lub pobytu wynosi najmniej dwadzieścia pięć kilometrów.

(2) Świadkowie żyjący z zarobku dziennego otrzymują wynagrodzenie za utracony wskutek stawiennictwa zarobek, niezależnie od ewentualnie przyznanego strawnego.

(3) Biegli oraz biegły — członek komisji (§ 1 ust. 2 lit. e) prócz wynagrodzenia za pracę — otrzymują pokrycie wydatków niezbędnych do jej wykonania, a w razie zamieszkiwania poza siedzibą komisji szacunkowej, również strawne i zwrot niezbędnych kosztów przejazdu.

(4) Świadkowie i biegli, będący żołnierzami zawodowymi lub funkcjonarjuszami państwowymi i samorządowymi, otrzymują diety oraz zwrot kosztów podróży według zasad, określonych w przepisach o podróżach służbowych, jeżeli okoliczności, o których mają zeznawać, pozostają w związku z wykonywaniem ich urzędu lub służby; w innych przypadkach stosuje się do nich zasady ogólne.

(5) Świadek lub biegły, który niesłusznie odmawia złożenia zeznań lub wyrażenia opinji, nie ma prawa do żadnych należności.

(6) Żądania świadków i biegłych o przyznanie strawnego, wynagrodzenia i zwrot kosztów podróży powinny być zgłoszone pod rygorem utraty roszczenia bezzwłocznie po spełnieniu czynności, do której świadek lub biegły został powołany.

(7) O przyznaniu strawnego lub wynagrodzenia, jego wysokości, jak również o przyznaniu kosztów podróży, decyduje przewodniczący komisji. Od decyzji w tym przedmiocie nie służy odwołanie.

(8) Przyznaną należność wypłaca się bezzwłocznie po spełnieniu czynności, do której świadek lub biegły został powołany.

§ 20. (1) Kto jako świadek lub biegły nie stawi się na wezwanie komisji szacunkowej lub odmówi dania żądanych wyjaśnień albo zeznań na piśmie bez usprawiedliwiających powodów,

podlega karze grzywny do 50 złotych, a w przypadku ponownego niewykonania żądania — karze grzywny do 100 złotych.

(2) Właściwemi do orzekania kar, wymienionych w ustępie 1, są powiatowe władze administracji ogólnej.

(3) Jeżeli niestawiennictwo świadka lub biegłego nastąpiło bez uzasadnienia powodu, przewodniczący komisji zwraca się do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej o zarządzenie przymusowego sprowadzenia wezwanej osoby.

§ 21. (1) Komisję szacunkową zwołuje i oznacza terminy jej posiedzeń oraz innych czynności przewodniczący komisji, zawiadamiając o nich właściwe władze (§ 1) bądź członków komisji, oraz ubiegającego się o odszkodowanie — pismem poleconem, co najmniej na 10 dni przed terminem. W zawiadomieniu należy podać dokładnie przedmiot czynności.

(2) Przesłuchanie ubiegającego się o odszkodowanie, świadków i biegłych przeprowadza przewodniczący komisji szacunkowej lub delegowany przez niego członek komisji.

(3) Pisma komisji szacunkowej podpisuje przewodniczący komisji.

§ 22. Z każdej czynności komisji szacunkowej sporządza się protokół, który podpisuje przewodniczący komisji lub członek komisji, spełniający daną czynność, oraz osoby w tej czynności współdziałające.

§ 23. (1) Wysokość odszkodowania określa komisja szacunkowa w pieniądzach według przeciętnych cen rynkowych w miejscu położenia nieruchomości, w czasie powstania szkody, przy uwzględnieniu wszystkich zachodzących okoliczności.

(2) Odszkodowanie obejmuje jedynie wynagrodzenie szkód rzeczywiście poniesionych z powodu wprowadzenia ograniczeń, albo też z powodu odmowy zezwolenia na wykonanie przez poszkodowanego jego praw.

§ 24. Wyniki postępowania w zakresie zasadności roszczenia oraz wysokości odszkodowania ujmuje komisja szacunkowa na posiedzeniu w formę umotywowanego wniosku i przedstawia go wraz z aktami sprawy dowódcy okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego), najpóźniej w terminie 5 miesięcy od dnia zgłoszenia roszczenia o odszkodowanie (§ 7).

§ 25. W przypadku zwrócenia wniosku przez dowódcę okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego) w celu uzupełnienia postępowania (§ 18 rozp. Ministrów: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości, Komunikacji, Poczt i Telegrafów, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Skarbu z dnia 18 września 1934 r. o wykonaniu ustawy z dnia 28 stycznia 1932 r. o stosunkach prawnych w obszarach warownych i rejonach umocnionych) (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr. 45, poz. 305) komisja szacunkowa powinna wykonać nakazane przez dowódcę okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego) czynności w terminie 3 tygodni od dnia doręczenia zarządzenia dowódcy okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego). Komisja szacunkowa związana jest w tym przypadku zapatrywaniem prawnem, wyrażonem w zarządzeniu.

§ 26. (1) Dla ważności posiedzeń komisji szacunkowej wymagana jest obecność wszystkich jej członków.

(2) Wnioski komisji szacunkowej (§ 24) zapadają większością głosów, przyczem wstrzymanie się od głosowania nie jest dopuszczalne. W przypadku, gdy żadne ze zdań nie uzyska większości, rozstrzyga zdanie, do którego przyłączy się przewodniczący komisji.

(3) Członek Komisji szacunkowej, który został przegłosowany, może zażądać, by jego odmienne zdanie zostało wciągnięte do protokółu.

§ 27. Koszty postępowania komisji szacunkowej ponosi Skarb Państwa.

§ 28. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 2 miesiące po ogłoszeniu.

Poz. 307. Rozporządzenie Ministra Komunikacji z dnia 27 czerwca 1935 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie uzupełnienia „Regulaminu przewozu przesyłek towarowych na kolejach żelaznych".

Poz. 308. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 22 czerwca 1935 r. o zniesieniu ekspozytury starostwa zdołbunowskiego w Ostrogu, w województwie wołyńskiem.

Poz. 309. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 15 czerwca 1935 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 15 kwietnia 1935 r. o ulgach w spłacie zaległości podatkowych.

Poz. 310. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 18 czerwca 1935 r. w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu o zmianie rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 9 stycznia 1933 r. w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w sprawie uprawnień robotników, zatrudnionych zagranicą, do zasiłków na wypadek bezrobocia.

Poz. 311. Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 13 czerwca 1935 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o kryzysowym dodatku do państwowego podatku dochodowego.

z 5 lipca Nr. 46 Rok 1935

Poz. 312. Układ dodatkowy do konwencji handlowej między Polską a Szwajcarją z dnia 26 czerwca 1922 r., podpisany wraz z listami A i B i protokółem końcowym w Bernie dnia 3 lutego 1934 r. i Porozumienie w formie not, wymienionych w Warszawie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Związkowym Szwajcarskim w dniach 30 marca i 20 kwietnia 1934 r. w sprawie clenia tłoków do silników spalinowych.

Poz. 313. Oświadczenie Rządowe z dnia 6 czerwca 1935 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych układu dodatkowego do konwencji handlowej polsko-szwajcarskiej z dnia 26 czerwca 1922 r. i porozumienia między Rządem Polskim a Rządem Szwajcarskim w sprawie clenia tłoków do silników spalinowych.

Poz. 314. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15 czerwca 1935 r. o zmianie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 lipca 1928 r. w sprawie zawierania związków małżeńskich przez funkcjonarjuszów Policji Państwowej.

Na podstawie art. 64 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 257) zarządzam co następuje:

§ 1. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 lipca 1928 r. w sprawie zawierania związków małżeńskich przez funkcjonarjuszów Policji Państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 87, poz. 762) ulega następującym zmianom:

1) ustęp drugi § 3 otrzymuje brzmienie następujące:

„Zezwolenie na zawarcie związku małżeńskiego może otrzymać szeregowy Policji Państwowej pod warunkiem:

a) nieposzlakowanej opinji narzeczonej,

b) złożenia prośby o przeniesienie do innej miejscowości, jeżeli narzeczona mieszka w powiecie, w którym pełni służbę narzeczony".

2) W tymże § 3 dodaje się nowy ustęp końcowy o brzmieniu następującem:

„Szeregowi Policji Państwowej, pozostający w stopniach posterunkowego i starszego posterunkowego, powinni ponadto:

a) przesłużyć siedem lat w Policji Państwowej,

b) wykazać, że suma miesięcznego dochodu narzeczonych, wliczając w nią uposażenie szeregowego, odpowiada co najmniej miesięcznym poborom przodownika".

3) W § 4 zamiast wyrazów „w punktach a) i b) § 3" wstawia się: „w punkcie a) ustępu trzeciego § 3".

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Poz. 315. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15 czerwca 1935 r. o utworzeniu gminy wiejskiej Radomyśl nad Sanem w powiecie tarnobrzeskim, województwie lwowskiem.

Poz. 316. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 czerwca 1935 r. o kuratorach nieletnich.

Poz. 317. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 czerwca 1935 r. o zwinięciu i utworzeniu niektórych katedr i zakładów naukowych w szkołach akademickich.

Poz. 318. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 28 czerwca 1935 r. w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych o zniżkach celnych na jabłka, winogrona, morele i arbuzy.

z 10 lipca Nr. 47 Rok 1935

Poz. 319. Ustawa z dnia 8 lipca 1935 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu*).

Poz. 320. Ustawa z dnia 8 lipca 1935 r. Ordynacja wyborcza do Senatu*).

Poz. 321. Ustawa z dnia 8 lipca 1935 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej*).

Poz. 322. Porozumienie między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Łotewską, dotyczące ubezpieczeń społecznych, podpisane w Rydze dnia 20 grudnia 1934 r.

Poz. 323. Oświadczenie Rządowe z dnia 22 czerwca 1935 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Porozumienia między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Łotewską, dotyczącego ubezpieczeń społecznych, podpisanego w Rydze dnia 20 grudnia 1934 r.

*) Przedrukowano w osobnym załączniku do numeru niniejszego.

z 13 lipca Nr. 48 Rok 1935

Poz. 324. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11 lipca 1935 r. Regulamin do zgromadzenia okręgowego*).

Poz. 325. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11 lipca 1935 r. o spisach wyborców do Sejmu*).

Poz. 326. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11 lipca 1935 r. o spisach wyborców do Senatu*).

z 15 lipca Nr. 49 Rok 1935

Poz. 327. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1935 r. o wyborach do Sejmu.

Na podstawie art. 9 ust. (1) ordynacji wyborczej do Sejmu (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr. 47, poz. 319) zarządzam wybory do Sejmu i wyznaczam dzień głosowania na 8 września 1935 r.

Czynności wyborcze mają być dokonane w terminach, oznaczonych w kalendarzu wyborczym, załączonym do zarządzenia niniejszego.

*) Przedrukowano w osobnym załączniku do numeru niniejszego.

Załącznik do zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1935 r. (poz. 327).

KALENDARZ WYBORCZY.

Termin dokonania czynności wyborczej	Czynność wyborcza
do 16 lipca 1935 r.	Prezydent Rzeczypospolitej powołuje Generalnego Komisarza Wyborczego i jego zastępcę (art. 13 ordynacji wyborczej).
do 25 lipca.	Minister Spraw Wewnętrznych powołuje okręgowych komisarzy wyborczych (art. 22).
	Generalny Komisarz Wyborczy powołuje przewodniczących okręgowych komisyj wyborczych oraz ich zastępców (art. 14 i 18).
	Wydziały wojewódzkie (w Warszawie: Komisarz Rządu i prezydent miasta) powołują członków okręgowych komisyj wyborczych oraz ich zastępców (art. 14 i 18).
do 1 sierpnia.	Przewodniczący okręgowych komisyj wyborczych powołują przewodniczących obwodowych komisyj wyborczych oraz ich zastępców (art. 15 i 18).
do 4 sierpnia.	Władze administracji ogólnej i przełożeni gmin powołują członków obwodowych komisyj wyborczych oraz ich zastępców (art. 15 i 18).
	Ukończenie sporządzania spisów wyborców do Sejmu przez przełożonych gmin (art. 11).
	Ukończenie wyborów do zgromadzeń okręgowych (art. 35).

Termin dokonania czynności wyborczej	Czynność wyborcza
	Zgłaszanie delegatów do zgromadzeń okręgowych przez wyborców (art. 33).
do 5 sierpnia.	Przełożeni gmin przesyłają spisy wyborców przewodniczącym obwodowych i okręgowych komisyj wyborczych (art. 23).
	Przewodniczący organów, dokonywających wyboru delegatów do zgromadzeń okręgowych, przesyłają odpisy protokółów z wyboru delegatów przewodniczącym okręgowych komisyj wyborczych i okręgowym komisarzom wyborczym (art. 37).
	Władze administracji ogólnej ogłaszają o podziale powiatu na obwody głosowania (art. 52).
	Przewodniczący obwodowych komisyj wyborczych podają do wiadomości publicznej godziny urzędowania obwodowych komisyj wyborczych tudzież termin i miejsce wyłożenia spisu wyborców i wnoszenia reklamacyj (art. 52).
7 sierpnia.	Przewodniczący obwodowych komisyj wyborczych wykładają do publicznego przeglądu spisy wyborców do Sejmu (art. 24).
do 9 sierpnia.	Przewodniczący okręgowych komisyj wyborczych unieważniają wybór delegata do zgromadzenia okręgowego, jeżeli wybór ten został dokonany niezgodnie z prawem, i zarządzają wybory uzupełniające (art. 38).
14 sierpnia.	Ostatni dzień wyłożenia do publicznego przeglądu spisów wyborców (art. 24).
	Zgromadzenia okręgowe zbierają się w celu ustalenia listy kandydatów na posłów (art. 39).
19 sierpnia.	Przewodniczący obwodowych komisyj wyborczych przesyłają zażalenia i nieuwzględnione sprzeciwy przewodniczącym okręgowych komisyj wyborczych (art. 28).
do 19 sierpnia.	Kandydaci na posłów przesyłają do komisji okręgowej oświadczenie o zgodzie na kandydowanie (art. 49).
20 sierpnia.	Okręgowe komisje wyborcze przystępują do zatwierdzania list kandydatów na posłów (art. 50).
do 23 sierpnia.	Zastępcy kandydatów, wpisani przez okręgową komisję wyborczą na listę kandydatów na posłów, przesyłają do komisji okręgowej oświadczenie o zgodzie na kandydowanie (art. 51).
do 24 sierpnia.	Przewodniczący okręgowych komisyj wyborczych po rozpoznaniu zażaleń i sprzeciwów nakazują obwodowym komisjom wyborczym wciągnięcie lub skreślenie ze spisu osoby, wnoszącej zażalenie lub sprzeciw (art. 29).
do 26 sierpnia.	Obwodowe komisje wyborcze wprowadzają do spisu wyborców zmiany, nakazane przez przewodniczących okręgowych komisyj wyborczych (art. 30).
do 29 sierpnia.	Przewodniczący okręgowych komisyj wyborczych ogłaszają listę kandydatów na posłów ze wskazaniem dnia i godzin głosowania (art. 53).
7 września.	Przewodniczący obwodowych komisyj wyborczych wykładają do publicznego przeglądu ostatecznie ustalony spis wyborców (art. 30).
8 września.	Głosowanie do Sejmu (art. 9 i 54).
11 września.	Okręgowe komisje wyborcze przystępują do ustalenia wyniku głosowania w okręgu i przyznania mandatów kandydatom na posłów (art. 71).
20 września.	Generalny Komisarz Wyborczy ogłasza w gazecie rządowej wynik wyborów do Sejmu (art. 76).
do 23 września.	Generalny Komisarz Wyborczy przesyła każdemu wybranemu posłowi list wierzytelny (art. 77).
do 27 września.	Wnoszenie do Sądu Najwyższego protestów przeciwko wyborom (art. 78).

Poz. 328. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1935 r. o wyborach do Senatu.

Na podstawie art. 5 ust. (1) ordynacji wyborczej do Senatu (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr. 47, poz. 320) zarządzam wybory do Senatu.

Czynności wyborcze mają być dokonane w terminach, oznaczonych w kalendarzu wyborczym, załączonym do zarządzenia niniejszego.

Załącznik do zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1935 r. (poz. 328).

KALENDARZ WYBORCZY.

Termin dokonania czynności wyborczej	Czynność wyborcza
do 30 lipca 1935 r.	Generalny Komisarz Wyborczy powołuje przewodniczących wojewódzkich kolegjów wyborczych oraz ich zastępców (art. 6 ordynacji wyborczej).
do 2 sierpnia.	Przewodniczący okręgowych komisyj wyborczych do Sejmu powołują przewodniczących zebrań obwodowych oraz ich zastępców (art. 6).
do 5 sierpnia.	Władze administracji ogólnej przesyłają spisy wyborców do Senatu przewodniczącym zebrań obwodowych i przewodniczącemu okręgowej komisji wyborczej do Sejmu (art. 11).
	Władze administracji ogólnej ogłaszają o podziale powiatu na obwody wyborcze (art. 13).
	Przewodniczący zebrań obwodowych podają do wiadomości publicznej godziny swego urzędowania tudzież termin i miejsce wyłożenia spisu wyborców i wnoszenia reklamacyj (art. 13).
7 sierpnia.	Przewodniczący zebrań obwodowych wykładają do publicznego przeglądu spisy wyborców do Senatu (art. 12).
14 sierpnia.	Ostatni dzień wyłożenia do publicznego przeglądu spisu wyborców (art. 12).
19 sierpnia.	Przewodniczący zebrań obwodowych przesyłają zażalenia i nieuwzględnione sprzeciwy przewodniczącym okręgowych komisyj wyborczych do Sejmu (art. 12).
do 22 sierpnia.	Przewodniczący okręgowych komisyj wyborczych do Sejmu po rozpoznaniu zażaleń i sprzeciwów nakazują przewodniczącym zebrań obwodowych wciągnięcie lub skreślenie ze spisu osoby, wnoszącej zażalenie lub sprzeciw (art. 12).
do 24 sierpnia.	Przewodniczący zebrań obwodowych wprowadzają do spisu wyborców zmiany, nakazane przez przewodniczących okręgowych komisyj wyborczych do Sejmu (art. 12).
25 sierpnia.	Zebrania obwodowe wybierają ponownie delegata do wojewódzkich kolegjów wyborczych (art. 5 i 14).
1 września.	Zebrania obwodowe wybierają ponownie delegata w przypadku unieważnienia poprzedniego wyboru przez przewodniczącego okręgowej komisji wyborczej do Sejmu (art. 22).
15 września.	Wojewódzkie kolegja wyborcze powołują senatorów oraz ich zastępców (art. 5, 23 i 31).
20 września.	Generalny Komisarz Wyborczy ogłasza w gazecie rządowej wynik wyborów do Senatu (art. 34).
do 23 września.	Generalny Komisarz Wyborczy przesyła listy wierzytelne senatorom, powołanym w wojewódzkich kolegjach wyborczych (art. 35).
do 27 września.	Prezydent Rzeczypospolitej powołuje senatorów i przesyła akt powołania Generalnemu Komisarzowi Wyborczemu (art. 5 i 40).
	Wnoszenie do Sądu Najwyższego protestów przeciwko wyborom w wojewódzkich kolegjach wyborczych (art. 36).
do 30 września.	Generalny Komisarz Wyborczy wydaje listy wierzytelne senatorom, powołanym przez Prezydenta Rzeczypospolitej (art. 40).
	Przewodniczący kolegjów przesyłają Sądowi Najwyższemu protesty wraz z aktami zaskarżonych czynności, Biura zaś Senatu — odpisy protestów (art. 37).

z 17 lipca Nr. 50 Rok 1935

Poz. 329. Rozporządzenie Ministrów Spraw Wewnętrznych i Opieki Społecznej z dnia 23 maja 1935 r. Przepisy, dotyczące przestrzegania warunków bezpieczeństwa i higjeny przy robotach budowlanych.

Na podstawie art. 376 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202) w związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 lipca 1932 r. o wprowadzeniu nazwy „Minister Opieki Społecznej" i „Ministerstwo Opieki Społecznej" (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 597) oraz na podstawie art. 1 i 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 479) zarządza się co następuje:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. Przepisy rozporządzenia niniejszego mają zastosowanie przy wykonywaniu zarówno przez przedsiębiorców jak i sposobem gospodarczym robót budowlanych, o których mowa w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202).

§ 2. (1) Urządzenia pomocnicze, transportowe i ochronne przy budowie oraz podnośniki i materjały, używane do tych urządzeń, mają odpowiadać ogólnie uznanym wymaganiom co do ich jakości oraz przepisowym normom wytrzymałości. Stan urządzeń pomocniczych należy perjodycznie — w zależności od ich przeznaczenia i warunków atmosferycznych — sprawdzać za pośrednictwem osób, posiadających kwalifikacje, określone w art. 145 ust. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowem (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468) w brzmieniu ustawy z dnia 10 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 40, poz. 350).

(2) Gdy przy budowie mają być używane urządzenia pomocnicze o skomplikowanej konstrukcji, w związku z przewidywanemi znacznemi obciążeniami, — należy na żądanie właściwej władzy budowlanej przedstawić projekt tych urządzeń razem z odpowiedniem obliczeniem statycznem. Przy obliczeniu należy przyjąć obciążenia faktyczne, przewidywane w trakcie roboty. Wszystkie części ruchome podnośnika (np. koła zębate, bębny, wały) należy obliczać z 5-ciokrotną, a łańcuchy i liny — z 10-krotną pewnością na wytrzymałość przy największem obciążeniu dla podnośnika.

(3) Do budowy urządzeń pomocniczych może być użyty stary materjał, będący w stanie zdatnym do użytku. Przy obliczeniu statycznem urządzeń pomocniczych ze starych materjałów, należy odpowiednio zmniejszyć naprężenie dopuszczalne.

§ 3. (1) Teren, bezpośrednio objęty wykonywaniem robót, należy oddzielić zapomocą ogrodzeń od miejsc, dostępnych dla osób, niezatrudnionych przy budowie. Ogrodzenia należy wykonywać w sposób, usuwający wszelkie niebezpieczeństwo, mogące powstać wskutek spadania jakichkolwiek przedmiotów W podobny sposób należy zabezpieczyć przed spadaniem jakichkolwiek przedmiotów miejsca w obrębie budowy, dostępne dla pracowników.

(2) Wszelkie miejsca, niebezpieczne dla sporadycznych nocnych przechodniów (jak doły, wykopy), należy ogradzać na noc barjerami o wysokości, wynoszącej co najmniej 1,25 m.

(3) W razie, gdy wskutek wykonywania robót został skasowany przejazd, przedtem używany, w miejscu byłego przejazdu należy umieścić barjerę i czerwoną tarczę z napisem ostrzegawczym o skasowaniu przejazdu, a na noc zaopatrzyć barjerę w czerwone światło.

§ 4. (1) Maszynowe urządzenia na miejscu robót budowlanych należy uniedostępnić dla osób, nie stanowiących bezpośredniej obsługi tych urządzeń, zapomocą ogrodzeń, oszalowań, nakryć, dachów ochronnych, osiatkowań i t. p. urządzeń.

(2) Obsługę mechanizmów oraz wykonywanie czynności i robót niebezpiecznych należy powierzać pracownikom obeznanym z odnośnemi mechanizmami, bądź czynnościami. Przytem należy zachować konieczne środki i sposoby zabezpieczania pracowników od nieszczęśliwych wypadków.

(3) Miejsca magazynowania materjałów, niebezpieczne ze względu na charakter materjałów lub sposób ich magazynowania, należy ogrodzić i zaopatrzyć w odpowiednie urządzenia ostrzegawcze, w celu zamknięcia dostępu do nich osobom, niezatrudnionym bezpośrednio przy magazynowaniu.

(4) Doły do wapna należy ogrodzić.

§ 5. (1) Miejsca pracy, dojścia i dojazdy do nich oraz urządzenia maszynowe powinny być w czasie wykonywania robót budowlanych dostatecznie oświetlone. Gdy światło dzienne jest niewystarczające, należy zaprowadzić oświetlenie sztuczne.

(2) W razie stosowania oświetlenia elektrycznego należy dodatkowo zaopatrzyć miejsca budowy w zastępcze środki oświetleniowe.

§ 6. W razie wykonywania robót budowlanych w czasie mrozu i gołoledzi, wszystkie przejścia, dojścia, kładki, stopnie, pomosty i wogóle miejsca, służące za połączenia komunikacyjne lub na których wykonywane są roboty, powinny być posypywane piaskiem lub innym materjałem, zabezpieczającym od poślizgnięcia się.

II. Urządzenia pomocnicze przy prowadzeniu robót budowlanych. Ogólne przepisy o rusztowaniach, drabinach i dachach ochronnych.

§ 7. (1) Rusztowania stojakowe i drabinowe należy okresowo badać dla stwierdzenia ich wytrzymałości. Okresy badań należy uzależnić od rodzaju konstrukcji rusztowań oraz od intensywności ich użytkowania i obciążenia. Niezależ-

nie od powyższego badać należy rusztowania po każdej dłuższej przerwie w robotach, po każdej burzy, większej ulewie lub opadach śnieżnych. Umocowania rusztowań wiszących, same rusztowania wiszące i rusztowania na wysuwnicach należy badać codziennie przed przystąpieniem do robót. Zauważone usterki we wszystkich wyżej wymienionych rusztowaniach należy usunąć natychmiast, przed przystąpieniem do robót.

(2) Rusztowania należy utrzymywać w czystości. Gruz i śmiecie należy stale usuwać z rusztowań, a śnieg — nawet wtedy, gdy roboty nie są prowadzone.

(3) Zabrania się nagromadzania i pozostawiania na rusztowaniach na noc, dni świąteczne i dłuższe przerwy w robotach, materjałów lub przyrządów.

(4) Zabrania się używania jako materjału do budowy rusztowań drzewa nieokorowanego oraz desek zrzynkowych (oblader).

(5) W czasie budowy lub rozbiórki rusztowań wstęp na miejsce tych robót zabroniony jest osobom, niezatrudnionym przy nich.

(6) Zrzucanie materjału przy rozbiórce rusztowań jest zabronione.

§ 8. (1) Gdy przy wykonywaniu robót zewnętrznych, przy których są używane ciężkie materjały, jak np. ciosy, lub robót zewnętrznych przy budynkach o wysokości, przekraczającej 7 m, konieczne jest użycie rusztowania, — wymagane jest urządzenie rusztowania stojakowego. Przymocowanie rusztowania do budynków należy uskuteczniać zapomocą odpowiedniego zakotwienia; zakotwianie do niepewnie osadzonych części budynku, jak np. piorunochronów, rur spustowych, okien i t. p. jest zabronione.

(2) Gdy postawienie rusztowania stojakowego do wykonywania robót, o których mowa w ustępie poprzedzającym, jest technicznie utrudnione lub też wymaga znacznych kosztów, niewspółmiernych z wartością wykonywania robót, wówczas można użyć innego systemu rusztowania za zgodą władzy budowlanej, która może żądać uzasadnienia racjonalności wybranego systemu z punktu widzenia bezpieczeństwa oraz sporządzenia i przedstawienia specjalnego projektu rusztowania wraz z obliczeniem statycznem.

(3) Gdy wysokość budynku nie przekracza 7 m i do budowy nie są używane ciężkie materjały, wówczas do robót zewnętrznych można używać poza stojakowemi rusztowania innych systemów, jak: rusztowania na kozłach, rusztowania wystrzałowe i inne.

§ 9. (1) Zabrania się używać beczek, skrzyń, stosów, cegieł i tym podobnych przedmiotów, zamiast rusztowań lub w charakterze podpór dla rusztowań, jak np. dla podwyższania poziomu pomostu.

(2) Używanie więcej niż jednego rzędu kobyłek na pokładach rusztowaniowych jest zabronione.

(3) Deski pomostowe na rusztowaniach należy ułożyć dwiema warstwami szczelnie przy sobie i należycie umocować, w celu zapobieżenia ich kołysaniu i przeważaniu się. Wystające gwoździe należy usunąć.

Rusztowania stojakowe.

§ 10. (1) Stojaki należy posadowić w ten sposób, aby pod działaniem obciążenia nie mogły się przesunąć w kierunku pionowym.

(2) Przy wpuszczaniu stojaków w ziemię, najmniejsza głębokość wpustu powinna wynosić 0.80 m.

(3) Jeżeli pomiędzy stojakami istnieje przejazd, stojaki należy odpowiednio zabezpieczyć przed możliwemi uderzeniami pojazdów.

(4) Odstęp stojaków od murów nie może przewyższać 2,50 m.

(5) Przedłużenie stojaków przez połączenie dwóch słupów należy dokonywać zgodnie z normami Polskiego Komitetu Normalizacyjnego.

§ 11. (1) Grubość stojaków i odległość pomiędzy niemi należy dostosować do rodzaju wykonywanych robót oraz do przewidywanego obciążenia rusztowania.

(2) W przypadkach, gdy wysokość rusztowania stojakowego przekracza 22 m, lub gdy przewiduje się znaczniejsze obciążenie rusztowania, władza budowlana może zażądać, aby konstrukcja rusztowania była uzasadniona zapomocą obliczenia statycznego, w którem należy przyjąć parcię wiatru, jako równe 120 kgm/m² i działające w obydwóch kierunkach rusztowania. Ponadto władza budowlana może w razie potrzeby żądać skonstruowania poszczególnych węgłów zapomocą prawidłowego zaciosu ciesielskiego, przy użyciu śrub stężających o średnicy nie mniejszej niż 15 mm. Średnica śrub przy stosowaniu okrąglaków powinna wynosić co najmniej 22 mm. W razie, gdy rusztowanie jest narażone na większe wstrząsy, śruby należy stale sprawdzać i należycie dokręcać.

(3) Wymiary poprzeczne stojaków nie mogą być mniejsze niż 0.12 × 0.12 m. przy drzewie kantowem i 0.15 m w cieńszym końcu przy drzewie okrągłem.

§ 12. (1) Podłużnice (rygi) mają być przymocowane do stojaków. Sztukowanie podłużnic dopuszcza się tylko na stojakach.

(2) W razie, gdy przymocowanie podłużnicy jest dokonane nie zapomocą prawidłowego zaciosu ciesielskiego, lecz sposobem prowizorycznym zapomocą gwoździ, klamer i t. p., wówczas pod podłużnicą w charakterze jej podpory na stojakach powinna znajdować się poprzeczka tychże poprzecznych wymiarów i w tenże sposób przymocowana co i podłużnica.

(3) Wzbronione jest używanie podłużnic, działających wspornikowo.

§ 13. (1) Przekroje i rozstawienie leżni (maculców) mają odpowiadać obciążeniu pomostów.

(2) Leżnie (maculce) należy pewnie ułożyć na podłużnicach, lub na oporach, i w ten sposób

umocować, by nie mogły się przesunąć, wyciągnąć i skręcić.

(3) W razie wpuszczenia leżni (maculców) w mur, głębokość wpustu nie może być mniejsza niż pół długości cegły.

(4) Opieranie leżni (maculców) na wystających nienośnych częściach budynku jest wzbronione.

§ 14. (1) Każdy pokład rusztowania należy przykryć deskami aż do wewnętrznych stojaków, bądź aż do muru. Odległość ostatniej deski od muru nie może być większa niż 0.05 m.

(2) Deski pomostowe mają opierać się najmniej na 3 leżniach (maculcach).

3) Sztukowanie desek pomostowych może być uskutecznione tylko na leżniach. Przy sztukowaniu na zakład długość zakładu ma wynosić co najmniej 0.20 m.

(4) Grubość desek pomostowych ma być dostosowana do obciążenia i nie może wynosić mniej niż 32 mm.

(5) Deski pomostowe należy ułożyć tak szczelnie, ażeby niemożliwe było spadanie jakichkolwiek przedmiotów na pomost leżący poniżej.

(6) Pomost, znajdujący się powyżej 2 m ponad terenem, należy zaopatrzyć od dołu w deskę krawędziową i w poręcz, umocowaną na wysokości 1 m nad pomostem, licząc od poziomu pokładu do wierzchu poręczy.

§ 15. (1) Rusztowanie stojakowe należy usztywnić zapomocą krzyżulców przynajmniej w końcowych przedziałach rusztowania.

(2) Krzyżulce należy przymocować bezpośrednio do stojaków.

(3) Na krzyżulce można używać deski półczyste (zrzyny). Krzyżulce należy przymocować co najmniej 2 gwoździami z obydwóch końców. Długość gwoździ ma się równać co najmniej $2^1/_2$ grubości deski w miejscu przytwierdzenia.

§ 16. (1) Przy wznoszeniu nowych budynków zapomocą rusztowań zewnętrznych rusztowania stojakowe należy pozostawiać aż do ukończenia robót przy konstrukcji i wykończeniu dachów.

(2) Najwyższy pomost należy umieścić nie niżej niż o 1.60 m. poniżej gzymsu wieńczącego, szczelnie zasłać deskami pomostowemi i niezależnie od poręczy, o której mowa w § 14 ust. (6), zaopatrzyć w poręcz, wystającą przynajmniej na 0.60 m. ponad rynnę dachową.

§ 17. (1) Pochyłość schodni nie może być większa od 1 : 2.

(2) Płaszczyznę schodni należy wyłożyć przymocowanemi listwami poprzecznemi w odstępach co najwyżej 0.40 m.

(3) Schodnie należy urządzić i utrzymywać w sposób, zabezpieczający korzystających z nich od poślizgnięcia się.

(4) Schodnie należy przytwierdzić do leżni i usztywnić w sposób, zapobiegający ich kołysaniu się.

(5) Grubość desek należy zastosować do obciążenia; w każdym razie zabronione jest używanie na pomost schodni desek cieńszych niż 38 mm.

Rusztowania drabinowe.

§ 18. (1) Zwykłe rusztowania drabinowe mogą być używane do robót, wymagających małej ilości materjałów (tynkowanie, mniejsze naprawy, malowanie i t. p.).

(2) Drabiny należy ustawić w ten sposób, ażeby było niemożliwe pionowe przesunięcie się obydwóch nóg, a tem bardziej wzajemne przesunięcie się jednej nogi względem drugiej.

(3) Odstęp pomiędzy drabinami nie może być większy, niż 2 m. Drabinowe rusztowanie z pojedyńczych drabin można wykonywać tylko do wysokości 16 m. Przy większych wysokościach należy od dołu stosować 2 drabiny obok stojące.

(4) Przy przedłużaniu drabiny zapomocą drugiej drabiny długość styku drabin powinna wynosić co najmniej 1.80 m. Połączenia należy dokonać zapomocą podwójnych klamer żelaznych, a ponadto żelaznych chomont (strzemion).

(5) Drabiny należy pewnie przymocować do budynku zapomocą drutu o średnicy, wynoszącej najmniej 2 mm, przez czterokrotne okręcenie dookoła haków o długości 0.20 m, wbitych najmniej na 0.15 m w mur. Przymocowanie drabin do muru w inny sposób jest dopuszczalne, o ile sposób taki daje dostateczną gwarancję bezpieczeństwa.

(6) W celu zapobieżenia bocznym przesunięciom się drabin należy rusztowania umocnić zapomocą krzyżulców. Krzyżulce należy umieszczać co najmniej co 2 kondygnacje i przybijać gwoździami lub przyśrubowywać do stojaków drabin.

(7) Grubość desek pokładowych ma wynosić 50 mm. Deski mogą być sztukowane tylko na szczeblach drabin z tem, że jedna deska musi zachodzić na drugą co najmniej na 0.20 m. Zabrania się zamiast szczebli przybijać łaty.

(8) Na międzypokładach, na których się odbywa praca, należy na wysokości 0.90 m. od pokładu przybić gwoździami o długości 70 mm poręcze z desek o przekroju, wynoszącym co najmniej 32 × 150 mm. Zamiast przybicia gwoździami dopuszcza się umocowanie poręczy do drabin zapomocą ścisłego czterokrotnego krzyżowego okręcenia drutem o grubości 4 mm lub zakładania na specjalnie przygotowane na drabinach łączniki.

Rusztowania wysuwane.

§ 19. (1) Na wysuwnice rusztowań należy używać kantówek o wymiarach, wynoszących co najmniej 0.14 × 0.14 m. Wysuwnice mają być nachylone ze spadkiem 1% w kierunku muru i nie mogą być wysunięte poza lice zewnętrzne muru więcej niż o 1.50 m. Wysuwnice muszą przechodzić przez mur lub otwory do wewnątrz budynku i wystawać poza lice wewnętrzne muru co najmniej na 2 m. Końce wysuwnic wewnątrz budynku należy zamocować do stropów. Pokłady, poręcze i dolne deski krawężnikowe mają odpowiadać warunkom, przepisanym wyżej w § 14 dla rusztowań stojakowych.

(2) Odstąpić od powyższych wymiarów można jedynie po uzyskaniu zatwierdzenia przez właściwą władzę budowlaną specjalnego projektu z obliczeniem statycznem.

Rusztowania na kozłach.

§ 20. (1) Kozły mają być mocno zbudowane i usztywnione. Kozły należy ustawiać na wytrzymałym pokładzie. Zabrania się ustawiania kozłów na luźnych pokładach z belek i t. p. niepewnych podstawach.

(2) Przy użyciu kozłów, wyższych niż 2 m, nogi należy związać krzyżowo deskami lub łatami.

(3) Na rusztowaniu na kozłach dopuszcza się ustawienie tylko jeszcze jednego rusztowania na kozłach.

(4) Pomost rusztowania na kozłach należy szczelnie ułożyć z desek; deski należy zaściełać podwójnie na zakład dla robót murarskich i pojedyńczo — dla robót tynkarskich.

Rusztowania wiszące.

§ 21. (1) Rusztowania wiszące mogą być stosowane tylko do robót, wymagających małej ilości materjałów.

(2) Wysuwnice, przeznaczone do zawieszenia rusztowania wiszącego należy odpowiednio umocować w stopach lub wiązaniach dachowych i zabezpieczyć przeciw przesunięciu, przechyleniu i przeważeniu się. Długość wysuwnic wewnątrz budynku ma przewyższać co najmniej dwukrotnie zewnętrzną ich część. Zabrania się umocowania wysuwnic w murze tylko zapomocą zaklinowania. Na wysuwnice należy używać żelazo o profilach dwuteowych, albo drzewo kantowe o wymiarach, wynoszących co najmniej 0.14 × 0.16 m, lub wreszcie drzewo okrągłe o średnicy, wynoszącej co najmniej 0.15 m. Największy rozstaw wysuwnic może wynosić co najwyżej 2,50 m.

(3) Dla podwieszania pomostów na wysuwnicach należy używać odpowiednio umocowane i odpowiedniej wytrzymałości wielokrążki z należycie dostosowanemi linami stalowemi lub konopnemi.

(4) Do podwieszania pomostów zabrania się używania lin konopnych o grubości mniejszej, niż 38 mm. Liny mają być zupełnie zdrowe; zabronione jest używanie liny konopnej, gdy chociaż jeden skręt jest uszkodzony.

(5) Haki lin mają być tak połączone ze strzemionami, aby wysunięcie się ich ze strzemion było uniemożliwione. Połączenie lin z hakami i strzemionami powinno być pewne, np. uskutecznione przez wplecenie wolnych końców liny, a nie przez obwiązanie sznurkiem.

(6) Pomosty rusztowań mają być, o ile to jest możliwe, poziome. Pomosty należy szczelnie zasłać, a boki zabezpieczyć poręczą lub siatką. Szerokość pomostów ma wynosić co najmniej 0.50 m.

(7) Łączenie 2 rusztowań wiszących zapomocą t. zw. mostku i używanie drabin i kozłów na tych rusztowaniach jest zabronione.

(8) Przeciwko wahaniom rusztowania należy zastosować środki zabezpieczające.

(9) Do umocowania rusztowania należy używać haków nośnych normalnych, zginanych na gorąco i obliczonych na dane obciążenie.

10) Pracowników zatrudnionych przy ustawianiu i rozbieraniu rusztowania należy zabezpieczyć liną, z wyjątkiem przypadków, gdy jest to niemożliwe ze względu na warunki miejscowe.

(11) Przy każdej dłuższej przerwie w robotach, np. na noc, należy rusztowania wiszące umocować na wysokości większej niż 2 m nad terenem i wszystkie liny i drabiny podnieść, jeżeli osoby, niezatrudnione przy budowie, mają dostęp do miejsca pracy.

(12) Rusztowania przed każdorazowem zastosowaniem muszą być zbadane na ich pewność.

(13) Do robót na rusztowaniach wiszących mogą być używani tylko pracownicy wykwalifikowani, którzy są dobrze obeznani z pracą i użyciem tego rodzaju rusztowań. Zmianę położenia rusztowania należy uskuteczniać zawsze przy pomocy co najmniej 4 pracowników, licząc po 2 pracowników do obsługi każdej z lin.

Inne rusztowania.

§ 22. Używanie rusztowań o typie, nieprzewidzianym w rozporządzeniu niniejszem, dopuszcza się, gdy według uznania właściwej władzy budowlanej rusztowania te dają gwarancję bezpieczeństwa.

Dachy ochronne.

§ 23. (1) Przy użyciu rusztowań zewnętrznych bezpośrednio przy drogach komunikacyjnych, należy od strony drogi wykonać dach ochronny ze spadkiem pod kątem 45^0 do wewnątrz.

(2) Stosownie do rozmiarów i charakteru robót budowlanych dachy ochronne mogą stanowić oddzielną konstrukcję lub też mogą być wykonane na kroksztynach, odpowiednio przytwierdzonych do stojaków lub drabin. Grubość desek oszalowania ma wynosić co najmniej 24 mm.

(3) Używanie dachów ochronnych jako rusztowań lub na skład materjałów jest zabronione.

Podnoszenie i opuszczanie ciężarów.

§ 24. (1) Każdy podnośnik należy zaopatrzyć na widocznem miejscu w czytelny napis, określający największe dopuszczalne obciążenie. Przy dźwigach i żórawiach obok powyższego napisu należy podać nazwę wytwórni i rok wykonania. Dźwigi ponadto należy zaopatrzyć w napis, wskazujący, czy przewóz ludzi na tych dźwigach jest lub nie jest dopuszczalny.

(2) Podnośnik należy przymocować do rusztowania w ten sposób, aby przy podnoszeniu i opuszczaniu ciężarów pracownikom, zatrudnionym przy podnoszeniu, nie groziło niebezpieczeństwo.

(3) Mechanizmy, służące do podnoszenia ciężarów, należy ustawić w takiej odległości od podnoszonego ciężaru, aby w razie zerwania się

ciężar nie mógł spaść na zatrudnionych przy podnośniku pracowników.

(4) Zabrania się przeciążenia podnośników, dźwigów i żórawi ponad dopuszczalną normę.

§ 25. (1) Podnośniki, z wyjątkiem krążków i wielokrążków, mają być zaopatrzone w hamulce ręczne albo samoczynne. Dostęp do hamulca ma być niekrępujący i nienarażający pracownika na skaleczenie obracającemi się częściami podnośnika.

(2) Podnośniki korbowe mają posiadać korby wolne, to znaczy pozostające w stanie nieruchomym przy opuszczaniu ciężaru, a ponadto zapadkę i koło zapadkowe.

(3) Koła cierne, zębate i pędne w miejscach grożących niebezpieczeństwem należy zabezpieczyć zapomocą osłon.

(4) Podnośniki elektryczne, albo poruszane za pośrednictwem pędni (transmisyjne) mają posiadać samoczynne wyłączniki, zatrzymujące je w skrajnych punktach zasięgu.

(5) Przyrządy do zmiany szybkości podnoszenia i opuszczania ciężarów mających być zbudowane w sposób, zabezpieczający od przypadkowych zmian szybkości.

(6) Czyszczenie i smarowanie podnośników podczas ich ruchu jest zabronione.

§ 26. Używane przy budowie podnośniki mają znajdować się pod stałym nadzorem fachowym. Co 2 tygodnie należy poddawać oględzinom wszystkie części podnośnika pod względem zdatności do użytku oraz zużycia części. Niezdatne części należy naprawić lub zastąpić nowemi.

§ 27. (1) Podnoszone materjały należy na haku podnośnika zawieszać tak, aby nie mogło nastąpić znaczniejsze przesunięcie się punktu zawieszenia lub ześlizgnięcia się zawieszonego ciężaru z haka.

(2) Naczynia do podnoszenia mas sypkich mają być tak napełnione, aby nie mogło następować wysypywanie się materjałów podczas podnoszenia.

(3) Pod liny i łańcuchy do wiązania i wieszania materjałów należy dawać podkładki (np. klocki lub szmaty), celem przeciwdziałania uszkodzeniu lin i łańcuchów podczas podnoszenia.

(4) Ustawienie i obsługę podnośników należy powierzać pracownikom, dobrze obeznanym z tego rodzaju maszynami.

(5) Wszystkie niebezpieczne miejsca w obrębie działania podnośników ręcznych lub maszynowych należy ogrodzić. Dostęp do nich jest dozwolony tylko osobom przy nich zatrudnionym. O powyższem należy podać do wiadomości zapomocą odpowiedniego napisu, umieszczonego na widocznem miejscu.

(6) Przebywanie i przechodzenie pod zawieszonym ciężarem jest wzbronione.

Przenoszenie i składanie materjałów.

§ 28. (1) Przy podawaniu ręcznem materjałów z poziomu niższego na poziom wyżej położony, zabronione jest ustawianie pracowników jednego nad drugim w jednej linji pionowej.

(2) Materjały budowlane i narzędzia należy składać na placu budowy w ten sposób, aby nie powodowały niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia ludzkiego przez możliwość wywracania lub staczania się.

Rowy i wykopy.

§ 29. (1) Rowy i wykopy, głębsze ponad 1 m, należy zabezpieczyć od osuwania się gruntu zapomocą stoków naturalnych, właściwych dla danego gruntu, lub też zapomocą odeskowań. Obowiązek odeskowania nie dotyczy wykonywanych w trwałym gruncie dołów drenowych o pochyłych bokach i o największej głębokości 1,75 m, gdy różnica pomiędzy poziomem, na którym stoją pracownicy przy kopaniu dołu, a poziomem otaczającego terenu nie przekracza 1 m, a rury drenowe są zakładane zapomocą haków.

(2) Składanie materjałów budowlanych na brzegu wykopu jest dozwolone, gdy stosownie do warunków miejscowych parcie na grunt tych materjałów nie wywoła osunięcia się ziemi, grożącego zasypaniem wykopu. Składanie materjałów w pobliżu wykopu bez pozwolenia kierownika budowy jest zabronione.

(3) Po większych deszczach lub mrozach przed wznowieniem robót w wykopach należy zbadać wykopy i usunąć ewentualne uszkodzenia.

(4) Jeżeli w ziemi znajdują się kable elektryczne, rury wodociągowe, gazowe lub inne podobne urządzenia, należy o zamierzonem rozkopywaniu ziemi zawiadomić instytucje, sprawujące nadzór nad temi urządzeniami, a przy robotach ściśle zastosować się do wskazówek, przez te instytucje udzielonych.

(5) Przy zasypywaniu wykopów, urządzenia zapobiegające osuwaniu się gruntu można usuwać tylko stopniowo.

Studnie i szyby.

§ 30. (1) Budowę studzien i szybów należy wykonywać przez fachowe przedsiębiorstwa, zatrudniające fachowych pracowników, dobrze obeznanych z tego rodzaju robotami.

(2) Boczne ściany wykopów studziennych i szybów należy ująć w odeskowanie, zaopatrzone w poziome rozparcia, wyłączające możliwość obwalenia się gruntu i zasypania znajdujących się w wykopie robotników.

(3) Gdy pogłębienie studni lub szybu postępuje równocześnie z opuszczeniem płaszcza studziennego, odeskowania nie są konieczne. W tym przypadku zabronione jest dokonywanie głębszych podkopów, niż 0.50 m, licząc od dolnej krawędzi płaszcza. Z chwilą, gdy dno wykopu, na którym znajdują się pracownicy, osiągnie głębokość większą niż 1.60 m od górnej krawędzi płaszcza, należy zapewnić środki, umożliwiające natychmiastowe i jednoczesne wydostanie się z wykopu każdemu pracownikowi oddzielnie.

Układanie belek stropowych, otwory w ścianach, stosowanie wiązań dachowych.

§ 31. (1) Gdy zachodzi potrzeba wykonywania pracy nad poziomem dźwigarów stro-

powych, nieprzekrytych stropem lub nieprzesklepionych natychmiast po ich ułożeniu, dźwigary należy zaopatrzyć w czasowe pokrycie przez szczelne i mocne ułożenie pokładu z desek o grubości, należycie zapewniającej bezpieczeństwo pracownikom.

(2) Na pokładzie zabronione jest urządzanie składów materjałów budowlanych. W razie potrzeby czasowego magazynowania materjałów budowlanych na pokładzie, należy go wzmocnić odpowiednio do przewidywanego obciążenia.

(3) Dźwigary stropowe, znajdujące się bezpośrednio niżej pod dźwigarami przekrytemi pokładem, o którym mowa w ust. (1) i (2), należy przekryć pojedyńczemi deskami w odstępach, wynoszących co najmniej 0.07 m.

(4) Wypełnianie stropów betonem, przekrywanie sklepieniem i materjałem stropowym ma się odbywać w zasadzie w kolejności od dolnych kondygnacyj do górnych. Odstępstwa od powyższej zasady są dopuszczalne, gdy względy bezpieczeństwa nie stoją na przeszkodzie, z tem jednak, że jeżeli robota odbywa się nad stropem, czasowo pokrytym deskami, wtedy następny niższy strop powinien być pokryty deskami.

(5) Otwory w ścianach, prowadzące na zewnątrz budynku, na niepokryte stropy oraz do szybów, świetlików i t. p. należy zagrodzić skrzyżowanemi deskami, gdy dolna krawędź otworu znajduje się niżej niż 0.50 m nad poziomem odnośnego pokładu.

(6) Pokrycie najwyższego pokładu może być usunięte tylko po ostatecznem wykończeniu robót dachowych.

Roboty dachowe.

§ 32. (1) Przy robotach dachowych należy używać rusztowań ochronnych dowolnego typu, zabezpieczających pracowników przed spadnięciem. Bez rusztowań mogą być wykonywane na dachach tylko roboty związane z naprawą.

(2) Przy prowadzeniu budowy zapomocą rusztowań zewnętrznych, rusztowanie ochronne należy urządzać nie niżej, niż o 1 m od dolnej krawędzi dachu. Na rogach budynku rusztowanie ochronne ma sięgać o 0.5 m. poza skrajny obrys budynku.

(3) Przy wykonywaniu na dachach bez rusztowań robót, związanych z naprawą, — gdy te roboty są wykonywane w pobliżu dolnej krawędzi dachu lub na dachach o nachyleniu powyżej 30^0 należy zaopatrzyć pracowników w pasy ochronne na linach. W razie użycia lin konopnych grubość ich ma wynosić co najmniej 1,5 cm. Linę z pasem ochronnym należy połączyć zapomocą t. zw. „karabinka".

(4) Użycie rusztowań, pasów ochronnych i lin przy robotach na dachu nie jest wymagane. gdy: a) dolna krawędź dachu znajduje się niżej niż 4 m nad poziomem terenu, lub jest zaopatrzona w urządzenie, zapobiegające spadnięciu z dachu. albo b) roboty są wykonywane przy użyciu drabin lub sanek.

(5) Przy wykonywaniu robót nad dachami szklanemi i nad oknami na dachach, dachy te i okna należy przykryć w sposób, zapobiegający możliwości wypadku z pracownikami.

Budowa kominów fabrycznych.

§ 33. (1) Budowę kominów należy wykonywać przez fachowe przedsiębiorstwa, zatrudniające pracowników fachowych, dobrze obeznanych z tego rodzaju robotami.

(2) Pod miejscem, w którem są podnoszone materjały, niezależnie od tego, czy odbywa się ono z zewnątrz, czy wewnątrz komina, należy urządzić dach ochronny, zabezpieczający pracowników, znajdujących się na dole, od spadających wypadkowo przedmiotów.

Rozbiórka budynków.

§ 34. (1) Rozbiórkę budynków należy wykonywać według uprzednio opracowanego zgodnie z zasadami sztuki budowlanej programu robót, usuwającego niebezpieczeństwo nieprzewidzianego zawalenia się ścian, stropów lub przekryć.

(2) Gruz i inny materjał budowlany, pochodzący z rozbiórki, należy usuwać zapomocą zsuwania po płaszczyznach pochyłych lub zdejmować zapomocą podnośników. Zrzucanie materjału jest zabronione.

(3) Płaszczyzny pochyłe należy urządzić w sposób, zapobiegający spadaniu lub wypadaniu materjału na miejsca, do tego nieprzeznaczone.

(4) Obalanie lub rozsadzanie większych części budynku przy pomocy materjałów wybuchowych należy uskuteczniać w sposób przewidziany w przepisach, obowiązujących dla robót górniczych, i zgodnie z warunkami, ustanowionemi w pozwoleniu władzy budowlanej.

Specjalne zabezpieczenia przy robotach z materjałami szkodliwemi i niebezpiecznemi.

§ 35. (1) W pomieszczeniach, w których są przechowywane materjały łatwopalne i w bezpośredniem sąsiedztwie takich pomieszczeń zabronione jest rozpalanie ognia, praca z otwartym ogniem i palenie tytoniu; odpowiedni zakaz należy uwidocznić przez wywieszenie stosownego napisu. W pomieszczeniach tych, jak również w pomieszczeniach, w których są wykonywane roboty z materjałami łatwopalnemi, należy, jako sztuczne oświetlenie, stosować lampy elektryczne żarowe lub lampy bezpieczeństwa.

(2) Kwasy, ługi, trucizny i gazy szkodliwe należy przechowywać w pomieszczeniach zamkniętych, specjalnie na ten cel przeznaczonych, w naczyniach, zaopatrzonych w wyraźne napisy, określające ich zawartość. Wypróżnianie balonów z kwasami należy uskuteczniać przy pomocy przyrządów, zapobiegających rozlaniu płynu. Przechowywanie tych materjałów w naczyniach do napojów i pokarmów. jak np. w butelkach od piwa — jest zabronione.

(3) Prowizoryczne piece stałe lub przenośne, do suszenia, lutowania, ogrzewania i t. p., umieszczane w wewnętrznych zamkniętych pomieszczeniach, w których znajdują się pracowni-

cy, należy zaopatrzyć w rury do odprowadzania gazów lub w kaptury przeciwwyziewowe.

(4) Do gotowania asfaltu, smoły i t. p. materjałów należy używać kotły, zaopatrzone w szczelnie przylegające pokrywy. W pobliżu palenisk należy umieścić piasek do gaszenia.

(5) Przy przenoszeniu lub podnoszeniu materjałów gorących zabrania się napełniania naczyń po brzegi. Naczynia należy zaopatrzyć w uchwyty, zabezpieczające przenoszących lub podnoszących przed oparzeniem się.

(6) Przy robotach, wymagających użycia środków wybuchowych, mają zastosowanie przepisy, obowiązujące przy robotach górniczych.

Schrony i baraki dla pracowników.

§ 36. (1) Gdy na budowie jest zatrudnionych więcej niż 10 pracowników jednego pracodawcy, należy dla nich urządzić schron na wypadek niepogody, do spożywania posiłków, przechowywania ubrań na zmianę oraz pożywienia. Schron może być urządzony w budynku tymczasowym albo w budynku nowowznoszonym, powinien być zamykany, ogrzewany i posiadać drewnianą podłogę.

(2) Użytkową powierzchnię schronu należy obliczać w stosunku co najmniej 0.75 m² na 1 pracownika. Wysokość powinna wynosić w świetle co najmniej 2.30 m.

(3) Schrony należy zaopatrzyć w stoły, ławy, wieszadła i oddzielnie zamknięte środki opatrunkowe. Ponadto w widocznem miejscu należy wywiesić:

a) regulamin pracy lub obwieszczenie wewnętrzne, przewidziane przez obowiązujące przepisy,

b) wskazówki, dotyczące pierwszej pomocy w razie wypadków,

c) adresy posterunku policji inspektora pracy.

(4) W przypadkach, gdy miejscowe warunki wymagają wybudowania baraków, przeznaczonych na zamieszkanie przez pracowników w czasie budowy, należy je urządzić w sposób następujący:

a) użytkowa powierzchnia baraków ma wynosić co najmniej 3,5 m² na osobę, a wysokość w świetle — 2,3 m;

b) powierzchnia okien ma wynosić co najmniej 1/10 powierzchni użytkowej podłogi;

c) podłoga ma być drewniana i szczelnie ułożona;

d) należy zapewnić zachowanie w czasie chłodów temperatury wewnętrznej wynoszącej co najmniej 15°;

e) należy zaopatrzyć barak w urządzenie do gotowania strawy i zapewnić dostarczanie wody zdatnej do picia.

(5) W razie zatrudnienia osób płci obojga, należy urządzić osobne baraki (pomieszczenia) dla mężczyzn i dla kobiet.

Woda do picia.

§ 37. (1) Miejsca, gdzie są wykonywane roboty, należy zaopatrzyć w wodę świeżą i zdatną do picia w dostatecznej ilości. Wodę należy dostarczać zapomocą wodociągu lub w naczyniach, zamkniętych szczelną pokrywą i zaopatrzonych w krany.

(2) Naczynia z wodą i kubki należy tak rozmieścić, ażeby mogły korzystać z nich wszystkie bez wyjątku osoby, zatrudnione na budowie.

Ustępy.

§ 38. (1) W miejscach wykonywania robót budowlanych należy urządzić ustępy w takiej ilości, ażeby 1 otwór ustępowy przypadał na 25 pracowników.

(2) W razie zatrudnienia osób płci obojga, należy urządzić osobne ustępy dla mężczyzn i dla kobiet.

(3) Ustępy należy otoczyć ze wszystkich stron szczelnemi ścianami i zaopatrzyć w drzwi lub wejścia, zakryte zewnętrznem przepierzeniem, oraz w dach nieprzepuszczalny. Otwory ustępowe należy poprzedzielać ściankami. Gdy w ustępie są siedzenia, należy je zrobić z heblowanych desek. W celu wentylacji dołów ustępowych w ustępach należy urządzić kanały wentylacyjne, wyprowadzone ponad dach.

(4) Ustępy i ich najbliższe otoczenie należy stale utrzymywać w czystości. Zawartość dołów ustępowych należy przesypywać niegaszonem wapnem lub torfem.

Zachowanie się pracowników przy robotach budowlanych.

§ 39. (1) Pracownicy zatrudnieni przy robotach budowlanych powinni stosować się ściśle do przepisów rozporządzenia niniejszego.

(2) Zabronione jest samowolne obciążanie przez pracowników rusztowań i innych urządzeń pomocniczych i ochronnych przez umieszczanie na nich ciężarów.

(3) Zabronione jest samowolne usuwanie przez pracowników urządzeń pomocniczych i ochronnych na budowie, jako też dokonywanie jakichkolwiek zmian w tych urządzeniach.

(4) Przy podnoszeniu i opuszczaniu rusztowań wiszących należy przestrzegać, by pomosty nadmiernie się nie pochylały.

(5) Na rusztowaniach drabinowych oraz przy wykonywaniu robót na dachach zabronione jest noszenie obuwia drewnianego.

(6) Pozostawanie na rusztowaniach poza czasem pracy jest zabronione. Również zabronione jest sypianie na rusztowaniach lub w bezpośredniem sąsiedztwie rowów, dołów, ognisk i t. p.

(7) Przy wznoszeniu, rozbiórce i próbnem obciążaniu rusztowań i wszelkich urządzeń pomocniczych i ochronnych, zabrania się pracownikom przechodzić i zatrzymywać się pod temi urządzeniami.

(8) Zabrania się pracownikom posługiwać się temi przyrządami do pracy, urządzeniami maszynowemi, przewodami elektrycznemi i t. p., których obsługiwanie i używanie do nich nie należy.

(9) O wszelkich uszkodzeniach urządzeń pomocniczych i ochronnych oraz urządzeń, przyrządów i narzędzi, używanych przy robotach, pracownicy obowiązani są niezwłocznie zawiadamiać kierownika robót.

(10) W obrębie obszaru, na którym są wykonywane roboty budowlane, spożywanie posiłków dozwolone jest tylko w porze i miejscu, ustalonem przez kierownika robót.

(11) Spożycie napojów alkoholowych i pozostawanie w obrębie budowy w stanie nietrzeźwym jest zabronione.

III. Przepisy końcowe.

§ 40. Winni niestosowania się przy wykonywaniu robót budowlanych do przepisów rozporządzenia niniejszego podlegają karom, przewidzianym w tytule X części II rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202).

§ 41. Rozporządenie niniejsze wchodzi w życie w 3 miesiące po dniu ogłoszenia i obowiązuje na obszarze całego Państwa, z wyjątkiem obszaru województwa śląskiego.

§ 42. Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w sprawach, unormowanych w rozporządzeniu niniejszem.

Poz. 330. Rozporządzenie Ministra Komunikacji z dnia 22 czerwca 1935 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych o rejestracji statków i łodzi żeglugi śródlądowej.

Na podstawie art. 25 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o żegludze i spławie na śródlądowych drogach wodnych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 266), zmienionego ustawą z dnia 18 lutego 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 215) i przepisem art. 98 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976), oraz na podstawie art. 1 i 6 lit. d) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 479) zarządzam co następuje:

§ 1. (1) Rejestracji podlegają statki i łodzie, z wyjątkiem państwowych i zarejestrowanych w jednym z portów morskich, bez względu na to, czy są czynne czy nieczynne.

(2) Łodzie, stanowiące przynależność innych statków lub łodzi, podlegają rejestracji łącznie ze statkami lub łodziami, do których przynależą, i otrzymują nazwę i numer tych statków (łodzi).

§ 2. Rejestrację statków i łodzi przeprowadza ten państwowy zarząd wodny, na którego obszarze działania znajduje się miejsce postoju statku lub łodzi, obrane przez właściciela (posiadacza).

§ 3. Zgłoszenia statku lub łodzi dokonywa się bezzwłocznie po wybudowaniu w kraju, a w przypadku nabycia zagranicą — bezzwłocznie po sprowadzeniu do kraju, w każdym razie przed ich użyciem do przewozu pasażerów lub ładunków albo do holowania innych statków i łodzi na polskich drogach wodnych.

§ 4. (1) Zgłoszenia statków i łodzi do rejestracji dokonywa się pisemnie przez przesłanie lub złożenie we właściwym urzędzie (§ 2) odpowiednio wypełnionego formularza, według wzoru Nr. 1a lub 1b (zał. Nr. 1 i 2), lub ustnie przez podyktowanie stosownych danych; w obu przypadkach zgłaszający powinien podpisać wypełnione formularze.

(2) Formularze dostarczane są przez urzędy rejestracyjne bezpłatnie.

§ 5. (1) Zgłaszający powinien przy zgłoszeniu przedstawić wszystkie posiadane dokumenty, odnoszące się do statku lub łodzi.

(2) Zgłaszający odpowiada za zgodność z prawdą i dokładność zgłoszonych danych.

§ 6. Urząd rejestrujący bada zgodność zgłoszonych danych z przedstawionemi dokumentami, a w razie potrzeby sprawdzenia zgodności zgłoszonych danych ze stanem faktycznym może zażądać poddania statku lub łodzi oględzinom i w tym celu wyznaczyć zgłaszającemu miejsce i termin okazania statku lub łodzi. Po sprawdzeniu zgłoszonych danych urząd rejestrujący stwierdza prawidłowość zgłoszenia podpisem i pieczęcią.

§ 7. Na podstawie potwierdzonego (§ 6) zgłoszenia urząd rejestrujący sporządza dokument rejestracyjny według wzoru Nr. 2a lub 2b (zał. Nr. 3 i 4) i wraz ze znakiem numerowym według wzoru Nr. 3 (zał. Nr. 5) wydaje go zgłaszającemu, za pokwitowaniem w odnośnej rubryce zgłoszenia, wskazując jednocześnie miejsce na statku (łodzi), w którem znak numerowy powinien być przymocowany.

§ 8. Każdy państwowy zarząd wodny prowadzi księgi do rejestracji statków i łodzi według wzorów Nr. 4a i 4b (zał. Nr. 6 i 7), oddzielnie dla statków i łodzi z własnym napędem mechanicznym i oddzielnie dla statków i łodzi bez takiego napędu.

§ 9. Dokument rejestracyjny wydaje się bezpłatnie, a znak numerowy za zwrotem kosztów.

§ 10. W przypadku zgubienia dokumentu rejestracyjnego albo znaku numerowego tudzież w przypadku, gdyby dowody te uległy zniszczeniu, właściciel (posiadacz) statku lub łodzi może otrzymać, na podstawie uprzednio sporządzonego aktu rejestracyjnego, nowy dokument albo znak, za tym samym numerem, co zgubione lub zniszczone.

§ 11. (1) Statki i łodzie, zarejestrowane zgodnie z przepisami rozporządzenia niniejsze-

go, powinny być stale zaopatrzone w znak numerowy, umocowany na miejscu, wskazanem przez urząd rejestrujący.

(2) Dokument rejestracyjny powinien być, wraz ze wszystkiemi innemi dokumentami, przechowywany stale na statku.

(3) Znak numerowy i dokument rejestracyjny są związane ze statkiem lub łodzią, na które zostały wydane, i w żadnym przypadku nie mogą być przenoszone na inne statki lub łodzie.

§ 12. (1) Każdorazowy właściciel (posiadacz) statku lub łodzi, zarejestrowanych zgodnie z przepisami rozporządzenia niniejszego, obowiązany jest zgłaszać w urzędzie, w którym statek lub łódź są zarejestrowane, każdą zmianę właściciela, obranego miejsca postoju i nazwy, każdą przebudowę, połączoną ze zmianą wymiarów, urządzeń lub przeznaczenia, oraz awarję i wycofanie z ruchu statku lub łodzi.

(2) Zgłoszenie zmian, wskazanych w ust. (1), powinno być dokonane w ciągu 2 tygodni od czasu zajścia tych zmian.

(3) Zgłoszenia dokonywa się w sposób, wskazany w § 4.

(4) Przy zgłaszaniu zmian należy przedstawić dokument rejestracyjny.

§ 13. (1) W przypadku zgłoszenia zmiany obranego miejsca postoju statku lub łodzi, jeżeli nowoobrane miejsce postoju leży na obszarze działania innego urzędu, powołanego do przeprowadzania rejestracji, zgłaszający powinien w ciągu miesiąca od dnia zgłoszenia zmiany oddać posiadany dokument rejestracyjny i znak numerowy we właściwym ze względu na nowoobrane miejsce postoju urzędzie, który na podstawie aktów, przesłanych mu przez pierwotnie właściwy urząd, wydaje nowy dokument i znak numerowy.

(2) W przypadku zgłoszenia zmiany, dotyczącej przebudowy statku lub łodzi, jeżeli przebudowa ta spowodowała przejście danego statku lub łodzi z grupy statków lub łodzi z własnym napędem mechanicznym do grupy bez takiego napędu, lub odwrotnie, albo też spowodowała przejście statku lub łodzi do kategoryj, podlegających rejestracji w sposób, określony w § 14, statek lub łódź podlega ponownej rejestracji w trybie normalnym.

(3) W przypadku, gdy na skutek awarji lub innej przyczyny statek lub łódź ma być nazawsze wycofany z żeglugi, właściciel (posiadacz) obowiązany jest przy zgłoszeniu zwrócić dokument rejestracyjny oraz znak numerowy, jeżeli nie uległy one zniszczeniu.

§ 14. (1) Właściciel (posiadacz) statku lub łodzi, podlegających corocznemu zgłaszaniu na podstawie art. 14 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o żegludze i spławie na śródlądowych drogach wodnych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 266), obowiązany jest zgłaszać statek lub łódź przed 1 kwietnia każdego roku.

(2) Statek lub łódź, określone w ust. (1), wpisuje się do księgi, prowadzonej według wzoru Nr. 5 (zał. Nr. 8). Zgłaszającemu wydaje się dokument rejestracyjny według wzoru Nr. 6 (zał. Nr. 9).

(3) Przepisy §§ 1 — 6, 9, 10 i 11 ust. (2) i (3) stosuje się odpowiednio.

§ 15. Nie podlegają zgłoszeniu do rejestracji w myśl rozporządzenia niniejszego statki i łodzie, zgłoszone do spisu przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1925 r. o statystyce taboru żeglugi śródlądowej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 6, poz. 31), z wyjątkiem statków i łodzi, podlegających corocznemu zgłaszaniu (§ 14). Właściciele (posiadacze) statków i łodzi, nie podlegających ponownemu zgłoszeniu, są obowiązani najpóźniej w ciągu 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego przedstawić właściwemu urzędowi rejestrującemu (§ 2) posiadane zaświadczenie o spisie i znak numerowy, celem wymiany ich na dokument rejestracyjny i znak numerowy, odpowiadające przepisom rozporządzenia niniejszego.

§ 16. Statki i łodzie, niezgłoszone z jakichkolwiek powodów do rejestracji na podstawie przepisów, obowiązujących przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego, powinny być zgłoszone do rejestracji w trybie, przewidzianym w rozporządzeniu niniejszem, najpóźniej w ciągu 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego.

§ 17. Kto wykracza przeciw przepisom rozporządzenia niniejszego, podlega karom, przewidzianym w art. 23 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o żegludze i spławie na śródlądowych drogach wodnych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 266).

§ 18. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 3 miesiące po dniu ogłoszenia.

(2) Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego, w myśl art. 26 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o żegludze i spławie na śródlądowych drogach wodnych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 266), tracą moc: rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1925 r. o statystyce taboru żeglugi śródlądowej (Dz. U. R P. z 1926 r. Nr. 6, poz. 31) oraz rozporządzenie Ministra Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 16 marca 1926 r. o wykonaniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1925 r. o statystyce taboru żeglugi śródlądowej (Dz U R. P. Nr. 29, poz. 182)*).

Poz. 331. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 24 czerwca 1935 r. o utworzeniu Komisyj Pojednawczo-Rozjemczych w Gdyni i Toruniu oraz o zmianie okręgu Komisji Pojednawczo-Rozjemczej w Bydgoszczy.

---

*) Załączników nie przedrukowano

Poz. 332. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 28 czerwca 1935 r. o utworzeniu w Grajewie oddziału Urzędu Celnego w Grajewie.

Poz. 333. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 28 czerwca 1935 r. o utworzeniu posterunku celnego w Jabłonicy.

Poz. 334. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 28 czerwca 1935 r. o zwinięciu oddziału Urzędu Celnego w Gdyni „Port w Helu".

Poz. 335. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 lipca 1935 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1934 r. o opłacie za doręczenie w sprawach cywilnych.

Poz. 336. Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 12 czerwca 1935 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o spłacie zaległości podatkowych.

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 26 marca 1935 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o spłacie zaległości podatkowych (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 202) ogłaszam jednolity tekst ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o spłacie zaległości podatkowych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 291), z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych wspomnianą wyżej ustawą z dnia 26 marca 1935 r.

Załącznik do obwieszczenia Ministra Skarbu z dnia 12 czerwca 1935 r. (poz. 336).

USTAWA

z dnia 10 marca 1932 r.

o spłacie zaległości podatkowych oraz zaległych składek i opłat na rzecz niektórych publiczno-prawnych instytucyj ubezpieczeń.

Art. 1.

1) Upoważnia się Ministra Skarbu:

a) do odraczania i rozkładania na raty oraz do umarzania w części lub w całości zaległości w następujących państwowych podatkach wraz z wszelkiemi dodatkami państwowemi, samorządowemi i na rzecz innych związków prawa publicznego: gruntowym, od nieruchomości, od placów budowlanych, przemysłowym, dochodowym, majątkowym, od kapitałów i rent, od lokali, od energji elektrycznej, od uboju, nadzwyczajnym podatku od niektórych zajęć zawodowych, wojskowym, od spadków i darowizn oraz w nadzwyczajnej daninie majątkowej i daninie lasowej,

b) do obniżania oraz umarzania kar za zwłokę, odsetek za odroczenie i kosztów egzekucyjnych, przypadających od zaległości, wymienionych w lit. a), oraz grzywien i kar pieniężnych, nakładanych przez władze skarbowe w zakresie podatków, wymienionych również w lit. a),

c) do zamiany zaległości podatkowych, wymienionych w lit. a), na zobowiązania, których rodzaj i charakter ustala Minister Skarbu w drodze rozporządzeń,

d) do zaliczania na żądanie płatnika na rachunek zaległości podatkowych, wymienionych w lit. a), wszelkiego rodzaju należności, przypadających podatnikom od Skarbu Państwa, na warunkach, które określi rozporządzenie Ministra Skarbu.

2) Minister Skarbu władny jest przenosić w drodze rozporządzeń uprawnienia, wynikające z przepisów lit. a) i b) ustępu poprzedniego, na podległe mu władze skarbowe w zakresie i pod warunkami przez siebie określonemi.

3) Rozporządzenia Ministra Skarbu określą bliżej tryb i warunki stosowania ulg, wymienionych w ust. 1 lit. a) i b), oraz ich zakres.

4) Uprawnienia, określone w ust. 1) i 3), przysługują Ministrowi Skarbu również w odniesieniu do zaległości w składkach z tytułu ubezpieczeń od ognia w instytucjach publiczno-prawnych.

Art. 2.

1) Upoważnia się Ministra Spraw Wewnętrznych do stosowania w porozumieniu z Ministrem Skarbu uprawnień, określonych w art. 1 ust.1) i 3) — do zaległości w samoistnych daninach komunalnych.

2) Minister Spraw Wewnętrznych władny jest przenosić w porozumieniu z Ministrem Skarbu uprawnienia, określone w ust. 1), na wojewodów.

Art. 3.

1) Upoważnia się Ministra Opieki Społecznej do odraczania, rozkładania na raty i umarzania w części lub w całości, w porozumieniu z Ministrem Skarbu, zaległych składek i opłat oraz odsetek, kar i grzywien na rzecz instytucyj ubezpieczeń społecznych.

2) Minister Opieki Społecznej władny jest przenosić w porozumieniu z Ministrem Skarbu w drodze rozporządzeń uprawnienia, wynikające z ust. 1), na instytucje ubezpieczeń społecznych.

3) Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej, wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu, ustalą bliżej tryb i warunki stosowania ulg, wymienionych w ust. 1), oraz ich zakres.

4) Wszystkim zaległym składkom i opłatom na rzecz instytucyj ubezpieczeń społecznych, których spłatę uregulowano w myśl przepisów ustawy niniejszej, przysługują do czasu całkowitego dokonania ich spłaty przywileje, przyznane składkom i opłatom na rzecz instytucyj ubezpieczeń społecznych w postępowaniu egzekucyjnem i upadłościowem.

Art. 4.

Okresu odroczenia na podstawie art. 1 ust. 1 lit. a) i ust. 4) oraz art. 2 nie wlicza się do czasokresu, w ciągu którego należności, wymienione w tych artykułach korzystają w myśl obowiązujących przepisów z przywileju pierwszeństwa.

Art. 5.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom: Skarbu, Spraw Wewnętrznych i Opieki Społecznej, każdemu we właściwym mu zakresie działania.

Art. 6.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i traci moc obowiązującą w terminie, jaki zostanie określony przez rozporządzenie Rady Ministrów.

II. Przedruki z Monitora Polskiego.

z 8 lipca Nr. 153 Rok 1935

Poz. 182. Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa z dnia 1 lipca 1935 r.

z 9 lipca Nr. 154 Rok 1935

Poz. 183. Okólnik T. 26 Ministerstwa Skarbu z dnia 27 czerwca 1935 r. L. D. IV. 17782/2/35 w sprawie wyjaśnienia do poz. 343 i 490 pkt. 2 przywozowej taryfy celnej.

z 10 lipca Nr. 155 Rok 1935

Poz. 184. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o rozwiązaniu Sejmu i Senatu.

Poz. 185. Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa z dnia 2 lipca 1935 r. w sprawie umorzenia Bonów Funduszu Inwestycyjnego.

Poz. 186. Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa z dnia 1 lipca 1935 r. w sprawie umorzenia obligacyj 5% Konwersyjnej Pożyczki Kolejowej z r. 1926.

z 11 lipca Nr. 156 Rok 1935

z 12 lipca Nr. 157 Rok 1935

Poz. 187. Postanowienie Ministra Skarbu z dnia 22 czerwca 1935 r. w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej w sprawie statutu i planu działalności Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych Izby Lekarskiej Warszawsko-Białostockiej w Warszawie.

z 13 lipca Nr. 158 Rok 1935

Poz. 188. Zarządzenie o nadaniu Orderu Orła Białego.

Poz. 189. Zarządzenie o nadaniu Wielkiej Wstęgi Orderu „Odrodzenia Polski" oraz Krzyża Komandorskiego z gwiazdą Orderu „Odrodzenia Polski".

Poz. 190. Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 3 lipca 1935 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie rozdziału pomiędzy związki samorządowe przypadającej na nie części ryczałtu podatkowego, wpłacanego do Skarbu Państwa przez dzierżawcę monopolu zapałczanego.

z 15 lipca Nr. 159 Rok 1935

Poz. 191. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o rozwiązaniu Sejmu Śląskiego.

Na podstawie art. 22 ust. 2 ustawy konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r. zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 497) rozwiązuję Sejm Śląski z dniem 14 lipca 1935 r.

Warszawa, dnia 13 lipca 1935 r.

Poz. 192. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1935 roku o wyborach do Sejmu Śląskiego.

Na podstawie art. 95 pkt. 2 ordynacji wyborczej do Sejmu (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr. 17, poz. 319) zarządzam wybory do Sejmu Śląskiego i wyznaczam dzień głosowania na 8 września 1935 r.

Czynności wyborcze mają być dokonane w terminach, oznaczonych w kalendarzu wyborczym, załączonym do zarządzenia niniejszego.

Załącznik do zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1935 r.

KALENDARZ WYBORCZY.

Termin dokonania czynności wyborczej	Czynność wyborcza
do 25 lipca 1935 r.	Wojewoda Śląski powołuje okręgowych komisarzy wyborczych (art. 22 i 95 ordynacji wyborczej). Generalny Komisarz Wyborczy powołuje przewodniczących okręgowych komisyj wyborczych oraz ich zastępców (art. 14, 18 i 95). Śląska Rada Wojewódzka powołuje członków okręgowych komisyj wyborczych oraz ich zastępców (art. 14, 18 i 95).
do 1 sierpnia	Przewodniczący okręgowych komisyj wyborczych powołują przewodniczących obwodowych komisyj wyborczych oraz ich zastępców (art. 15, 18 i 95).

Termin dokonania czynności wyborczej.	Czynność wyborcza
do 4 sierpnia	Starostowie (w Bielsku, Chorzowie i Katowicach dyrektorzy policji) i przełożeni gmin powołują członków obwodowych komisyj wyborczych oraz ich zastępców (art. 15, 18 i 95). Ukończenie sporządzania spisu wyborców do Sejmu Śląskiego przez przełożonych gmin (art. 11 i 95). Ukończenie wyborów do zgromadzeń okręgowych (art. 35 i 95). Zgłaszanie delegatów do zgromadzeń okręgowych przez wyborców (art. 33 i 95).
do 5 sierpnia	Przełożeni gmin przesyłają spisy wyborców przewodniczącym obwodowych i okręgowych komisyj wyborczych (art. 23 i 95). Przewodniczący organów, dokonywających wyboru delegatów do zgromadzeń okręgowych, przesyłają odpisy protokółów z wyboru delegatów przewodniczącym okręgowych komisyj wyborczych i okręgowym komisarzom wyborczym (art. 37 i 95). Starostowie (w Bielsku, Chorzowie i Katowicach dyrektorzy policji) ogłaszają o podziale powiatu na obwody głosowania (art. 52 i 96). Przewodniczący obwodowych komisyj wyborczych podają do wiadomości publicznej godziny urzędowania obwodowych komisyj wyborczych tudzież termin i miejsce wyłożenia spisu wyborców i wnoszenia reklamacyj (art. 62 i 95).
7 sierpnia	Przewodniczący obwodowych komisyj wyborczych wykładają do publicznego przeglądu spisy wyborców do Sejmu Śląskiego (art. 24 i 95).
do 9 sierpnia	Przewodniczący okręgowych komisyj wyborczych unieważniają wybór delegata do zgromadzenia okręgowego, jeżeli wybór ten został dokonany niezgodnie z prawem, i zarządzają wybory uzupełniające (art. 38 i 95).
14 sierpnia	Ostatni dzień wyłożenia do publicznego przeglądu spisów wyborców (art. 24 i 95). Zgromadzenia okręgowe zbierają się w celu ustalenia listy kandydatów na posłów (art. 39 i 95).
do 19 sierpnia	Kandydaci na posłów przesyłają do komisji okręgowej oświadczenie o zgodzie na kandydowanie (art. 49 i 95).
19 sierpnia	Przewodniczący obwodowych komisyj wyborczych przesyłają zażalenia i nieuwzględnione sprzeciwy przewodniczącym okręgowych komisyj wyborczych (art. 28 i 95).
20 sierpnia	Okręgowe komisje wyborcze przystępują do zatwierdzania list kandydatów na posłów (art. 50 i 95).
do 23 sierpnia	Zastępcy kandydatów, wpisani przez okręgową komisję wyborczą na listę kandydatów na posłów, przesyłają do komisji okręgowej oświadczenie o zgodzie na kandydowanie (art. 51 i 95).
do 24 sierpnia	Przewodniczący okręgowych komisyj wyborczych po rozpoznaniu zażaleń i sprzeciwów nakazują obwodowym komisjom wyborczym wciągnięcie lub skreślenie ze spisu osoby, wnoszącej zażalenie lub sprzeciw (art. 29 i 95).
do 26 sierpnia	Obwodowe komisje wyborcze wprowadzają do spisu wyborców zmiany, nakazane przez przewodniczących okręgowych komisyj wyborczych (art. 30 i 95).
do 29 sierpnia	Przewodniczący okręgowych komisyj wyborczych ogłaszają listę kandydatów na posłów ze wskazaniem dnia i godzin głosowania (art. 53 i 95).
7 września	Przewodniczący obwodowych komisyj wyborczych wykładają do publicznego przeglądu ostatecznie ustalony spis wyborców (art. 30 i 95).
8 września	Głosowanie do Sejmu Śląskiego (art. 9, 54 i 95).
11 września	Okręgowe komisje wyborcze przystępują do ustalenia wyniku głosowania w okręgu i przyznania mandatów kandydatom na posłów (art. 71 i 95).
20 września	Generalny Komisarz Wyborczy ogłasza w gazecie rządowej wynik wyborów do Sejmu Śląskiego (art. 76 i 95).
do 23 września	Generalny Komisarz Wyborczy przesyła każdemu wybranemu posłowi list wierzytelny (art. 77 i 95).
do 27 września	Wnoszenie do Sądu Apelacyjnego w Katowicach protestów przeciwko wyborom (art. 78 i 95).

z 16 lipca Nr. 160 Rok 1935

Poz. 193. Wykaz długów Państwa i przez Państwo przyjętych gwarancyj finansowych na dzień 1 lipca 1935 r.

z 17 lipca Nr. 161 Rok 1935

Poz. 194. Uchwała Rady Ministrów z dnia 15 lipca 1935 r. w sprawie dodatkowego kredytu w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

D. Komunikaty.

Biuro Sejmu komunikuje, iż urzędnicy państwowi, komunalni, oraz oficerowie W. P. i Pol. Państw. w czasie pobytu w Warszawie mogą korzystać za okazaniem legitymacji z pokojów w Hotelu Sejmowym przy ul. Wiejskiej Nr. 4.

Ceny pokojów są znacznie niższe od cen obowiązujących w pierwszorzędnych hotelach warszawskich i wynoszą ze wszystkiemi opłatami dodatkowemi zł. 6.60 za pokój jednoosobowy, zaś za pokój dwuosobowy zł. 8.80 za dobę.

Drukarnia Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.

Dodatek

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Załącznik do Nr. 23 z dn. 20 lipca 1935 r.

ORDYNACJE WYBORCZE

wraz

Z PRZEPISAMI WYKONAWCZEMI

WARSZAWA — 1935.

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Załącznik do Nr. 23 z dn. 20 lipca 1935 r.

ORDYNACJE WYBORCZE

wraz

Z PRZEPISAMI WYKONAWCZEMI

WARSZAWA — 1935.

Druk. Gaz. Adm. i P. P., Trębacka 11.

USTAWA

z dnia 8 lipca 1935 r.

Ordynacja wyborcza do Sejmu

(Dz. U. R. P. Nr. 47 poz. 319 z 10 lipca 1935 r.).

Rozdział I.

Skład Sejmu.

Art. 1. Sejm składa się z 208 posłów.

Rozdział II.

Prawo wybierania.

Art. 2. Prawo wybierania do Sejmu ma każdy obywatel bez różnicy płci, który przed dniem zarządzenia wyborów ukończył lat 24.

Art. 3. (1) Nie ma prawa wybierania:

a) pozbawiony lub ograniczony w zdolności do działań prawnych;

b) pozbawiony praw rodzicielskich lub opiekuńczych;

c) wydalony na mocy wyroku sądu dyscyplinarnego ze służby państwowej lub samorządowej albo pozbawiony wyrokiem takiego sądu stanowiska publicznego lub prawa wykonywania zawodu, a to w ciągu lat pięciu od uprawomocnienia się wyroku;

d) wykluczony od pełnienia czynnej służby wojskowej, służby w rezerwie lub w pospolitem ruszeniu;

e) pozbawiony orzeczeniem Trybunału Stanu mandatu poselskiego lub senatorskiego albo urzędu ministra, a to w ciągu lat dziesięciu od orzeczenia Trybunału;

f) skazany wyrokiem sądowym, choćby nieprawomocnym, na utratę praw publicznych bądź na karę wydalenia z wojska lub z marynarki wojennej albo z korpusu oficerskiego;

g) skazany wyrokiem sądowym na karę zasadniczą pozbawienia wolności za przestępstwo, popełnione z chęci zysku lub innych niskich pobudek, a to w ciągu lat pięciu od uprawomocnienia się wyroku;

h) utrzymujący się z nierządu;

i) umieszczony przez sąd: w zakładzie leczniczym, w domu pracy przymusowej lub w zakładzie dla niepoprawnych;

j) umieszczony w zamkniętym zakładzie dla psychicznie chorych.

(2) Utrata prawa wybierania, nieorzeczona wyrokiem sądowym, trwa aż do ustania przyczyny, która ją spowodowała, jeżeli przepis ustępu poprzedzającego nie stanowi inaczej.

Rozdział III.

Prawo wybieralności.

Art. 4. Prawo wybieralności na całym obszarze Państwa ma każdy obywatel, mający prawo wybiera-

nia, który przed dniem zarządzenia wyborów ukończył lat 30.

Art. 5. Nie mają prawa wybieralności w okręgach wyborczych, na obszarze których pełnią służbę:

a) wojewodowie (Komisarz Rządu m. st. Warszawy) oraz podlegli im urzędnicy;

b) prokuratorzy sądów powszechnych z wyjątkiem prokuratorów Sądu Najwyższego;

c) kuratorzy okręgów szkolnych oraz podlegli im naczelnicy wydziałów, wizytatorzy i inspektorzy szkolni;

d) dyrektorzy izb skarbowych oraz podlegli im urzędnicy;

e) oficerowie i szeregowi Policji Państwowej z wyjątkiem pełniących służbę we władzach centralnych.

Rozdział IV.

Okręgi wyborcze i obwody głosowania.

Art. 6. (1) Obszar Państwa dzieli się na 104 okręgi wyborcze; wykaz okręgów zawiera załącznik do ustawy niniejszej.

(2) Granice powiatów i komisarjatów Policji Państwowej określa stan prawny, istniejący w dniu zarządzenia wyborów.

(3) Nowy powiat, utworzony z gmin, położonych na obszarze różnych okręgów wyborczych, włącza się do okręgu, do którego przedtem należała większa część ludności tego powiatu.

Art. 7. Na każdy okrąg wyborczy przypadają dwa mandaty poselskie.

Art. 8. (1) Każdy powiat, wchodzący w skład okręgu wyborczego, dzieli się na obwody głosowania, liczące najwyżej 3.000 mieszkańców.

(2) Obwód nie może składać się z części różnych gmin.

(3) Podziału powiatów na obwody głosowania dokonają władze administracji ogólnej.

(4) Podział ten może być poddawany rewizji w terminach, oznaczonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Rozdział V.

Zarządzenie wyborów.

Art. 9. (1) Wybory do Sejmu zarządza Prezydent Rzeczypospolitej, wyznaczając jednocześnie dzień głosowania.

(2) Głosowanie ma się odbyć w niedzielę, nie wcześniej niż 54 i nie później niż 60 dnia po zarządzeniu wyborów.

Art. 10. Akt zarządzenia wyborów do Sejmu ogłoszony będzie w Dzienniku Ustaw wraz z kalendarzem wyborczym, zawierającym oznaczenie dni, w których upływają terminy, określone w ordynacji.

Rozdział VI.

Spisy wyborców.

Art. 11. (1) Spisy wyborców do Sejmu, oddzielnie dla każdego obwodu głosowania, sporządzi w

trzech egzemplarzach przełożony gminy w ciągu 20 dni po zarządzeniu wyborów do Sejmu.

(2) Każdy obywatel, mający prawo wybierania, będzie wciągnięty do spisu wyborców w obwodzie, w którym zamieszkiwał w przededniu zarządzenia wyborów.

(3) Obywatele polscy, zamieszkali w przededniu zarządzenia wyborów do Sejmu na obszarze Wolnego Miasta Gdańska, będą wciągnięci do spisu wyborców m. Gdyni.

Rozdział VII.

Generalny Komisarz Wyborczy i Komisje Wyborcze.

Art. 12. Do przeprowadzenia wyborów powołuje się:

a) Generalnego Komisarza Wyborczego;
b) okręgowe komisje wyborcze;
c) obwodowe komisje wyborcze.

Art. 13. Generalnego Komisarza Wyborczego i jego zastępcę powołuje nie później niż następnego dnia po zarządzeniu wyborów do Sejmu Prezydent Rzeczypospolitej z pośród sędziów lub osób, odpowiadających warunkom, wymaganym do objęcia stanowiska sędziowskiego.

Art. 14. (1) Okręgowa komisja wyborcza składa się:

a) z przewodniczącego, powołanego przez Generalnego Komisarza Wyborczego z pośród sędziów, sprawujących urząd w okręgu wy-

borczym, na wniosek prezesa tego sądu apelacyjnego, w którego okręgu mieści się siedziba komisji;

b) z czterech członków, powołanych przez wydział wojewódzki tego województwa, w którym komisja ma swoją siedzibę.

(2) W okręgach m. st. Warszawy członków komisyj okręgowych powołuje w połowie Komisarz Rządu, a w połowie Prezydent miasta.

(3) Przewodniczący i członkowie komisyj okręgowych będą powołani nie później niż 10 dnia po zarządzeniu wyborów do Sejmu.

Art. 15. (1) Obwodowa komisja wyborcza składa się:

a) z przewodniczącego, powołanego przez przewodniczącego okręgowej komisji wyborczej;

b) z czterech członków, powołanych w połowie przez władze administracji ogólnej, a w połowie przez przełożonego gminy.

(2) Przewodniczący komisyj obwodowych powołani będą nie później niż 17 dnia, członkowie zaś komisyj obwodowych nie później niż 20 dnia po zarządzeniu wyborów do Sejmu.

(3) W razie niepowołania w terminie członków komisyj obwodowych przewodniczący tych komisyj uzupełnią ich skład członkami, przez siebie powołanymi; mandat tych członków wygasa z chwilą otrzymania przez przewodniczącego zawiadomienia o powołaniu członków komisji w trybie, niniejszym artykułem przewidzianym.

Art. 16. (1) Przewodniczącym lub członkiem komisji wyborczej może być tylko wyborca do Sejmu, władający językiem polskim w słowie i piśmie.

(2) Wyborca, wpisany na listę kandydatów na posłów, traci prawo piastowania mandatu przewodniczącego lub członka komisji wyborczej.

Art. 17. Mandat Generalnego Komisarza Wyborczego wygasa z mocy samego prawa w dniu zarządzenia wyborów do następnego Sejmu, mandaty zaś przewodniczących i członków komisyj wyborczych — z ukończeniem czynności wyborczych, zleconych tym komisjom.

Art. 18. (1) Jednocześnie z przewodniczącymi i członkami komisyj wyborczych powołani będą w tym samym trybie i liczbie — ich zastępcy.

(2) Zastępcom służy prawo obecności na posiedzeniach właściwych komisyj; w głosowaniu zastępcy biorą jednak udział tylko w razie nieobecności osoby, którą zastępują.

Art. 19. (1) Do ważności uchwał komisyj wyborczych niezbędna jest obecność przewodniczącego oraz co najmniej połowy członków.

(2) Uchwały zapadają zwykłą większością głosów; przewodniczący głosuje narówni z innymi członkami; w razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego.

Art. 20. (1) Jeden z członków komisji prowadzi protokół obrad.

(2) Protokóły podpisują przewodniczący oraz członkowie komisji, obecni na posiedzeniu.

Art. 21. (1) Nadzór nad czynnościami okręgowych komisyj wyborczych i ich przewodniczących sprawuje Generalny Komisarz Wyborczy, a nad czynnościami obwodowych komisyj wyborczych — przewodniczący okręgowej komisji wyborczej.

(2) Nadzór uprawnia do żądania wyjaśnień, uchylania sprzecznych z prawem uchwał komisyj lub postanowień przewodniczących oraz do usuwania lub żądania usunięcia dostrzeżonych uchybień.

(3) Zarządzenia nadzorcze nie ulegają zaskarżeniu oddzielnie od protestu przeciwko wyborom.

Art. 22. (1) W każdym okręgu wyborczym ustanowiony będzie komisarz wyborczy, powołany przez Ministra Spraw Wewnętrznych nie później niż 10 dnia po zarządzeniu wyborów do Sejmu.

(2) Komisarzowi wyborczemu służy prawo przeglądania aktów okręgowej komisji wyborczej oraz komisyj obwodowych tudzież prawo obecności na posiedzeniach tych komisyj.

(3) Okręgowa komisja wyborcza podawać będzie na piśmie swe uchwały do wiadomości komisarza wyborczego w ciągu 48 godzin.

(4) Komisarz wyborczy może każdą uchwałę komisji okręgowej przedstawić Generalnemu Komisarzowi Wyborczemu celem wydania zarządzenia nadzorczego.

Rozdział VIII.

Ustalenie spisu wyborców w obwodzie głosowania.

Art. 23. Spisy wyborców będą nie później niż 21 dnia po zarządzeniu wyborów do Sejmu przesłane

przewodniczącym obwodowych komisyj wyborczych w dwóch egzemplarzach oraz przewodniczącemu właściwej komisji okręgowej — w jednym egzemplarzu.

Art. 24. (1) Spisy wyborców będą wyłożone w biurze obwodowej komisji wyborczej codziennie przez pięć godzin, począwszy od dnia 23 do dnia 30 po zarządzeniu wyborów do Sejmu.

(2) Podczas wyłożenia spisów każdy obywatel, mający prawo wybierania do Sejmu, może je przeglądać, robić z nich wyciągi oraz wnosić reklamacje.

Art. 25. (1) Reklamacje mogą być wnoszone:

a) z powodu pominięcia w spisie uprawnionego do głosowania;

b) z powodu wciągnięcia do spisu osoby, nieuprawnionej do głosowania.

(2) Reklamacje wnoszone będą na piśmie lub ustnie do protokółu ze wskazaniem dowodów.

(3) Komisja obwodowa załatwia reklamacje niezwłocznie; w razie potrzeby komisja może zażądać przedłożenia a także uzupełnienia dowodów.

Art. 26. (1) Komisja obwodowa po załatwieniu reklamacji z powodu pominięcia w spisie uprawnionego do głosowania:

a) bądź uzupełni spis wyborców;

b) bądź zawiadomi osobę, pominiętą w spisie, że reklamacja nie została uwzględniona.

(2) Od uchwały komisji obwodowej, nieuwzględniającej reklamacji, służy osobie pominiętej w spisie w ciągu dwóch dni od doręczenia zawiadomienia za-

żalenie do przewodniczącego okręgowej komisji wyborczej, który rozstrzyga ostatecznie.

Art. 27. (1) Komisja obwodowa po załatwieniu reklamacji z powodu wciągnięcia do spisu osoby, nieuprawnionej do głosowania:

a) bądź zwróci reklamację, jako nieuwzględnioną;

b) bądź zawiadomi osobę, której reklamacja dotyczy, że będzie skreślona ze spisu wyborców.

(2) Osoba, której dotyczy reklamacja, ma prawo w ciągu dwóch dni od doręczenia zawiadomienia wnieść sprzeciw do obwodowej komisji wyborczej.

(3) Komisja obwodowa po zapoznaniu się z treścią sprzeciwu:

a) bądź uchyli swą poprzednią uchwałę;

b) bądź prześle sprzeciw, jako nieuwzględniony, przewodniczącemu okręgowej komisji wyborczej, który rozstrzyga ostatecznie.

Art. 28. (1) Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej w 35 dniu po zarządzeniu wyborów do Sejmu prześle zażalenia i nieuwzględnione sprzeciwy przewodniczącemu okręgowej komisji wyborczej.

(2) Zażalenia i sprzeciwy, wniesione po tym terminie, będą zwracane jako spóźnione.

Art. 29. Przewodniczący okręgowej komisji wyborczej rozpozna do 40 dnia po zarządzeniu wyborów do Sejmu otrzymane zażalenia i sprzeciwy, nakazując właściwym obwodowym komisjom wyborczym

wciągnięcie do spisu wyborców lub skreślenie ze spisu osoby, wnoszącej zażalenie lub sprzeciw.

Art. 30. (1) Obwodowa komisja wyborcza nie później niż 42 dnia po zarządzeniu wyborów do Sejmu wprowadzi do spisu wyborców zmiany, nakazane przez przewodniczącego okręgowej komisji wyborczej; z tą chwilą spis wyborców będzie uznany za ostatecznie ustalony i odtąd żadnych zmian czynić w nim nie wolno.

(2) Ostatecznie ustalony spis wyborców będzie w przededniu głosowania wyłożony do publicznego przeglądu przez pięć godzin w biurze obwodowej komisji wyborczej.

Rozdział IX.

Ustalenie listy kandydatów na posłów.

Art. 31. Listę kandydatów na posłów ustala w każdym okręgu wyborczym zgromadzenie okręgowe.

Art. 32. (1) Zgromadzenie okręgowe składa się:

a) z okręgowego komisarza wyborczego, jako przewodniczącego;

b) z delegatów samorządu terytorjalnego, wybranych:

przez rady powiatowe — po jednym delegacie na 20.000 mieszkańców danego powiatu;

przez rady gminne — po dwóch delegatów na gminę, liczącą powyżej 6.000 mieszkań-

ców, a po jednym delegacie w pozostałych gminach;

przez rady miejskie — po jednym delegacie na 4.000 mieszkańców miasta, wydzielonego z powiatowego związku samorządowego, a na 6.000 mieszkańców w pozostałych miastach;

c) z delegatów samorządu gospodarczego i organizacyj zawodowych, wybranych:

przez Izbę Rolniczą — po jednym delegacie na dwóch delegatów rad powiatowych, wchodzących w skład danego zgromadzenia okręgowego;

przez Izbę Przemysłowo-Handlową — po jednym delegacie na 500 wyborców do Izby, zamieszkałych na obszarze okręgu;

przez Izbę Rzemieślniczą — po jednym delegacie na 500 wyborców do Izby, zamieszkałych na obszarze okręgu;

przez organizacje zawodowe pracowników fizycznych — po jednym delegacie na dwóch delegatów rad miejskich oraz rad gminnych w gminach, utworzonych z osad przemysłowych;

przez organizacje zawodowe pracowników umysłowych — po jednym delegacie na dwóch delegatów pracowników fizycznych.

(2) Przy ustalaniu liczby delegatów do zgromadzenia okręgowego każde rozpoczęte 20.000, 6.000, 4.000, 500 bądź 2 liczy się za pełne.

(3) W okręgach wyborczych, liczących ponad 75.000 ludności miejskiej, w skład zgromadzenia okręgowego wchodzą nadto:

a) delegaci samorządu zawodowego, wybrani: przez Izbę Lekarską — po trzech na okrąg, przez Izbę Adwokacką—po dwóch na okrąg, przez Izbę Notarjalną — po jednym na okrąg;

b) delegaci zrzeszeń technicznych — po trzech na okrąg;

c) delegatki organizacyj kobiecych — po pięć na okrąg;

w okręgach zaś, na których obszarze znajduje się szkoła akademicka,

d) delegaci szkół akademickich — po trzech delegatów na szkołę wielowydziałową i po jednym delegacie na szkołę jednowydziałową.

Art. 33. (1) W skład zgromadzenia okręgowego wchodzą pozatem delegaci, zgłoszeni po jednym przez co najmniej 500 wyborców, zamieszkałych w okręgu wyborczym.

(2) Zgłoszenie składa się na piśmie na ręce przewodniczącego zgromadzenia okręgowego nie później niż 20 dnia po zarządzeniu wyborów.

(3) Podpisujący zgłoszenie podadzą obok imienia i nazwiska swój wiek, zawód i adres.

(4) Podpisy na zgłoszeniu mają być poświadczone przez notarjusza.

(5) Wyborca może podpisać tylko jedno zgło-

szenie pod rygorem nieważności podpisanych przezeń zgłoszeń.

(6) Zgłoszenie zawierać będzie oświadczenie podpisujących, że nie złożyli podpisu pod innem zgłoszeniem i że znane są im skutki niezgodnego z prawdą oświadczenia.

(7) Kto składa niezgodne z prawdą oświadczenie o niezłożeniu podpisu pod innem zgłoszeniem, podlega karze, jak za fałszywe zeznanie.

Art. 34. Delegatem do zgromadzenia okręgowego może być tylko wyborca do Sejmu, zamieszkały w okręgu wyborczym co najmniej rok przed zarządzeniem wyborów do Sejmu.

Art. 35. (1) Wybory do zgromadzenia okręgowego zarządza wojewoda, oznaczając jednocześnie terminy zebrania się organów, mających dokonać wyboru delegatów, w ten sposób, aby wybory do zgromadzenia okręgowego zostały ukończone nie później niż 20 dnia po zarządzeniu wyborów do Sejmu.

(2) Przepisy szczegółowe o wyborach do zgromadzenia okręgowego zawierać będzie regulamin, wydany przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 36. Zarządzenie wyborów do zgromadzenia okręgowego może być w trybie nadzoru uchylone w całości lub w części przez Generalnego Komisarza Wyborczego w ciągu trzech dni po ogłoszeniu; nadto Generalny Komisarz Wyborczy może w tymże terminie nakazać uzupełnić to zarządzenie, jeżeli pominięto w niem organa, uprawnione do wyboru delegatów.

Art. 37. Przewodniczący organów, dokonywających wyboru delegatów, prześlą przewodniczącemu okręgowej komisji wyborczej oraz okręgowemu komisarzowi wyborczemu odpisy protokółów z wyboru delegatów do zgromadzenia okręgowego nie później niż 21 dnia po zarządzeniu wyborów do Sejmu.

Art. 38. (1) Nadzór nad wyborami do zgromadzenia okręgowego sprawuje przewodniczący okręgowej komisji wyborczej, który z tego tytułu nie później niż 25 dnia po zarządzeniu wyborów do Sejmu może unieważnić wybór delegata do zgromadzenia okręgowego, jeżeli wybór ten został dokonany niezgodnie z prawem, zarządzając jednocześnie wybory uzupełniające.

(2) Zarządzenia przewodniczącego okręgowej komisji wyborczej, wydane w trybie niniejszego artykułu, nie ulegają zaskarżeniu oddzielnie od protestu przeciwko wyborom.

Art. 39. (1) Zgromadzenie okręgowe zbierze się w 30 dniu po zarządzeniu wyborów do Sejmu celem ustalenia listy kandydatów na posłów.

(2) Lista ma zawierać co najmniej czterech kandydatów.

(3) Uchwały zgromadzenia okręgowego, przewidziane ustawą niniejszą, są ważne bez względu na ilość obecnych delegatów.

(4) Wszelkie obrady są niedopuszczalne, a uchwały, nieprzewidziane ustawą niniejszą — z mocy samego prawa nieważne.

Art. 40. (1) Po otwarciu zgromadzenia okręgowego przewodniczący powoła z pośród obecnych delegatów trzech sekretarzy, poczem wezwie obecnych do zgłaszania kandydatów na posłów.

(2) Prawo zgłaszania kandydatów na posłów służy każdemu uczestnikowi zgromadzenia okręgowego, nie wyłączając przewodniczącego.

Art. 41. Przewodniczący zgromadzenia okręgowego ustali na podstawie oświadczeń uczestników zgromadzenia wykaz zgłoszonych kandydatów na posłów, poczem, jeżeli liczba zgłoszonych kandydatów przewyższa czterech, zarządzi głosowanie.

Art. 42. (1) Po zarządzeniu głosowania jeden z sekretarzy odczytuje spis delegatów, którzy, podchodząc do prezydjum, składają głosy.

(2) Karty do głosowania zawierać mogą imiona i nazwiska najwyżej czterech z pośród zgłoszonych kandydatów na posłów.

(3) Karty wypełnione niezgodnie z przepisem ustępu poprzedzającego są nieważne.

Art. 43. (1) Po zamknięciu głosowania sekretarze obliczą głosy.

(2) Wynik głosowania przewodniczący poda zgromadzeniu do wiadomości.

Art. 44. (1) Z pośród zgłoszonych kandydatów na posłów zostaną wpisani na listę:

a) wszyscy zgłoszeni kandydaci, jeżeli liczba ich nie przewyższa czterech, albo
b) gdyby liczba ich przewyższała czterech, ci z pośród zgłoszonych kandydatów, którzy

uzyskali głosy co najmniej ¼ głosujących w zgromadzeniu okręgowem; przy ustalaniu liczby głosujących za podstawę bierze się tylko karty ważne.

(2) Jeżeli w pierwszem głosowaniu co najmniej czterech kandydatów nie uzyska głosów ¼ głosujących — głosowanie jest nieważne; w tym przypadku przewodniczący zgromadzenia zarządzi ponowne zgłaszanie kandydatów na posłów i powtórne głosowanie.

(3) Jeżeli drugie głosowanie nie da również wyniku, przewodniczący zgromadzenia zarządzi głosowanie ściślejsze, skreślając jednocześnie z wykazu zgłoszonych kandydatów na posłów osoby, które w drugiem głosowaniu otrzymały najmniejsze ilości głosów, w ten sposób, żeby liczba zgłoszonych kandydatów nie była wyższa od dwunastu; głosowanie ściślejsze jest ostateczne, przyczem na listę będą wpisani w tym przypadku czterej zgłoszeni kandydaci na posłów, którzy otrzymali w głosowaniu ściślejszem największe ilości głosów; w razie jednak, gdyby czwarty zkolei kandydat otrzymał równą ilość głosów z następnym lub z następnymi kandydatami, należy wpisać na listę również i tych ostatnich.

Art. 45. Gdyby liczba kandydatów na posłów, wpisanych na listę, była niższa od ośmiu, zgromadzenie okręgowe po ukończeniu czynności, przewidzianych w artykule poprzedzającym, przystąpi niezwłocznie do ustalenia listy zastępców kandydatów na posłów w trybie, określonym dla ustalenia listy kandydatów na posłów.

Art. 46. (1) Lista kandydatów na posłów, ustalona przez zgromadzenie okręgowe, zawierać ma nazwiska, imiona, wiek, zawód i miejsce zamieszkania kandydatów.

(2) O kolejności umieszczenia kandydatów na liście rozstrzyga przewaga głosów, a w razie równości głosów — los, wyciągnięty przez przewodniczącego zgromadzenia.

(3) Przepisy niniejszego artykułu stosuje się odpowiednio do listy zastępców kandydatów na posłów.

Art. 47. (1) Z przebiegu zgromadzenia okręgowego sporządza się protokół.

(2) Protokół zatwierdza zgromadzenie okręgowe zwykłą większością głosów.

(3) Każdy delegat może zgłosić sprostowanie do protokółu; nad zgłoszonemi sprostowaniami zgromadzenie głosuje bez dyskusji.

(4) Protokół zgromadzenia podpisują przewodniczący i sekretarze.

(5) Do protokółu dołączona będzie lista kandydatów na posłów i lista zastępców kandydatów.

Art. 48. Po zatwierdzeniu protokółu przewodniczący zamknie posiedzenie zgromadzenia okręgowego, przesyłając niezwłocznie odpisy protokółu wraz z załącznikami Generalnemu Komisarzowi Wyborczemu i przewodniczącemu okręgowej komisji wyborczej oraz zawiadamiając kandydatów na posłów o wpisaniu ich na listę.

Art. 49. (1) Kandydować można tylko w jednym okręgu wyborczym.

(2) Kandydat na posła obowiązany jest, pod rygorem skreślenia go z listy, przesłać do właściwej komisji okręgowej nie później niż 35 dnia po zarządzeniu wyborów do Sejmu oświadczenie, przez siebie podpisane, że zgadza się na kandydowanie w danym okręgu wyborczym.

Rozdział X.

Zatwierdzenie listy kandydatów na posłów.

Art. 50. (1) Okręgowa komisja wyborcza w 36 dniu po zarządzeniu wyborów do Sejmu przystąpi do zatwierdzenia listy kandydatów na posłów.

(2) Sprawdzanie listy kandydatów komisja okręgowa rozpocznie od zbadania na podstawie protokółu zgromadzenia okręgowego zgodności uchwały zgromadzenia z ustalonym przez nie wynikiem głosowania i w razie stwierdzenia błędu dokona odpowiedniego sprostowania uchwały.

(3) Następnie komisja okręgowa zbada, czy wpisani na listę kandydaci na posłów mają prawo wybieralności i czy wyrazili zgodę na kandydowanie.

(4) Komisja okręgowa może, w razie potrzeby, wezwać przewodniczącego zgromadzenia okręgowego do udzielenia wyjaśnień, kandydatów zaś na posłów do przedstawienia dowodów posiadania przez nich prawa wybieralności.

Art. 51. (1) Po ukończeniu czynności, przewidzianych w artykule poprzedzającym, okręgowa komisja wyborcza zatwierdzi listę kandydatów na posłów.

(2) Gdyby wskutek niewyrażenia w terminie zgody na kandydowanie lub innych przeszkód prawnych, pozostało na liście mniej niż czterech kandydatów na posłów, komisja okręgowa uzupełni tę liczbę do czterech, wpisując na listę kandydatów — zastępców kandydatów na posłów według kolejności, w której umieszczeni są na liście zastępców.

(3) Przewodniczący komisji okręgowej zawiadomi niezwłocznie zastępcę o wpisaniu go na listę kandydatów na posłów; gdyby wpisany na listę zastępca nie wyraził zgody na kandydowanie do 39 dnia po zarządzeniu wyborów do Sejmu, komisja wpisze na listę kandydatów następnego zkolei zastępcę.

Rozdział XI.

Publiczne ogłoszenia.

Art. 52. (1) Władze administracji ogólnej nie później niż 21 dnia po zarządzeniu wyborów do Sejmu ogłoszą we wszystkich gminach zapomocą plakatów o podziale powiatu na obwody głosowania ze wskazaniem biur obwodowych komisyj wyborczych i lokalów wyborczych.

(2) W tymże terminie przewodniczący obwodowej komisji wyborczej poda do wiadomości publicznej w sposób, w danej miejscowości zwyczajem przyjęty, godziny urzędowania obwodowej komisji wyborczej tudzież termin i miejsce wyłożenia spisu wyborców i wnoszenia reklamacyj.

Art. 53. Przewodniczący okręgowej komisji wyborczej nie później niż 45 dnia po zarządzeniu wy-

borów do Sejmu ogłosi zapomocą plakatów we wszystkich gminach okręgu wyborczego listę kandydatów na posłów ze wskazaniem dnia i godzin głosowania.

Rozdział XII.

Głosowanie.

Art. 54. Głosowanie odbywa się jednego dnia w całem Państwie.

Art. 55. (1) Akt głosowania przeprowadza obwodowa komisja wyborcza.

(2) Głosowanie trwa od godziny 9 do 21 bez przerwy, może być jednak zamknięte wcześniej, jeżeli wszyscy wyborcy danego obwodu oddali swe głosy.

(3) Od chwili rozpoczęcia głosowania aż do ustalenia jego wyniku w lokalu wyborczym będą obecni bez przerwy przewodniczący lub jego zastępca i co najmniej dwaj członkowie komisji lub ich zastępcy.

Art. 56. Podczas aktu głosowania i ustalania jego wyniku w lokalu wyborczym mogą być obecni mężowie zaufania, zgłoszeni po jednym na obwód przez każdego z kandydatów na posłów.

Art. 57. W dniu głosowania nie wolno:

a) wygłaszać przemówień, rozdawać ulotek ani też w inny sposób agitować tak wewnątrz jak i nazewnątrz lokalu wyborczego w promieniu stu metrów;

b) wchodzić do lokalu wyborczego osobom, niebiorącym udziału w głosowaniu lub w czynnościach wyborczych.

Art. 58. (1) Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej czuwa nad zapewnieniem porządku w czasie głosowania a także nad zabezpieczeniem jego tajności.

(2) Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej może:

a) usunąć z lokalu wyborczego każdego wykraczającego przeciwko przepisom porządkowym, zawartym w artykule poprzedzającym, wszakże nie pozbawiając go, w miarę możności, prawa oddania głosu;

b) wydawać zarządzenia, zmierzające do zapewnienia wyborcom dostępu do lokalu i do urny wyborczej.

(3) W celu zapewnienia wykonania zarządzeń przewodniczącego, zmierzających do zabezpieczenia spokoju i porządku głosowania, władze administracji ogólnej oddadzą do jego rozporządzenia straż w odpowiedniej sile.

Art. 59. (1) Przed rozpoczęciem głosowania komisja zbada, czy urna jest próżna, poczem urnę zamknie.

(2) Od tej chwili aż do ukończenia głosowania urny otwierać nie wolno.

Art. 60. (1) Każdy wyborca głosuje osobiście i może oddać głos tylko w jednym obwodzie.

(2) Wyborcy ułomni mogą posługiwać się przy głosowaniu pomocą osoby zaufanej.

(3) Przewodniczący oraz członkowie obwodowej komisji wyborczej tudzież osoby, pełniące straż przy komisjach wyborczych, mogą oddać głos w obwodzie, w którym w dzień głosowania urzędują, pomimo, że wciągnięci są do spisu wyborców w innym obwodzie; w tym celu obwodowa komisja wyborcza wciągnie ich do spisu wyborców dodatkowo.

(4) Wojskowi, należący do zmobilizowanej części wojska lub marynarki wojennej, w głosowaniu udziału nie biorą.

Art. 61. (1) Przewodniczący oraz członkowie obwodowej komisji wyborczej mogą przed oddaniem przez wyborcę głosu, zażądać ustalenia jego tożsamości.

(2) Wyborca, nieposiadający dokumentów, uznanych przez komisję za wystarczające, może się powołać na świadectwo dwóch wiarogodnych osób, znanych komisji.

(3) Uchwała komisji w sprawie tożsamości osoby jest ostateczna.

Art. 62. (1) Głosowanie odbywa się w następujący sposób: wyborca wymienia wobec komisji obwodowej swe imię, nazwisko i adres; gdy zostanie sprawdzone, że jest wciągnięty do spisu, wyborca otrzymuje kopertę urzędową i kartę do głosowania; wyborca oznaczy następnie kreskami na karcie nazwiska dwóch kandydatów, na których pragnie oddać głos, poczem po włożeniu karty do koperty wrę-

czy kopertę przewodniczącemu komisji obwodowej, który w jego obecności wrzuci ją do urny.

(2) W lokalu wyborczym urządzone będą osłony, zabezpieczające tajność głosowania.

(3) Kart do głosowania i kopert urzędowych dostarczy komisjom obwodowym przewodniczący okręgowej komisji wyborczej.

Art. 63. (1) Karty do głosowania będą sporządzone z białego papieru i opatrzone pieczęcią okręgowej komisji wyborczej.

(2) Karta ma zawierać odbite sposobem mechanicznym: numer i nazwę okręgu wyborczego oraz numery porządkowe, imiona i nazwiska kandydatów na posłów, wydrukowanych w kolejności umieszczenia ich na liście, tudzież objaśnienie dla wyborcy o sposobie wypełniania karty.

(3) Wzór karty do głosowania zawiera załącznik do ustawy niniejszej.

Art. 64. (1) Koperty urzędowe będą sporządzone z papieru nieprzezroczystego i opatrzone pieczęcią okręgowej komisji wyborczej.

(2) Koperty w każdym obwodzie będą jednakowego koloru i formatu; prócz pieczęci nie mogą być oznaczone żadnym znakiem odróżniającym.

Art. 65. (1) Głosowania przerywać nie wolno.

(2) Obwodowa komisja wyborcza może odroczyć głosowanie jedynie z powodu wydarzeń siły wyższej i nie dłużej niż do dnia następnego.

(3) Zarządzenie takie przewodniczący obwodo-

wej komisji wyborczej poda niezwłocznie do wiadomości publicznej w sposób, w danej miejscowości zwyczajem przyjęty.

(4) W przypadku odroczenia głosowania komisja opieczętuje urnę i akta wyborcze i odda na przechowanie przewodniczącemu pod jego osobistą odpowiedzialnością.

(5) Przed ponownem podjęciem głosowania komisja zbada, czy pieczęcie były nienaruszone.

Art. 66. (1) O godzinie 21 przewodniczący zarządzi zamknięcie lokalu wyborczego.

(2) Odtąd głosować mogą ci tylko wyborcy, którzy przybyli do lokalu przed godziną 21.

Rozdział XIII.

Ustalenie wyniku głosowania w obwodzie.

Art. 67. (1) Obwodowa komisja wyborcza niezwłocznie po zamknięciu głosowania przystąpi do ustalenia jego wyniku.

(2) Ustalenie wyniku głosowania w obwodzie rozpoczyna się od obliczenia ilości kopert, złożonych w urnie wyborczej i ustalenia liczby głosujących na podstawie notatek w spisie wyborców; w przypadku gdyby ilość kopert, wyjętych z urny, różniła się od liczby głosujących, komisja poda w protokóle przypuszczalną przyczynę tej niezgodności.

(3) Po ukończeniu tej czynności komisja ustali wynik głosowania w obwodzie w następujący sposób: przewodniczący wyjmuje osobno z każdej koperty karty do głosowania, bada ich ważność, poczem od-

czytuje nazwiska kandydatów, na których wyborca oddał głos; jednocześnie dwaj członkowie komisji obliczają, każdy zosobna, ilość głosów ważnych, oddanych na każdego kandydata.

(4) Arkusze obliczenia głosów będą podpisane przez przewodniczącego i obecnych członków komisji oraz załączone do protokółu.

Art. 68. (1) Nieważność karty do głosowania stwierdza obwodowa komisja wyborcza.

(2) Nieważne są:

a) karty do głosowania, wrzucone do urny bez kopert lub w kopertach nieurzędowych;

b) karty, nieopatrzone pieczęcią okręgowej komisji wyborczej;

c) karty, wypełnione niezgodnie z przepisami art. 62.

(3) Karty do głosowania, niewypełnione przez wyborcę, są ważne, przyczem uważa się, że wyborca oddał głos na kandydatów, umieszczonych na liście na pierwszem i drugiem miejscu.

(4) Jeżeli na karcie oznaczone jest nazwisko jednego kandydata, karta jest ważna, przyczem uważa się, że wyborca oddał głos na tego tylko kandydata.

(5) Z kilku kart znalezionych w kopercie, jednakowo wypełnionych, będzie uznana za ważną jedna tylko karta; jeżeli zaś w kopercie znaleziono karty różnie wypełnione, wszystkie uznane będą za nieważne.

Art. 69. (1) Karty ważne, oddane w głosowa-

niu, komisja opakuje, opieczętuje i umieści na opakowaniu napis wskazujący obwód głosowania.

(2) Karty nieważne tudzież karty, uznane za ważne pomimo kwestjonowania ich ważności przez członków komisji lub mężów zaufania, będą opatrzone numerami porządkowemi i opakowane osobno; komisja poda w protokóle powody uznania tych kart za ważne lub nieważne.

(3) Jeżeli powodem unieważnienia karty była wadliwość koperty, do karty dołączona będzie koperta.

(4) Zdjęcie pieczęci z opakowania, zawierającego karty, może nastąpić tylko na posiedzeniu okręgowej komisji wyborczej po zbadaniu, czy pieczęcie są nienaruszone.

Art. 70. (1) Obwodowa komisja wyborcza sporządzi protokół ze swoich czynności.

(2) Protokół ma zawierać:

a) liczbę wyborców;
b) liczbę głosujących:
c) ilość głosów kwestjonowanych;
d) ilość głosów nieważnych;
e) ilość głosów ważnych, oddanych na każdego kandydata na posła.

(3) Protokół wraz z arkuszami obliczenia głosów, kartami, oddanemi podczas głosowania, oraz spisami wyborców będzie przesłany niezwłocznie okręgowej komisji wyborczej.

(4) Każdy z obecnych podczas ustalania wyniku głosowania w obwodzie może zgłosić uwagi do pro-

tokółu lub przesłać je na piśmie okręgowej komisji wyborczej.

Rozdział XIV.

Ustalenie wyniku głosowania w okręgu wyborczym i przyznanie mandatów kandydatom na posłów.

Art. 71. (1) Okręgowa komisja wyborcza w trzecim dniu po głosowaniu przystąpi do ustalenia wyniku głosowania w okręgu i przyznania mandatów kandydatom na posłów.

(2) Podczas tych czynności mogą być obecni mężowie zaufania, zgłoszeni po jednym przez każdego z kandydatów na posłów.

(3) Okręgowa komisja wyborcza zbada uchwały obwodowych komisyj wyborczych o ważności lub nieważności kwestjonowanych kart do głosowania i, stosownie do uchwał własnych, ustali ostatecznie wynik głosowania w poszczególnych obwodach.

(4) Nadto okręgowa komisja wyborcza poprawi jawne błędy arytmetyczne w obliczeniach, o innych zaś uchybieniach uczyni wzmiankę w protokóle.

(5) Okręgowa komisja wyborcza może, w razie potrzeby, wezwać przewodniczących obwodowych komisyj wyborczych do udzielenia wyjaśnień.

Art. 72. (1) Po ukończeniu tej czynności okręgowa komisja wyborcza sporządzi dla całego okręgu w dwóch egzemplarzach zestawienie następujących liczb:

a) wyborców,
b) głosujących,

c) głosów nieważnych,

d) głosów ważnych, oddanych na każdego kandydata na posła.

(2) Jeden arkusz zestawienia, podpisany przez przewodniczącego i obecnych członków komisji, będzie załączony do protokółu, drugi zaś — przesłany Głównemu Urzędowi Statystycznemu.

Art. 73. Okręgowa komisja wyborcza po ustaleniu wyniku głosowania przyzna mandaty dwom kandydatom na posłów, którzy otrzymali największe ilości głosów nie mniej jednak niż po 10.000.

Art. 74. (1) Jeżeli żaden z kandydatów na posłów nie otrzymał co najmniej 10.000 głosów, Minister Spraw Wewnętrznych zarządzi ponowne wybory w okręgu w ciągu trzech miesięcy od ogłoszenia wyniku wyborów do Izb Ustawodawczych, ogłaszając jednocześnie w Dzienniku Ustaw o dniu głosowania.

(2) Ponowne wybory przeprowadzą komisje wyborcze na podstawie tych samych spisów wyborców w dotychczasowym, w miarę możności, składzie swych członków; postępowanie wyborcze rozpocznie się od zarządzenia ponownych wyborów do zgromadzenia okręgowego i ustalenia przez nie nowej listy kandydatów na posłów.

Art. 75. (1) Okręgowa komisja wyborcza sporządzi protokół ze swoich czynności.

(2) Protokół ma zawierać:

a) ilość głosów, oddanych na każdego kandydata na posła;

b) imiona, nazwiska, wiek, zawód i miejsce zamieszkania wybranych posłów.

(3) Protokół wraz z arkuszem zestawienia i protokółami obwodowych komisyj wyborczych przesłany będzie niezwłocznie Generalnemu Komisarzowi Wyborczemu; reszta zaś akt — miejscowemu sądowi okręgowemu.

(4) Każdy z obecnych podczas ustalania wyniku wyborów w okręgu może zgłosić uwagi do protokółu lub przesłać je na piśmie Generalnemu Komisarzowi Wyborczemu.

Rozdział XV.

Ogłoszenie wyniku wyborów.

Art. 76. (1) Generalny Komisarz Wyborczy w dwunastym dniu po głosowaniu ogłosi w gazecie rządowej wynik wyborów do Sejmu.

(2) Ogłoszenie to ma zawierać imiona, nazwiska, wiek, zawód i miejsce zamieszkania wybranych posłów ze wskazaniem numeru i nazwy okręgu wyborczego, w którym przyznano im mandat.

Rozdział XVI.

Listy wierzytelne.

Art. 77. (1) Generalny Komisarz Wyborczy nie później niż 3 dnia po ogłoszeniu wyniku wyborów do Sejmu prześle każdemu wybranemu posłowi list wierzytelny.

(2) List wierzytelny ma zawierać imię, nazwisko, wiek, zawód i miejsce zamieszkania posła oraz numer i nazwę okręgu wyborczego, w którym został wybrany.

Rozdział XVII.

Sprawdzenie ważności wyborów.

Art. 78. (1) Każdy obywatel, mający prawo wybierania do Sejmu, może w ciągu dni siedmiu od ogłoszenia wyniku wyborów wnieść do Sądu Najwyższego protest przeciwko wyborom w okręgu, do którego należy.

(2) Protest ma być wniesiony na piśmie lub ustnie do protokółu na ręce przewodniczącego okręgowej komisji wyborczej.

(3) Wniesienie protestu nie pozbawia posła, zaopatrzonego w list wierzytelny, prawa wykonywania mandatu.

Art. 79. (1) O wpłynięciu protestu przewodniczący właściwej komisji okręgowej ogłosi w wojewódzkim dzienniku urzędowym, wyznaczając siedmiodniowy termin do wnoszenia sprzeciwów.

(2) Przed upływem tego terminu wolno każdemu obywatelowi, uprawnionemu do wybierania, przeglądać protesty w lokalu komisji, czynić z nich odpisy i wnosić sprzeciwy.

(3) Po upływie tego terminu protesty wraz ze sprzeciwami przesłane będą Sądowi Najwyższemu, odpisy zaś — Biuru Sejmu.

Art. 80. (1) Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawy wyborcze, jako pilne na posiedzeniu jawnem z udziałem prokuratora i osób, wnoszących protest lub sprzeciwy, jeżeli stawią się na rozprawę.

(2) Jeżeli protest lub sprzeciwy wniosło kilka osób, prawo udziału w rozprawie służy ich pełnomocnikom albo osobom, podpisanym na pierwszem miejscu.

(3) O terminie rozprawy Sąd Najwyższy ogłosi zapomocą wokandy, wywieszonej w lokalu Sądu, nikogo na rozprawę nie wzywając.

Art. 81. (1) Sąd Najwyższy na skutek protestu unieważni wybory w okręgu albo unieważni głosowanie w poszczególnym obwodzie:

a) jeżeli zostanie stwierdzone, że dopuszczono się przy wyborach przestępstw przeciwko głosowaniu w sprawach publicznych;
b) jeżeli wybory przeprowadzone zostały niezgodnie z przepisami ustawy.

(2) Unieważnienie wyborów w okręgu lub głosowania w poszczególnym obwodzie może nastąpić jedynie w przypadku, gdy popełnione przestępstwo lub uchybienie mogło wpłynąć na wynik wyborów w całym okręgu.

(3) Sąd Najwyższy może pozatem:

a) unieważnić wybór posła;
b) sprostować, na podstawie wyniku głosowania w okręgu, uchwałę okręgowej komisji wyborczej o przyznaniu mandatu kandydatom na posłów.

Art. 82. (1) Unieważniając wybory, Sąd Najwyższy wskaże w wyroku czynność, od której należy rozpocząć nowe postępowanie wyborcze.

(2) Jeżeli Sąd Najwyższy inaczej nie zarządzi, komisje wyborcze przeprowadzą ponowne wybory na podstawie tych samych spisów wyborców i ustalonej już listy kandydatów, w dotychczasowym, w miarę możności, składzie swych członków.

Art. 83. Ponowne wybory zarządzi Minister Spraw Wewnętrznych w ciągu trzydziestu dni od daty wyroku Sądu Najwyższego i ogłosi w Dzienniku Ustaw o dniu głosowania.

Rozdział XVIII.

Przepisy, dotyczące funkcjonarjuszów publicznych i wojska.

Art. 84. (1) Funkcjonarjusze państwowi, sędziowie i prokuratorzy oraz pracownicy samorządowi, wybrani na posłów, otrzymują z mocy samego prawa urlop bezpłatny na czas piastowania mandatu poselskiego; w razie zaś piastowania mandatu w ciągu co najmniej dziesięciu lat w następujących po sobie kadencjach Izb Ustawodawczych, będą przeniesieni w stan spoczynku, jeżeli przyjmą mandat do nowowybranego Sejmu.

(2) Przepisy niniejszego artykułu nie dotyczą ministrów, podsekretarzy stanu i profesorów szkół akademickich.

Art. 85. (1) Żołnierze, pełniący czynną służbę wojskową, nie mogą być powoływani do komisyj wyborczych w żadnym charakterze.

(2) Żołnierze zawodowi, wybrani na posłów, będą przeniesieni w stan nieczynny na czas piastowania mandatu poselskiego; w razie zaś piastowania mandatu w ciągu co najmniej dziesięciu lat w następujących po sobie kadencjach Izb Ustawodawczych będą przeniesieni w stan spoczynku, jeżeli przyjmą mandat do nowowybranego Sejmu.

Rozdział XIX.

Wygaśnięcie i utrata mandatu.

Art. 86. (1) Wygaśnięcie mandatu następuje w razie śmierci posła lub zrzeczenia się mandatu.

(2) Utrata mandatu następuje z mocy samego prawa w przypadkach:

a) kandydowania na posła więcej niż w jednym okręgu wyborczym;

b) nieuczestniczenia posła w 15 zkolei posiedzeniach Sejmu bez usprawiedliwionego powodu;

c) odmówienia złożenia ślubowania lub złożenia go z zastrzeżeniem;

d) przyjęcia mandatu senatorskiego;

e) objęcia płatnej służby państwowej z wyjątkiem stanowiska ministra, podsekretarza stanu lub profesora szkoły akademickiej;

f) objęcia stanowiska funkcjonarjusza publicznego, jeżeli powołanie na to stanowisko nastąpiło nie na podstawie wyboru albo wniosku organów samorządu terytorjalnego lub gospodarczego;

g) utraty prawa wybieralności.

(3) Poseł, skazany nieprawomocnym wyrokiem sądowym na utratę praw publicznych bądź na karę wydalenia z wojska lub marynarki wojennej albo z korpusu oficerskiego, nie może wykonywać mandatu aż do prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy.

(4) O wygaśnięciu lub utracie mandatu Marszałek Sejmu podaje Izbie do wiadomości na najbliższem posiedzeniu.

Art. 87. (1) Jeżeli wskutek wygaśnięcia lub utraty mandatu przez posła oba mandaty w danym okręgu są nieobsadzone, odbędą się w tym okręgu wybory ponowne.

(2) Wybory uzupełniające w okręgach, w których obsadzony jest jeden tylko mandat, odbędą się w przypadku, gdyby skład Sejmu zmniejszył się więcej niż o 1/10.

(3) Przepisy art. 74 stosuje się odpowiednio do przewidzianych artykułem niniejszym wyborów ponownych i uzupełniających.

Art. 88. Wybory ponowne lub uzupełniające nie będą zarządzone w ostatnich ośmiu miesiącach przed upływem kadencji, jeżeli na czas ten nie przypada sesja zwyczajna, w żadnym zaś razie — w ostatnim kwartale kadencji.

Rozdział XX.

Środki przymusowe.

Art. 89. (1) Wobec osób, które bez dostatecznego usprawiedliwienia uchylają się od obywatel-

skiego obowiązku uczestniczenia w pracach komisji wyborczej, stosowana będzie, jako środek przymusowy, kara pieniężna porządkowa do 50 złotych.

(2) Do stosowania środków przymusowych wobec członków komisyj wyborczych powołani są przewodniczący tych komisyj, wobec przewodniczących zaś komisyj obwodowych — przewodniczący komisyj okręgowych.

(3) Przewodniczący uchyli orzeczenie o karze, jeżeli osoba ukarana w ciągu 3 dni od doręczenia jej orzeczenia przedstawi dostateczne usprawiedliwienie.

(4) Kara porządkowa, nałożona dwukrotnie na tę samą osobę, pociąga za sobą z mocy samego prawa utratę mandatu.

(5) Karę porządkową ściąga się w trybie postępowania przymusowego w administracji.

Rozdział XXI.

Koszty wyborów.

Art. 90. (1) Wszelkie pisma, podania, odpisy i pełnomocnictwa w sprawach wyborczych oraz poświadczenia podpisów na zgłoszeniach delegatów do zgromadzeń okręgowych wolne są od opłat stemplowych.

(2) Za poświadczenie podpisu na zgłoszeniu delegata do zgromadzenia okręgowego notarjusz pobiera 10 groszy.

Art. 91. (1) Generalny Komisarz Wyborczy i przewodniczący okręgowych komisyj wyborczych

pobierają za czas urzędowania diety i otrzymują zwrot kosztów podróży w sprawach wyborczych.

(2) Członkowie komisyj wyborczych, którzy utrzymują się z zarobku dziennego, pobierają diety za dnie rzeczywistej pracy w komisji; nadto członkom komisyj wyborczych, zamieszkałym poza miejscem urzędowania, służy prawo do zwrotu kosztów podróży.

(3) Wysokość diet i kosztów podróży oraz zasady pobierania tych należności ustali Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 92. (1) Lokalu, urny, sprzętów i przyborów do pisania dla komisyj wyborczych dostarczy na koszt własny gmina, na której obszarze mieści się siedziba komisji.

(2) Gmina poniesie również koszty sporządzenia spisów wyborców, urządzenia osłon w lokalach wyborczych oraz diet członków obwodowych komisyj wyborczych.

(3) Wszystkie inne wydatki, połączone z przeprowadzeniem wyborów, ponosi Skarb Państwa.

(4) Wykazy wydatków, które ponosi Skarb Państwa, będą dostarczone Ministrowi Spraw Wewnętrznych w ciągu trzech miesięcy po dniu głosowania.

Rozdział XXII.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 93. Do czasu powołania w m. st. Warszawie Rady Miejskiej z wyboru, delegatów samorządu

terytorjalnego do zgromadzeń okręgowych w m. st. Warszawie wybierać będzie Tymczasowa Rada Miejska po jednym delegacie na 8.000 mieszkańców danego okręgu wyborczego.

Art. 94. Do czasu wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego jednolitego ustroju samorządu gmin wiejskich, miast i powiatów, prawo wyboru delegatów samorządu terytorjalnego do zgromadzenia okręgowego służyć będzie w tem województwie

a) tymczasowym organom stanowiącym powiatowych związków samorządowych, w powiatach zaś bielskim i cieszyńskim powiatowym zgromadzeniom przełożonych gmin — po jednym delegacie na 20.000 mieszkańców danego powiatu;

b) radom miejskim (radom gminnym i wydziałom gminnym w miastach) — po jednym delegacie na 4.000 mieszkańców miasta, wydzielonego z powiatowego związku samorządowego, a na 6.000 mieszkańców w pozostałych miastach;

c) radom gminnym (wydziałom gminnym) w gminach wiejskich — po jednym delegacie na 6.000 mieszkańców danej gminy, przyczem rady gminne (wydziały gminne) gmin wiejskich, liczących poniżej 3.000 mieszkańców, będą wybierać delegatów na wspólnem posiedzeniu; w tym celu należy łączyć rady (wydziały) gminne tylko tylu gmin, aby ich przedstawicielstwom umożliwić wybór nie więcej niż dwóch delegatów.

Art. 95. Przepisy niniejszej ordynacji wyborczej stosuje się odpowiednio do Sejmu Śląskiego z następującemi zmianami:

1. Sejm Sląski składać się będzie z 24 posłów, wybranych w 12 dwumandatowych okręgach wyborczych, których wykaz zawiera załącznik do ustawy niniejszej.

2. Wybory do Sejmu Śląskiego zarządzi Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu trzydziestu dni od rozwiązania Sejmu Śląskiego; akt ten ogłoszony będzie w Dzienniku Ustaw Śląskich.

3. Prawo wybierania i wybieralności do Sejmu Śląskiego służyć będzie tylko obywatelom, zamieszkałym na obszarze województwa śląskiego w przededniu zarządzenia wyborów.

4. Przewodniczących okręgowych komisyj wyborczych powoła Generalny Komisarz Wyborczy z pośród sędziów, sprawujących urząd na obszarze województwa śląskiego; okręgowych komisarzy wyborczych powoła Wojewoda Śląski.

5. W skład zgromadzeń okręgowych jako delegaci samorządu terytorjalnego wchodzić będą delegaci, wybrani:

a) przez tymczasowe organa stanowiące powiatowych związków samorządowych, a w powiatach bielskim i cieszyńskim — przez powiatowe zgromadzenia przełożonych gmin — po jednym delegacie na 8.000 mieszkańców danego powiatu lub jego części, która należy do danego okręgu wyborczego;

b) przez rady miejskie (rady gminne i wydziały gminne w miastach) po jednym delegacie na 3.000 mieszkańców danego miasta;

c) przez rady gminne (wydziały gminne) po jednym delegacie na 3.000 mieszkańców danej gminy.

6. Izba Przemysłowo-Handlowa i Izba Rzemieślnicza będą wybierać delegatów do zgromadzeń okręgowych po jednym delegacie na 250 wyborców do Izby.

7. Mandaty do Sejmu Śląskiego będą przyznane w każdym okręgu dwom kandydatom na posłów, którzy otrzymali największe ilości głosów, niemniej jednak niż po 5.000 głosów.

8. Sądem właściwym do rozstrzygania protestów przeciwko wyborom do Sejmu Śląskiego będzie Sąd Apelacyjny w Katowicach.

9. Wydatki, połączone z przeprowadzeniem wyborów do Sejmu Śląskiego, poniesie Skarb Śląski, z wyjątkiem wydatków, które w myśl ustawy niniejszej obciążą właściwe gminy.

Art. 96. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Sprawiedliwości, każdemu we właściwym mu zakresie działania.

Art. 97. (1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Jednocześnie uchyla się ustawę z dnia 28 lipca 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 66, poz. 590) wraz ze

zmianami wprowadzonemi ustawą z dnia 21 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 81, poz. 723), a także ustawę z dnia 22 marca 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 12, poz. 87 z 1930 r.), zawierającą ordynację wyborczą do Sejmu Śląskiego.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *W. Sławek*

Minister Spraw Wewnętrznych:
Marjan Zyndram-Kościałkowski

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*

W Y K A Z   O K R Ę G

Nr. okręgu	Siedziba okręgu
1	m. st. WARSZAWA
2	" " "
3	" " "
4	" " "
5	" " "
6	" " "
7	" " "
8	" PUŁTUSK
9	" MŁAWA
10	" SIERPC
11	" WŁOCŁAWEK
12	" PŁOCK
13	" ŁOWICZ
14	" SKIERNIEWICE
15	" ŁÓDŹ
16	" "
17	" "
18	" "
19	" KOŁO
20	" KALISZ
21	" SIERADZ
22	" PIOTRKÓW
23	" RADOMSKO
24	" KIELCE

ÓW WYBORCZYCH

Powiaty (Komisarjaty Policji Państwowej)
m. Warszawa Kom. P. P.: I, II, XII, XXVI.
" " " " " III, IV, V.
" " " " " VI, VII, XIX, XXII.
" " " " " VIII, XI, XVI, XXIII.
" " " " " IX, X, XIII, XX, XXI.
prasko-warszawski miejski.
warszawski.
pułtuski, radzymiński, mińsko-mazowiecki.
mławski, ciechanowski, przasnyski, makowski.
sierpecki, rypiński, lipnowski.
włocławski, nieszawski, kutnowski.
płocki, płoński, gostyniński.
łowicki, sochaczewski, błoński.
skierniewicki, grójecki, rawsko-mazowiecki.
m. Łódź Kom. P. P.: II, III, V.
" " " " " I, IV, VI, VII, X.
" " " " " VIII, IX, XI, XII, XIII, XIV.
łódzki, łęczycki.
kolski, koniński.
kaliski, turecki.
sieradzki, łaski.
piotrkowski, brzeziński.
radomszczański, wieluński.
kielecki, włoszczowski.

Nr. okręgu	Siedziba okręgu
25	„ CZĘSTOCHOWA
26	„ ZAWIERCIE
27	„ SOSNOWIEC
28	„ JĘDRZEJÓW
29	„ SANDOMIERZ
30	„ OPATÓW
31	„ KOŃSKIE
32	„ RADOM
33	„ LUBLIN
34	„ PUŁAWY
35	„ ZAMOŚĆ
36	„ CHEŁM
37	„ BIAŁA PODLASKA
38	„ ŁUKÓW
39	„ SIEDLCE
40	„ BIAŁYSTOK
41	„ OSTRÓW MAZOWIECKA
42	„ ŁOMŻA
43	„ SUWAŁKI
44	„ GRODNO
45	„ WILNO
46	„ „
47	„ „
48	„ GŁĘBOKIE
49	„ OSZMIANA
50	„ LIDA
51	„ NOWOGRÓDEK
52	„ BARANOWICZE
53	„ BRZEŚĆ n/BUGIEM

P o w i a t y
(Komisarjaty Policji Państwowej)

częstochowski miejski, częstochowski.
zawierciański, olkuski.
sosnowiecki miejski, będziński.
jędrzejowski, miechowski, pińczowski.
sandomierski, stopnicki.
opatowski, iłżecki.
konecki, opoczyński.
radomski miejski, radomski, kozienicki.
lubelski miejski, lubelski.
puławski, janowski.
zamojski, biłgorajski, tomaszowski.
chełmski, krasnystawski, hrubieszowski.
bialski, włodawski, radzyński.
łukowski, garwoliński, lubartowski.
siedlecki, sokołowski, węgrowski.
białostocki miejski, białostocki, szczuczyński.
ostrowski, wysoko-mazowiecki, bielski.
łomżyński, ostrołęcki.
suwalski, augustowski, sokólski.
grodzieński, wołkowyski.
m. Wilno Kom. P. P.: I, II, VI i m. Nowa Wilejka.
„ „ „ „ „ III, IV, V.
wileńsko-trocki bez m. Nowej Wilejki, święciański.
dziśnieński, brasławski, postawski.
oszmiański, wilejski, mołodecki.
lidzki, wołożyński.
nowogródzki, szczuczyński, słonimski.
baranowicki, nieświeski, stołpecki.
brzeski, prużański.

Nr. okręgu	Siedziba okręgu
54	m. KOBRYŃ
55	„ PIŃSK
56	„ ŁUCK
57	„ KOWEL
58	„ SARNY
59	„ RÓWNE
60	„ KRZEMIENIEC
61	„ TARNOPOL
62	„ ZŁOCZÓW
63	„ BRZEŻANY
64	„ BUCZACZ
65	„ CZORTKÓW
66	„ STANISŁAWÓW
67	„ KOŁOMYJA
68	„ KAŁUSZ
69	„ STRYJ
70	„ LWÓW
71	„ „
72	„ „
73	„ SOKAL
74	„ PRZEMYŚL
75	„ DROHOBYCZ
76	„ SAMBOR
77	„ SANOK
78	„ RZESZÓW
79	„ ŁAŃCUT
80	„ KRAKÓW
81	„ „
82	„ „

Powiaty (Komisarjaty Policji Państwowej)
kobryński, drohicki, kosowski, koszyrski.
piński, łuniniecki, stoliński.
łucki, horochowski.
kowelski, lubomelski, włodzimierski.
sarneński, kostopolski.
rówieński, zdołbunowski.
krzemieniecki, dubieński.
tarnopolski, zbaraski, skałacki.
złoczowski, kamionecki, radziechowski, brodzki.
brzeżański, przemyślański, zborowski.
buczacki, trembowelski, podhajecki.
czortkowski, kopyczyniecki, borszczowski, zaleszczycki.
stanisławowski, tłumacki, nadwórniański.
kołomyjski, horodeński, śniatyński, kossowski.
kałuski, rohatyński, doliński.
stryjski, żydaczowski, bóbrecki.
m. Lwów Kom. P. P.: II, III. V, VIII, IX.
" " " " I, IV, VI, VII, X.
lwowski, gródecki, mościski.
sokalski, żółkiewski, rawski, lubaczowski.
przemyski, jarosławski, jaworowski.
drohobycki, rudecki.
samborski, dobromilski, turczański.
sanocki, leski, krośnieński.
rzeszowski, brzozowski, kolbuszowski.
łańcucki, przeworski, niżański, tarnobrzeski.
m. Kraków Kom. P. P.: I, II. III.
" " " " " IV, V. VI.
krakowski, chrzanowski.

Nr. okręgu	Siedziba okręgu
83	„ BOCHNIA
84	„ TARNÓW
85	„ JASŁO
86	„ NOWY SĄCZ
87	„ WADOWICE
88	„ KATOWICE
89	„ „
90	„ ŚWIĘTOCHŁOWICE
91	„ RYBNIK
92	„ BIELSKO ŚLĄSKIE
93	„ POZNAŃ
94	„ „
95	„ „
96	„ LESZNO
97	„ OSTRÓW WIELKOPOLSKI
98	„ GNIEZNO
99	„ INOWROCŁAW
100	„ BYDGOSZCZ
101	„ TORUŃ
102	„ GRUDZIĄDZ
103	„ CHOJNICE
104	„ GDYNIA

bocheński, limanowski, brzeski.
tarnowski, dąbrowski, mielecki.
jasielski, ropczycki, gorlicki.
nowosądecki, nowotarski.
wadowicki, żywiecki, myślenicki.
katowicki miejski, chorzowski miejski.
katowicki.
świętochłowicki, tarnogórski, lubliniecki.
rybnicki, pszczyński.
bielski miejski, bielski, bialski, cieszyński.
m. Poznań Kom. P. P.: I, III, IV, V.
" " " " " II, VI, VII, VIII.
poznański, obornicki, czarnkowski, międzychodzki, szamotulski, nowotomyski.
leszczyński, wolsztyński, kościański, śremski, gostyński, rawicki.
ostrowski, kępiński, krotoszyński, jarociński.
gnieźnieński miejski, gnieźnieński, średzki, wrzesiński, wągrowiecki.
inowrocławski miejski, inowrocławski, mogileński, żniński, szubiński.
bydgoski miejski, bydgoski, wyrzyski, chodzieski.
toruński miejski, toruński, chełmiński, wąbrzeski.
grudziądzki miejski, grudziądzki, brodnicki, lubawski, działdowski.
chojnicki, sępoleński, tucholski, świecki, starogardzki, tczewski.
gdyński miejski, morski, kartuski, kościerski.

Załącznik do art. 63 ordynacji wyborczej do Sejmu (poz. 319).

(Rozmiar 148 × 210).

OKRĄG WYBORCZY Nr 29 SANDOMIERZ

Oznacz dwóch kandydatów, na których głosujesz, stawiając w kratce z prawej strony obok ich nazwisk kreskę. Kartę włóż do koperty i oddaj przewodniczącemu komisji wyborczej.

Jeżeli nie postawisz kresek, uważa się, że oddałeś głos na kandydatów, umieszczonych na pierwszem i drugiem miejscu.

miejsce pieczęci:

1. JÓZEF SKRZETUSKI . . . . ☐
2. KAZIMIERZ GLEBA . . . . ☐
3. STANISŁAW SYREWICZ . . . . ☐

4. WŁADYSŁAW KURYŁŁO . . . . . ☐

5. MICHAŁ STASIAK . . . . . . ☐

6. WACŁAWA MONKIEWICZ . . . ☐

7. ANDRZEJ WYSOCKI . . . . . . ☐

8. WITOLD ZIOMEK . . . . ☐

9. ADAM GODLEWSKI . . . . . . ☐

10. JAN TRZECIAK . . . . ☐

11. MARJAN GRZYB . . . . ☐

12. STEFAN GRZYWACZ . . . . . ☐

WYKAZ OKRĘGÓW WYBORCZYCH

Nr. okręgu	Siedziba okręgu
1	m. KATOWICE
2	m. KOCHŁOWICE
3	m. SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE
4	m. CHORZÓW
5	m. TARNOWSKIE GÓRY
6	m. ŚWIĘTOCHŁOWICE
7	m. SZARLEJ — WIELKIE PIEKARY
8	m. RYBNIK

DO SEJMU ŚLĄSKIEGO.

Powiaty (miasta i gminy wiejskie)
katowicki miejski.
katowicki — gminy: Bielszowice, Bykowina, Bytków, Halemba, Janów, Kłodnica, Kochłowice, Kończyce, Makoszowy, Michałkowice, Nowa Wieś, Pawłów, Wełnowiec.
katowicki — miasta: Siemianowice, Mysłowice — gminy: Bańgów, Brzezinka, Brzęczkowice, Dąbrówka Mała, Przełajka, Rozdzień-Szopienice.
chorzowski miejski.
tarnogórski, lubliniecki.
świętochłowicki — gminy: Chropaczów, Godula, Hajduki Wielkie, Lipiny, Świętochłowice.
świętochłowicki — gminy: Brzeziny, Brzozowice-Kamień, Dąbrówka Wielka, Łagiewniki, Nowy Bytom, Orzegów, Ruda, Szarlej-Wielkie Piekary.
rybnicki — miasta: Rybnik i Żory — gminy: Adamowice, Baranowice, Bełk, Bogunice, Boguszowice, Bujaków, Chudów, Chwałowice, Chwałęcice, Czerwionka, Czuchów, Dębieńsko Stare, Dębieńsko Wielkie, Dzimierz, Folwarki, Gaszowice, Gierałtowice, Golejów, Gotartowice, Jejkowice, Kamień, Kleszczów, Kłokocin, Knurów, Książenice, Leszczyny, Liski, Niedobczyce, Nowa Wieś, Ochojec, Orzepowice, Osiny, Palowice, Paniówki, Piece, Pietrzkowice, Przegędza, Przyszowice, Raszczyce,

Nr. okręgu	Siedziba okręgu
9	m. WODZISŁAW
10	m. PSZCZYNA

Rogoźna, Rowień, Skrzeczkowice, Stanowice, Sumina, Szczejkowice, Szczerbowice, Szczygłowice, Wielopole, Wilcza Dolna, Wilcza Górna, Zamysłów, Zebrzydowice, Zwonowice, Żytna.

rybnicki — miasto Wodzisław — gminy: Bełsznica, Biertułtowy, Bluszczów, Brzezie, Buków, Cisówka, Czernica, Czyżowice, Godów, Gogolowa, Gorzyce, Gorzyczki, Jankowice Rybnickie, Jastrzębie Dolne, Jastrzębie Zdrój, Jastrzębie Górne, Jedłownik, Kamień n/O., Kobyla, Kokoszyce, Kornowacz, Krostoszowice, Krzyżkowice, Ligota Tworkowska, Lubomja, Lańce, Łaziska, Łuków, Marklowice Dolne, Marklowice Górne, Marusze, Moszczenica, Mszana, Nieboczowy, Niewiadom Górny, Odra, Olza, Podbucze, Pogrzebień, Połomja, Popielów, Pstrążna, Pszów, Radlin, Rogów, Rój, Ruptawa, Rydułtowy, Rzuchów, Skrbeńsko, Skrzyszów, Syrynia, Świerklany Dolne, Świerklany Górne, Turza, Turzyczka, Uchylsko, Wilchwy, Zawada, Zofjówka.

pszczyński — miasto Pszczyna — gminy: Bojszowy, Bojszowy Nowe, Borynia, Brzeźce, Bzie Dolne, Bzie Górne, Bzie Zameckie, Czarków, Ćwiklice, Frydek, Gilowice, Goczałkowice Zdrój, Golasowice, Góra, Grzawa, Jankowice, Jarząbkowice, Jedlina, Kobielice, Kryry, Krzyżowice, Łąka, Mizerów, Miedzna, Międzyrzecze, Pawłowice, Piasek, Pielgrzymowice, Pniowek, Poręba, Radostowice, Rydułtowice, Rudziczka, Stara Wieś, Studzienice, Stu-

Nr. okręgu	Siedziba okręgu
11	m. MIKOŁÓW
12	m. CIESZYN

dzionka, Suszec, Szeroka, Warszowice, Wisła Mała, Wisła Wielka, Wola, Zawadka.

bielski — miasto Strumień — gminy: Bąków, Bielowicko, Bronów, Chybie, Czechowice, Drogomyśl, Dziedzice, Frelichów, Iłownica, Jasienica, Komorowice, Landek, Ligota, Łazy, Mazańcowice, Międzyrzecze Dolne, Międzyrzecze Górne, Mikuszowice, Mnich, Roztropice, Rudzica, Stare Bielsko, Wapienica, Wieszczęta, Zabłocie, Zaborze, Zabrzeg, Zarzecze, Zbytków.

pszczyński — miasta: Bieruń Stary. Mikołów — gminy: Bieruń Nowy, Bijasowice, Borowa Wieś, Chełm, Cielnice, Czarnuchowice, Dzieckowice, Gać, Gardawice, Goławiec, Gostyń, Górki, Hołdunów, Imielin, Jaroszowice, Kobiór, Kopciowice, Kosztowy, Krasowy, Królówka, Lędziny, Łaziska Dolne, Łaziska Górne, Łaziska Średnie, Mokre, Murcki, Ornontowice, Orzesze, Panewnik, Paniowy, Paprocany, Piotrowice, Podlesie, Smardzowice, Stara Kuźnia, Ściernie, Śmiłowice, Świerczyniec, Tychny, Urbanowice, Wesoła, Wilkowyje, Woszczyce, Wyry, Zarzecze, Zawada, Zawiść, Zazdrość, Zgoń.

cieszyński.

bielski miejski.

bielski — gminy: Aleksandrowice, Bystra, Grodziec, Jaworze, Kamienica, Mikuszowice, Świętoszówka.

USTAWA

z dnia 8 lipca 1935 r.

Ordynacja wyborcza do Senatu.

(Dz. U. R. P. Nr. 47 poz. 320 z 10 lipca 1935 r.).

Rozdział I.

Skład Senatu.

Art. 1. (1) Senat składa się z 96 senatorów.

(2) Prezydent Rzeczypospolitej powołuje 32 senatorów.

(3) Obywatele, mający z tytułu zasługi, wykształcenia lub zaufania prawo wybierania do Senatu, powołują przez swych delegatów w wojewódzkich kolegjach wyborczych 64 senatorów.

(4) Z liczby senatorów, powoływanych w wojewódzkich kolegjach wyborczych, przypada: na m. st. Warszawę oraz woj. kieleckie i lwowskie po 6 senatorów; na woj. warszawskie i łódzkie po 5 senatorów; na woj. lubelskie, wołyńskie, krakowskie i poznańskie po 4 senatorów; na woj. wileńskie, białostockie, tarnopolskie i śląskie po 3 senatorów; na woj. nowogródzkie, poleskie, stanisławowskie i pomorskie po 2 senatorów.

Rozdział II.

Prawo wybierania i wybieralności.

Art. 2. (1) Prawo wybierania do Senatu mają:

1) z tytułu zasługi osobistej: obywatele, odznaczeni orderem Orła Białego, orderem Virtuti Militari, Krzyżem lub Medalem Niepodległości, Krzyżem Walecznych, orderem Odrodzenia Polski lub Krzyżem Zasługi;

2) z tytułu wykształcenia:

   a) obywatele, którzy ukończyli szkołę wyższą lub zawodową stopnia licealnego, liceum pedagogiczne albo szkołę podchorążych,

   b) obywatele, którzy ukończyli jedną ze szkół równorzędnych z określonemi w ustępie poprzedzającym albo posiadają stopień oficerski;

3) z tytułu zaufania obywateli:

   a) obywatele, piastujący stanowiska z wyboru w samorządzie terytorjalnym, a mianowicie: członkowie rad (sejmików) wojewódzkich, powiatowych, gminnych i miejskich tudzież członkowie zarządów miejskich,

   b) obywatele, piastujący stanowiska we władzach samorządu gospodarczego oraz w zarządach organizacyj gospodarczych i zawodowych, a mianowicie:

   radcowie izb rolniczych, przemysłowo-handlowych i rzemieślniczych,

   przewodniczący zarządów cechów oraz oddziałów tych zrzeszeń przemysłowych i rzemieślniczych związków gospodar-

czych, które objęte są prawem przemysłowem,

przewodniczący zarządów kółek rolniczych, zrzeszonych w Związku Izb i Organizacyj Rolniczych, wreszcie

przewodniczący zarządów oddziałów (kół) tych pracowniczych organizacyj zawodowych, które liczą co najmniej 1.000 członków, płacących składki,

c) przewodniczący zarządów kół miejscowych (oddziałów, organizacyj miejscowych) stowarzyszeń wyższej użyteczności,

d) członkowie zarządów wyższych szczebli organizacyjnych tych zrzeszeń, które określone są w lit. b) i c).

(2) Prawo wybierania do Senatu z tytułu przewodnictwa lub uczestnictwa w zarządzie zrzeszenia, określonego w ustępie poprzedzającym, służy tylko wówczas, gdy zrzeszenie to bądź odpowiednia jego jednostka organizacyjna działała co najmniej trzy lata przed zarządzeniem wyborów do Senatu.

Art. 3. Prawo wybierania do Senatu nie służy obywatelom, którzy przed dniem zarządzenia wyborów do Izb Ustawodawczych nie ukończyli lat 30, a także obywatelom, niemającym prawa wybierania do Sejmu.

Art. 4. (1) Prawo wybieralności do Senatu służy każdemu obywatelowi, mającemu prawo wybiera-

nia do Sejmu, który przed dniem zarządzenia wyborów do Izb Ustawodawczych ukończył lat 40.

(2) Kandydować można tylko w jednem wojewódzkiem kolegjum wyborczem.

Rozdział III.

Zarządzenie wyborów.

Art. 5. (1) Wybory do Senatu zarządza Prezydent Rzeczypospolitej jednocześnie z zarządzeniem wyborów do Sejmu.

(2) Wybór delegatów do wojewódzkich kolegjów wyborczych odbędzie się w niedzielę na dwa tygodnie przed dniem głosowania do Sejmu; powołanie senatorów w wojewódzkich kolegjach wyborczych — w następną niedzielę po dniu głosowania do Sejmu; powołanie zaś senatorów przez Prezydenta Rzeczypospolitej — w ciągu dni siedmiu od ogłoszenia wyniku wyborów do Senatu.

(3) Akt zarządzenia wyborów do Senatu będzie ogłoszony w Dzienniku Ustaw wraz z kalendarzem wyborczym, zawierającym oznaczenie dni, w których mają być dokonane poszczególne czynności wyborcze.

Rozdział IV.

Wojewódzkie kolegja wyborcze i zebrania obwodowe.

Art. 6. (1) W każdem województwie i w m. st. Warszawie powstaje jedno wojewódzkie kolegjum wyborcze.

(2) Wojewódzkie kolegja wyborcze składają się z delegatów, wybranych na zebraniach obwodowych.

(3) Przewodniczących wojewódzkich kolegjów wyborczych i ich zastępców powołuje Generalny Komisarz Wyborczy, przewodniczących zaś zebrań obwodowych i ich zastępców powołuje przewodniczący okręgowej komisji wyborczej do Sejmu, na której obszarze odbędą się te zebrania.

(4) Przewodniczącymi i ich zastępcami będą osoby, mające prawo wybierania do Senatu.

(5) Przewodniczący wojewódzkich kolegjów wyborczych oraz ich zastępcy powołani będą nie później niż 15 dnia, przewodniczący zaś zebrań obwodowych i ich zastępcy nie później niż 18 dnia po zarządzeniu wyborów do Izb Ustawodawczych.

Art. 7. (1) Przewodniczący wojewódzkich kolegjów wyborczych i przewodniczący zebrań obwodowych czuwają nad powagą tych zgromadzeń.

(2) Uczestnikowi zgromadzenia, zakłócającemu spokój, przewodniczący może udzielić upomnienia, a w razie dalszego niewłaściwego jego zachowania — wykluczyć z posiedzenia.

Rozdział V.

Obwody wyborcze i spisy wyborców.

Art. 8. (1) Każdy powiat dzieli się na obwody wyborcze, liczące 90 — 120 wyborców do Senatu.

(2) Na każdy obwód przypada jeden delegat do wojewódzkiego kolegjum wyborczego.

(3) Podziału powiatu na obwody wyborcze dokonają władze administracji ogólnej.

Art. 9. (1) Władze administracji ogólnej prowadzą spisy wyborców do Senatu oddzielnie dla każdego obwodu wyborczego.

(2) Każdy obywatel, mający prawo wybierania do Senatu, będzie wciągnięty do spisu w obwodzie, w którym zamieszkuje.

(3) Obywatele polscy, zamieszkali na obszarze Wolnego Miasta Gdańska, będą wciągnięci do spisu w obwodach, utworzonych na obszarze m. Gdyni.

Art. 10. (1) Spisy wyborców do Senatu będą co najmniej raz na rok poddawane rewizji.

(2) Jednocześnie ze spisami wyborców poddawany będzie rewizji podział powiatu na obwody wyborcze.

Art. 11. Spisy wyborców do Senatu będą nie później niż 21 dnia po zarządzeniu wyborów do Izb Ustawodawczych przesłane przewodniczącym zebrań obwodowych w dwóch egzemplarzach oraz przewodniczącemu właściwej okręgowej komisji wyborczej do Sejmu — w jednym egzemplarzu.

Art. 12. (1) Spisy wyborców do Senatu będą wyłożone jednocześnie ze spisami wyborców do Sejmu w lokalu, przeznaczonym na zebranie obwodowe.

(2) Podczas wyłożenia spisów każdy obywatel, mający prawo wybierania do Senatu, może je przeglądać, robić z nich wyciągi oraz wnosić reklamacje

na ręce przewodniczącego zebrania obwodowego, który je niezwłocznie załatwi.

(3) Od decyzji przewodniczącego zebrania obwodowego służy odwołanie do przewodniczącego właściwej okręgowej komisji wyborczej do Sejmu.

(4) W postępowaniu reklamacyjnem stosuje się odpowiednio przepisy art. 24 — 30 ordynacji wyborczej do Sejmu, z tem, że terminy, przewidziane w art. 29 i 30 skraca się o dwa dni.

Rozdział VI.

Publiczne ogłoszenia.

Art. 13. (1) Władze administracji ogólnej nie później niż 21 dnia po zarządzeniu wyborów do Izb Ustawodawczych ogłoszą we wszystkich gminach zapomocą plakatów o podziale powiatu na obwody wyborcze ze wskazaniem lokali, przeznaczonych na zebrania obwodowe.

(2) W tymże terminie przewodniczący zebrania obwodowego poda do wiadomości publicznej w sposób, w danej miejscowości zwyczajem przyjęty, godziny swego urzędowania tudzież termin i miejsce wyłożenia spisu wyborców i wnoszenia reklamacyj.

Rozdział VII.

Wybór delegatów do wojewódzkich kolegjów wyborczych.

Art. 14. (1) Wybór delegatów do wojewódzkich kolegjów wyborczych odbywa się jednego dnia w całem Państwie.

(2) W zebraniach obwodowych biorą udział obywatele, mający prawo wybierania do Senatu, wpisani do spisu wyborców danych obwodów.

(3) Uchwały zebrania obwodowego, przewidziane ustawą niniejszą, są ważne bez względu na ilość obecnych wyborców.

(4) Wszelkie obrady są niedopuszczalne, a uchwały, nieprzewidziane ustawą niniejszą — z mocy samego prawa nieważne.

Art. 15. (1) Po otwarciu zebrania obwodowego przewodniczący powoła z pośród obecnych wyborców trzech sekretarzy, poczem wezwie obecnych do zgłaszania kandydatów na delegata.

(2) Każdy wyborca ma prawo zgłosić jednego kandydata z pośród uprawnionych do udziału w zebraniu.

Art. 16. Przewodniczący podaje do wiadomości zebrania nazwiska zgłoszonych kandydatów, poczem zarządza głosowanie.

Art. 17. (1) Po zarządzeniu głosowania jeden z sekretarzy odczytuje spis wyborców do Senatu, którzy, podchodząc do prezydjum, składają głosy.

(2) Karty do głosowania zawierać mają imię i nazwisko jednego ze zgłoszonych kandydatów na delegata.

(3) Karty wypełnione niezgodnie z przepisem ustępu poprzedzającego są nieważne.

Art. 18. (1) Po zamknięciu głosowania sekretarze obliczą głosy.

(2) Wynik głosowania przewodniczący poda zebraniu do wiadomości.

Art. 19. (1) Za wybranego na delegata uważa się kandydata, który uzyskał bezwzględną większość ważnie oddanych głosów.

(2) Jeżeli w pierwszem głosowaniu żaden z kandydatów nie uzyskał bezwzględnej większości ważnie oddanych głosów — głosowanie jest nieważne; w tym przypadku przewodniczący zarządzi ponowne zgłaszanie kandydatów na delegata i powtórne głosowanie.

(3) Jeżeli drugie głosowanie nie da również wyniku, przewodniczący zarządzi głosowanie ściślejsze, skreślając jednocześnie z listy zgłoszonych kandydatów na delegata osoby, które w drugiem głosowaniu otrzymały najmniejsze ilości głosów, w ten sposób, żeby liczba zgłoszonych kandydatów nie była wyższa od trzech; głosowanie ściślejsze jest ostateczne, przyczem za wybranego na delegata uważa się kandydata, który otrzymał w głosowaniu ściślejszem największą ilość ważnie oddanych głosów; w razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art. 20. (1) Z przebiegu zebrania obwodowego sporządza się protokół.

(2) Protokół zatwierdza zebranie zwykłą większością głosów.

(3) Każdy uczestnik zebrania może zgłosić sprostowanie do protokółu; nad zgłoszonemi sprostowaniami zebranie głosuje bez dyskusji.

(4) Protokół zebrania obwodowego podpisują przewodniczący i sekretarze.

Art. 21. Po zatwierdzeniu protokółu przewodniczący rozwiąże zebranie, przesyłając niezwłocznie oryginał protokółu przewodniczącemu wojewódzkiego kolegjum wyborczego, odpisy zaś protokółu przewodniczącemu właściwej okręgowej komisji wyborczej do Sejmu i wybranemu delegatowi.

Art. 22. (1) Nadzór nad wyborem delegatów do wojewódzkich kolegjów wyborczych sprawują przewodniczący okręgowych komisyj wyborczych do Sejmu, na których obszarze odbywają się zebrania obwodowe; przewodniczącym komisyj okręgowych służy z tego tytułu prawo unieważnienia wyboru delegata, jeżeli wybór ten został dokonany niezgodnie z prawem, i zarządzenia w ciągu trzech dni od otrzymania protokółu zebrania obwodowego ponownego wyboru delegata w najbliższą niedzielę.

(2) Zarządzenia przewodniczącego okręgowej komisji wyborczej do Sejmu, wydane w trybie niniejszego artykułu, nie ulegają zaskarżeniu oddzielnie od protestu przeciwko wyborom.

Rozdział VIII.

Powołanie senatorów w wojewódzkich kolegjach wyborczych.

Art. 23. (1) Zebrania wojewódzkich kolegjów wyborczych odbywają się jednego dnia w całem Państwie w miastach wojewódzkich.

(2) Uchwały wojewódzkich kolegjów wyborczych, przewidziane ustawą niniejszą, są ważne bez względu na ilość obecnych delegatów.

(3) Wszelkie obrady są niedopuszczalne, a uchwały, nieprzewidziane ustawą niniejszą — z mocy samego prawa nieważne.

(4) Celem umożliwienia wszystkim delegatom wzięcia udziału w wojewódzkiem kolegjum wyborczem służy im prawo bezpłatnego przejazdu państwowemi środkami komunikacji z miejsca pobytu do miasta wojewódzkiego i zpowrotem do miejsca zamieszkania.

Art. 24. Po otwarciu zebrania wojewódzkiego kolegjum wyborczego, przewodniczący kolegjum powoła z pośród obecnych delegatów trzech sekretarzy, poczem kolegjum na wniosek przewodniczącego wybierze komisję główną celem ułożenia przez nią listy kandydatów na senatorów.

Art. 25. (1) Komisja główna wojewódzkiego kolegjum wyborczego składa się z 15 członków, powołanych zwykłą większością głosów z pośród delegatów obecnych na zebraniu kolegjum; przewodniczącym komisji głównej jest z urzędu przewodniczący kolegjum.

(2) Obrady komisji głównej są niejawne; uchwały jej zapadają zwykłą większością głosów; przewodniczący głosuje narówni z innymi członkami; w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

(3) Protokół, zawierający uchwały komisji głównej, prowadzi jeden z sekretarzy kolegjum, zaproszo-

ny przez przewodniczącego; protokół podpisują przewodniczący i członkowie komisji głównej obecni podczas obrad.

Art. 26. (1) Po wznowieniu zebrania kolegjum, przewodniczący ogłosi listę kandydatów na senatorów, ułożoną przez komisję główną.

(2) Na listę może być wpisany tylko kandydat, który wyraził zgodę na kandydowanie, choćby telegraficznie.

(3) Liczba kandydatów na liście, ułożonej przez komisję główną, nie może przewyższać podwójnej ilości mandatów senatorskich, przypadających na dane województwo.

(4) O kolejności umieszczenia kandydatów na liście rozstrzyga przewaga głosów, a w razie równości głosów — los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art. 27. (1) Po ogłoszeniu listy kandydatów na senatorów, ułożonej przez komisję główną, grupa delegatów, złożona co najmniej z dwudziestu, ma prawo zażądać wpisania na listę również i jej kandydata.

(2) Wniosek o uzupełnienie listy kandydatów ma być zgłoszony na piśmie na ręce przewodniczącego kolegjum i wskazywać wyłącznie jednego kandydata na senatora; każdy delegat może podpisać jeden tylko wniosek; do wniosku będzie dołączona zgoda kandydata na kandydowanie.

(3) Przewodniczący kolegjum po zapoznaniu się z treścią wniosków i stwierdzeniu, że zgłoszeni kandydaci wyrazili zgodę na kandydowanie, uzupełni od-

powiednio listę kandydatów na senatorów, poczem ogłosi ją ponownie, jako ostatecznie ustaloną, zarządzając jednocześnie głosowanie.

(4) Jeżeli liczba kandydatów na liście nie będzie wyższa od ilości mandatów, przypadających na dane województwo, głosowanie nie odbędzie się, a za wybranych uważa się wszystkich zgłoszonych kandydatów na senatorów.

Art. 28. (1) Po zarządzeniu głosowania jeden z sekretarzy odczytuje spis delegatów do wojewódzkiego kolegjum wyborczego, którzy, podchodząc do prezydjum, składają głosy.

(2) Karty do głosowania zawierać mogą imiona i nazwiska tylu najwyżej z pośród zgłoszonych kandydatów, ile mandatów senatorskich przypada na dane województwo.

(3) Karty wypełnione niezgodnie z przepisem ustępu poprzedzającego są nieważne.

Art. 29. (1) Po zamknięciu głosowania sekretarze obliczą głosy.

(2) Wynik głosowania przewodniczący poda kolegjum do wiadomości.

Art. 30. (1) Za wybranych na senatorów uważa się kandydatów, którzy otrzymali w pierwszem głosowaniu głosy większości głosujących; przy ustalaniu liczby głosujących za podstawę bierze się tylko karty ważne.

(2) Jeżeli pierwsze głosowanie nie da wyniku albo da wynik tylko częściowy, następuje głosowanie ściślejsze, przyczem skreśla się z listy kandydatów

osoby, które w pierwszem głosowaniu otrzymały najmniejsze ilości głosów, w ten sposób, żeby liczba pozostałych kandydatów nie była większa od podwójnej ilości mandatów, pozostałych do obsadzenia; w głosowaniu ściślejszem każdy delegat ma prawo oddać głos na tylu najwyżej kandydatów, ile mandatów pozostało do obsadzenia.

(3) Głosowanie ściślejsze jest ostateczne; za wybranych w głosowaniu ściślejszem uważa się kandydatów, którzy otrzymali w tem głosowaniu największe ilości ważnie oddanych głosów; w razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art. 31. Po ukończeniu czynności, przewidzianych w artykule poprzedzającym, kolegjum przystąpi do powołania zastępców senatorów w trybie, określonym dla wyboru senatorów.

Art. 32. (1) Z przebiegu zebrania wojewódzkiego kolegjum wyborczego sporządza się protokół.

(2) Protokół zatwierdza kolegjum zwykłą większością głosów.

(3) Każdy uczestnik zebrania może zgłosić sprostowanie do protokółu; nad zgłoszonemi sprostowaniami kolegjum głosuje bez dyskusji.

(4) Protokół podpisują przewodniczący i sekretarze.

Art. 33. Po zatwierdzeniu protokółu przewodniczący rozwiąże zebranie wojewódzkiego kolegjum wyborczego, przesyłając niezwłocznie odpis protokółu Generalnemu Komisarzowi Wyborczemu.

Art. 34. (1) Generalny Komisarz Wyborczy ogłosi w gazecie rządowej wynik wyborów do Senatu jednocześnie z wynikiem wyborów do Sejmu.

(2) Ogłoszenie to będzie zawierać imiona, nazwiska, wiek, zawód i miejsce zamieszkania senatorów, powołanych w wojewódzkich kolegjach wyborczych, ze wskazaniem województwa, w którem zostali wybrani.

Art. 35. (1) Generalny Komisarz Wyborczy nie później niż 3 dnia po ogłoszeniu wyniku wyborów do Senatu prześle listy wierzytelne senatorom, powołanym w wojewódzkich kolegjach wyborczych.

(2) List wierzytelny ma zawierać: imię, nazwisko, wiek, zawód i miejsce zamieszkania senatora oraz nazwę województwa, w którem został wybrany.

Art. 36. (1) Każdy delegat do wojewódzkiego kolegjum wyborczego może w ciągu siedmiu dni od ogłoszenia wyniku wyborów wnieść do Sądu Najwyższego protest przeciwko wyborom w danem województwie; inne osoby mogą wnieść protest tylko na tej podstawie, że zaskarżona czynność pozbawiła je prawa udziału w postępowaniu wyborczem.

(2) Protest ma być wniesiony na piśmie lub ustnie do protokółu na ręce przewodniczącego wojewódzkiego kolegjum wyborczego.

(3) Wniesienie protestu nie pozbawia senatora, zaopatrzonego w list wierzytelny, prawa wykonywania mandatu.

Art. 37. Przewodniczący kolegjum nie później niż 10 dnia po ogłoszeniu wyniku wyborów prześle

Sądowi Najwyższemu protest wraz z aktami zaskarżonych czynności, Biuru zaś Senatu — odpis samego protestu.

Art. 38. Przy rozstrzyganiu protestów Sąd Najwyższy stosuje odpowiednio przepisy art. 80 — 82 ordynacji wyborczej do Sejmu.

Art. 39. (1) W razie unieważnienia wyborów przez Sąd Najwyższy, Minister Spraw Wewnętrznych zarządzi ponowne wybory w ciągu trzydziestu dni od daty wyroku Sądu Najwyższego i ogłosi w Dzienniku Ustaw o terminach, w których mają być dokonane poszczególne czynności wyborcze.

(2) Jeżeli Sąd Najwyższy inaczej nie zarządzi, wojewódzkie kolegjum wyborcze dokona ponownego wyboru senatorów i ich zastępców w tym samym składzie delegatów.

Rozdział IX.

Powołanie senatorów przez Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 40. (1) Prezydent Rzeczypospolitej powołuje senatorów z pośród obywateli, mających prawo wybieralności do Senatu.

(2) Akt powołania senatorów będzie przesłany Generalnemu Komisarzowi Wyborczemu, który wyda im w ciągu trzech dni listy wierzytelne.

(3) List wierzytelny ma zawierać imię, nazwisko, wiek, zawód i miejsce zamieszkania senatora oraz powołanie się na akt Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 41. Generalny Komisarz Wyborczy niezwłocznie po otrzymaniu aktu Prezydenta Rzeczypospolitej ogłosi treść aktu w gazecie rządowej.

Rozdział X.

Przepisy, dotyczące funkcjonarjuszów publicznych i wojska oraz posłów na Sejm.

Art. 42. (1) Funkcjonarjusze państwowi, sędziowie i prokuratorzy oraz pracownicy samorządowi, powołani na senatorów, otrzymują z mocy samego prawa urlop bezpłatny na czas piastowania mandatu senatorskiego; w razie zaś piastowania mandatu w ciągu dziesięciu co najmniej lat w następujących po sobie kadencjach Izb Ustawodawczych będą przeniesieni w stan spoczynku, jeżeli przyjmą mandat do nowowybranego Senatu.

(2) Przepisy niniejszego artykułu nie dotyczą ministrów, podsekretarzy stanu, przedstawicieli dyplomatycznych i profesorów szkół akademickich.

Art. 43. (1) Żołnierze, pełniący czynną służbę wojskową, nie mogą być powoływani na przewodniczących zebrań obwodowych ani na ich zastępców.

(2) Żołnierze zawodowi, powołani na senatorów, będą przeniesieni w stan nieczynny na czas piastowania mandatu senatorskiego; w razie zaś piastowaniu mandatu w ciągu co najmniej dziesięciu lat w następujących po sobie kadencjach Izb Ustawo-

dawczych, będą przeniesieni w stan spoczynku, jeżeli przyjmą mandat do nowowybranego Senatu.

Art. 44. Poseł na Sejm, powołany na senatora, traci mandat poselski, chyba że w ciągu siedmiu dni od otrzymania listu wierzytelnego złoży mandat senatorski.

Rozdział XI.

Wygaśnięcie i utrata mandatu.

Art. 45. (1) Wygasnięcie mandatu następuje w razie śmierci senatora lub zrzeczenia się mandatu.

(2) Utrata mandatu następuje z mocy samego prawa w przypadkach:

a) kandydowania na senatora więcej niż w jednem wojewódzkiem kolegjum wyborczem;

b) nieuczestniczenia senatora w 15 zkolei posiedzeniach Senatu bez usprawiedliwionego powodu;

c) odmówienia złożenia ślubowania lub złożenia go z zastrzeżeniem;

d) przyjęcia mandatu poselskiego;

e) objęcia płatnej służby państwowej z wyjątkiem stanowiska ministra, podsekretarza stanu, przedstawiciela dyplomatycznego lub profesora szkoły akademickiej;

f) objęcia stanowiska funkcjonarjusza publicznego, jeżeli powołanie na to stanowisko na-

stąpiło nie na podstawie wyboru albo wniosku organów samorządu terytorjalnego lub gospodarczego;

g) utraty prawa wybierania do Sejmu.

(3) Senator, skazany nieprawomocnym wyrokiem sądowym na utratę praw publicznych bądź na karę wydalenia z wojska lub marynarki wojennej albo z korpusu oficerskiego, nie może wykonywać mandatu aż do prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy.

(4) O wygaśnięciu lub utracie mandatu Marszałek Senatu podaje Izbie do wiadomości na najbliższem posiedzeniu.

Art. 46. (1) W razie wygaśnięcia mandatu senatora z wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej lub utraty przezeń mandatu, Prezydent Rzeczypospolitej powoła jego następcę na pozostały okres kadencji.

(2) W razie wygaśnięcia mandatu senatora z wyboru wojewódzkiego kolegjum wyborczego lub utraty przezeń mandatu, Generalny Komisarz Wyborczy przyzna mandat jego zastępcy, który uzyskał w kolegjum największą ilość głosów; w razie równości głosów rozstrzyga los.

(3) Jeżeli senator, którego mandat wygasł lub który mandat utracił, nie ma już zastępcy z powodu uprzedniego przyznania mandatu senatorskiego wszystkim zastępcom w danem kolegjum albo z innych przyczyn, mandat pozostanie nieobsadzony do końca kadencji.

Rozdział XII.

Koszty wyborów.

Art. 47. Przepisy o kosztach wyborów, zawarte w art. 90 i 92 ordynacji wyborczej do Sejmu, stosuje się odpowiednio w postępowaniu wyborczem, określonem niniejszą ustawą.

Rozdział XIII.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 48. Prawo wybierania do Senatu służy czynnym nauczycielom, którzy uzyskali dyplomy (świadectwa), uprawniające do nauczania w publicznych szkołach powszechnych, szkołach średnich ogólnokształcących lub zakładach kształcenia nauczycieli, choćby nie odpowiadali warunkom, określonym w art. 2 ust. (1) pkt. 2).

Art. 49. Warunek trzyletniej działalności zrzeszeń, przewidziany w art. 2 ust. (2), nie obowiązuje przy pierwszych wyborach, które odbędą się na podstawie niniejszej ordynacji wyborczej.

Art. 50. Do czasu wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego jednolitego ustroju samorządu gmin wiejskich, miast i powiatów prawo wybierania do Senatu z tytułu art. 2 ust. (1) pkt. 3) lit. a) służyć będzie w gminach wiejskich, liczących poniżej 3.000 mieszkańców, tylko przełożonym tych gmin.

Art. 51. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi

Sprawiedliwości, każdemu we właściwym mu zakresie działania.

Art. 52. (1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Jednocześnie uchyla się ustawę z 28 lipca 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 66, poz. 591), zawierającą ordynację wyborczą do Senatu.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *W. Sławek*

Minister Spraw Wewnętrznych:
Marjan Zyndram-Kościałkowski

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*

USTAWA
z dnia 8 lipca 1935 r.
o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej.
(Dz. U. R. P. Nr. 47 poz. 321 z 10 lipca 1935 r.).

CZĘŚĆ I.
ZGROMADZENIE ELEKTORÓW.

Rozdział I.
Zwołanie Zgromadzenia Elektorów.

Art. 1. (1) Zgromadzenie Elektorów zwołuje Prezydent Rzeczypospolitej.

(2) W zarządzeniu o zwołaniu Zgromadzenia Elektorów oznaczone będą miejsce i termin Zgromadzenia.

(3) Termin Zgromadzenia ma przypaść nie wcześniej niż na siódmy dzień po ogłoszeniu zarządzenia, nie później jednak niż na piętnasty dzień przed upływem okresu urzędowania Prezydenta Rzeczypospolitej.

(4) Zarządzenie o zwołaniu Zgromadzenia Elektorów ogłoszone będzie w Dzienniku Ustaw oraz doręczone w odpisach Marszałkom Izb Ustawodawczych.

Rozdział II.
Wybór elektorów.

Art. 2. (1) Na trzy dni przed terminem Zgromadzenia Elektorów Sejm i Senat zbiorą się, każdy

zosobna, na zaproszenie swych Marszałków celem dokonania wyboru elektorów.

(2) Wszelkie obrady są niedopuszczalne, a uchwały, nieprzewidziane ustawą niniejszą, — z mocy samego prawa nieważne.

Art. 3. (1) Sejm wybiera pięćdziesięciu elektorów, Senat zaś dwudziestu pięciu — w głosowaniu na listy.

(2) Listy kandydatów na elektorów zgłaszane będą na piśmie na ręce Marszałka.

(3) Lista ma być podpisana przez ośmiu co najmniej posłów bądź senatorów.

(4) Liczba kandydatów na liście nie może być wyższa od ilości mandatów elektorskich, przypadających na daną Izbę.

(5) Każdy poseł lub senator może podpisać tylko jedną listę.

Art. 4. (1) W razie zgłoszenia jednej tylko listy kandydatów albo kilku list z ogólną liczbą kandydatów, nie większą od ilości mandatów, przypadających na daną Izbę, głosowanie nie odbędzie się, a za wybranych uważa się wszystkich zgłoszonych kandydatów.

(2) W razie zgłoszenia kilku list o łącznej liczbie kandydatów, większej od ilości mandatów, przypadających na daną Izbę, Marszałek zarządzi odczytanie list i głosowanie.

Art. 5. (1) Po zarządzeniu głosowania jeden z sekretarzy odczytuje spis posłów bądź senatorów, którzy, podchodząc do Prezydjum, składają głosy.

(2) Każdy poseł lub senator może oddać głos tylko na jedną listę.

(3) Karta do głosowania ma zawierać nazwisko co najmniej czołowego kandydata.

Art. 6. (1) Po zamknięciu głosowania sekretarze obliczą głosy i dokonają podziału mandatów w sposób następujący:

(2) Liczby głosów ważnych, oddanych na poszczególne listy, dzieli się przez 4; każda lista otrzymuje ilość mandatów równą ilorazowi, przyczem ułamków nie bierze się w rachubę.

(3) Pozostałą ilość mandatów otrzymuje lista, która uzyskała bezwzględną większość głosów; gdyby żadna lista większości tej nie uzyskała, otrzymują po jednym z pozostałych mandatów listy, na które oddano największą liczbę głosów.

(4) Gdyby w wyniku podziału łączna ilość mandatów, przypadających poszczególnym listom w Sejmie, wyniosła ponad 50, rozstrzygnie los, którym listom będą odjęte mandaty, przewyższające tę liczbę.

Art. 7. (1) Mandaty, przypadające poszczególnej liście, otrzymują kandydaci według kolejności, w której umieszczeni są na liście.

(2) Jeżeli kandydata wybrano z kilku list — los rozstrzyga, z której listy otrzymuje mandat.

Art. 8. Wynik wyborów Marszałek poda Izbie do wiadomości i zawiadomi niezwłocznie elektorów o wyborze.

Art. 9. Elektora nie można pozbawić wolności w okresie czasu od wyboru do wygaśnięcia mandatu.

Art. 10. Elektorom służy prawo bezpłatnego przejazdu państwowemi środkami komunikacji od miejsca pobytu do miejsca siedziby Zgromadzenia Elektorów i zpowrotem do miejsca zamieszkania.

Rozdział III.

Wybór kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej przez Zgromadzenie Elektorów.

Art. 11. (1) Zgromadzenie Elektorów zajmuje się wyłącznie wyborem kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej.

(2) Wszelkie obrady są niedopuszczalne, a uchwały, nieprzewidziane ustawą niniejszą — z mocy samego prawa nieważne.

Art. 12. Zgromadzeniu Elektorów przewodniczy Marszałek Senatu, w razie zaś jego nieobecności lub sprawowania przezeń zastępczo funkcyj Prezydenta Rzeczypospolitej — Marszałek Sejmu; nadto w skład Prezydjum wchodzą trzej sekretarze, powołani z pośród elektorów przez Zgromadzenie na wniosek Przewodniczącego.

Art. 13. (1) Przewodniczący czuwa nad powagą Zgromadzenia Elektorów.

(2) Elektorowi zakłócającemu spokój Przewodniczący może udzielić upomnienia, a w razie dalszego niewłaściwego zachowania się elektora — wykluczyć go z posiedzenia.

Art. 14. (1) Do prawomocności uchwał Zgromadzenia Elektorów niezbędna jest obecność Przewodniczącego i co najmniej połowy ustawowej liczby elektorów.

(2) W razie stwierdzenia przez Przewodniczącego z własnej inicjatywy lub na żądanie jednego z elektorów braku quorum, Przewodniczący odroczy posiedzenie na czas, który sam oznaczy, jednak nie dłuższy niż 24 godziny.

Art. 15. Na posiedzeniu Zgromadzenia Elektorów mogą być obecni wyłącznie elektorzy.

Art. 16. (1) Posiedzenie Zgromadzenia Elektorów rozpoczyna się od złożenia przez elektorów ślubowania następującej treści:

„Ślubuję uroczyście i zaręczam honorem, że przy wyborze kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej kierować się będę troską o dobro Państwa Polskiego."

(2) Odmowa ślubowania lub ślubowanie z zastrzeżeniem równoznaczne jest z odmową uczestniczenia w Zgromadzeniu Elektorów.

Art. 17. (1) Po złożeniu ślubowania przez elektorów, Przewodniczący wezwie obecnych do zgłaszania na piśmie kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej.

(2) Zgłoszenie ma być podpisane przez ośmiu co najmniej elektorów.

(3) Każdy elektor może podpisać tylko jedno zgłoszenie.

Art. 18. Przewodniczący podaje do wiadomości Zgromadzenia nazwiska zgłoszonych kandydatów, poczem zarządza głosowanie.

Art. 19. (1) Po zarządzeniu głosowania jeden z sekretarzy odczytuje spis elektorów, którzy, podchodząc do Prezydjum, składają głosy.

(2) Karty do głosowania zawierać mają imię i nazwisko jednego ze zgłoszonych kandydatów.

Art. 20. (1) Po zamknięciu głosowania sekretarze obliczą głosy.

(2) Wynik głosowania Przewodniczący poda Zgromadzeniu do wiadomości.

Art. 21. Za wybranego uważa się kandydata, który uzyskał bezwzględną większość ważnie oddanych głosów.

Art. 22. (1) Jeżeli w pierwszem głosowaniu żaden z kandydatów nie uzyskał bezwzględnej większości ważnie oddanych głosów, Przewodniczący zarządzi powtórne głosowanie, przyczem kandydat, który otrzymał najmniejszą liczbę głosów w pierwszem głosowaniu, będzie wyłączony od wyboru.

(2) Jeżeli i drugie głosowanie nie da wyniku, zarządza się trzecie, a w razie potrzeby i dalsze, przyczem przy każdem następnem głosowaniu wyłącza się tego z kandydatów, który w poprzedniem uzyskał najmniejszą liczbę głosów.

(3) Jeżeli kilku kandydatów uzyskało tę samą najmniejszą liczbę głosów — los rozstrzyga, którego z nich wyłączy się od wyboru.

(4) Jeżeli kandydaci otrzymali równą liczbę

głosów — zarządza się głosowanie powtórne; jeżeli powtórne głosowanie da ten sam wynik — los rozstrzyga, którego z kandydatów wyłączy się od wyboru.

Art. 23. Imię i nazwisko wybranego kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej Przewodniczący poda Zgromadzeniu do wiadomości.

Art. 24. (1) Z przebiegu Zgromadzenia Elektorów sporządza się protokół.

(2) Protokół zatwierdza Zgromadzenie Elektorów zwykłą większością głosów.

(3) Każdy elektor może zgłosić na piśmie sprostowanie do protokółu; nad zgłoszonemi sprostowaniami Zgromadzenie głosuje bez dyskusji.

Art. 25. Po zatwierdzeniu protokółu Przewodniczący zamknie posiedzenie Zgromadzenia Elektorów, wręczając niezwłocznie odpis protokółu Prezesowi Rady Ministrów.

Art. 26. O wyniku wyborów Przewodniczący Zgromadzenia Elektorów złoży sprawozdanie ustępującemu Prezydentowi Rzeczypospolitej.

Art. 27. (1) Prezes Rady Ministrów oznajmi o dokonanym wyborze kandydatowi na Prezydenta Rzeczypospolitej.

(2) Jeżeli kandydat na Prezydenta Rzeczypospolitej w ciągu trzech dni nie przyjmie wyboru, Prezes Rady Ministrów zawiadomi o tem Przewodniczącego Zgromadzenia, który wyznaczy niezwłocznie posiedzenie w celu wyboru innego kandydata.

Art. 28. Jeżeli ustępujący Prezydent Rzeczypospolitej złoży na ręce Prezesa Rady Ministrów oświadczenie na piśmie, że nie zamierza skorzystać z prawa wskazania kandydata albo w przepisanym terminie siedmiodniowym nie wskaże innego kandydata—Prezes Rady Ministrów ogłosi o tem w Dzienniku Ustaw, stwierdzając jednocześnie, że postępowanie wyborcze zostało ukończone i że kandydat Zgromadzenia Elektorów został obrany na Prezydenta Rzeczypospolitej.

CZĘŚĆ II.

GŁOSOWANIE POWSZECHNE.

Rozdział I.

Wskazanie kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej przez ustępującego Prezydenta.

Art. 29. Ustępujący Prezydent Rzeczypospolitej, korzystając z prawa wskazania przez siebie kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej, zarządzi głosowanie powszechne w ciągu siedmiu dni od wyboru kandydata przez Zgromadzenie Elektorów.

Art. 30. (1) Akt zarządzenia głosowania powszechnego będzie ogłoszony w Dzienniku Ustaw i ma zawierać:

a) oznaczenie dnia głosowania;
b) imiona i nazwiska kandydatów, wskazanych przez ustępującego Prezydenta Rzeczypospolitej i przez Zgromadzenie Elektorów.

(2) Głosowanie ma się odbyć w niedzielę, nie później niż trzydziestego dnia po zarządzeniu głosowania powszechnego.

Rozdział II.

Prawo wybierania.

Art. 31. W głosowaniu powszechnem biorą udział obywatele bez różnicy płci, którzy przed dniem zarządzenia głosowania powszechnego ukończyli lat 24 i nie są pozbawieni prawa wybierania do Sejmu.

Art. 32. (1) Każdy wyborca otrzyma legitymację wyborczą od przełożonego gminy, w której zamieszkiwał w przededniu zarządzenia głosowania powszechnego.

(2) Legitymacje wyborcze będą wystawione w ciągu piętnastu dni od zarządzenia głosowania powszechnego i doręczone wyborcom najpóźniej dziewiątego dnia przed dniem głosowania.

(3) Obywatelom polskim, zamieszkałym w przededniu zarządzenia głosowania powszechnego na obszarze Wolnego Miasta Gdańska, legitymacje wyborcze wystawi Komisarz Rządu w Gdyni.

Art. 33. (1) Każdy obywatel, mający prawo uczestniczenia w głosowaniu powszechnem, może najpóźniej szóstego dnia przed dniem głosowania wnieść reklamację do przełożonego gminy z powodu niedoręczenia legitymacji wyborczej uprawnionemu do głosowania.

(2) Reklamacje wnoszone będą na piśmie lub ustnie do protokółu ze wskazaniem dowodów.

(3) Reklamacje będą załatwiane niezwłocznie; w razie potrzeby przełożony gminy może zażądać przedłożenia a także uzupełnienia dowodów.

Art. 34. Wyborcy, któremu, pomimo reklamacji, nie doręczono legitymacji wyborczej najpóźniej czwartego dnia przed dniem głosowania, służy zażalenie do władzy, sprawującej bezpośredni nadzór nad czynnościami przełożonego gminy z zakresu administracji rządowej.

Rozdział III.

Generalny Komisarz Wyborczy i komisje wyborcze.

Art. 35. Głosowanie powszechne przeprowadzają:

a) Generalny Komisarz Wyborczy;
b) Państwowa Komisja Wyborcza;
c) wojewódzkie komisje wyborcze;
d) obwodowe komisje wyborcze.

Art. 36. (1) Państwowa Komisja Wyborcza składa się:

a) z Generalnego Komisarza Wyborczego, jako przewodniczącego;
b) z sześciu członków, powołanych w połowie przez ustępującego Prezydenta Rzeczypospolitej, a w połowie przez Przewodniczącego Zgromadzenia Elektorów.

(2) Członkowie Komisji Państwowej powołani będą nie później niż siódmego dnia po zarządzeniu głosowania powszechnego.

(3) Jednocześnie powołani będą w tym samym trybie i liczbie zastępcy członków Komisji Państwowej.

Art. 37. Wojewódzkie komisje wyborcze powołane będą z zastosowaniem przepisów ordynacji wyborczej do Sejmu o powoływaniu komisyj okręgowych, obwodowe zaś komisje wyborcze — z zastosowaniem przepisów o powoływaniu komisyj obwodowych.

Art. 38. Mandaty przewodniczących i członków komisyj wyborczych wygasają z mocy samego prawa z ukończeniem czynności, zleconych tym komisjom.

Art. 39. (1) Do ważności uchwał komisyj wyborczych niezbędna jest obecność przewodniczącego oraz co najmniej połowy członków.

(2) Uchwały zapadają zwykłą większością głosów; przewodniczący głosuje narówni z innymi członkami; w razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego.

Art. 40. (1) Jeden z członków komisji prowadzi protokół obrad.

(2) Protokóły podpisują przewodniczący oraz członkowie komisji, obecni na posiedzeniu.

Art. 41. (1) Nadzór nad czynnościami wojewódzkich komisyj wyborczych i ich przewodniczą-

cych sprawuje Generalny Komisarz Wyborczy, a nad czynnościami obwodowych komisyj wyborczych — przewodniczący wojewódzkiej komisji wyborczej.

(2) Nadzór uprawnia do żądania wyjaśnień, uchylania sprzecznych z prawem uchwał komisyj lub postanowień przewodniczących oraz do usuwania lub żądania usunięcia dostrzeżonych uchybień.

(3) Zarządzenia nadzorcze nie ulegają zaskarżeniu oddzielnie od protestu przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 42. (1) Przy każdej wojewódzkiej komisji wyborczej ustanowieni będą dwaj komisarze wyborczy, powołani nie później niż dziesiątego dnia po zarządzeniu głosowania powszechnego, jeden — przez ustępującego Prezydenta Rzeczypospolitej, drugi — przez Przewodniczącego Zgromadzenia Elektorów.

(2) Komisarzom służy prawo obecności na posiedzeniach komisyj wyborczych i żądania odpisów protokółów tych komisyj.

Art. 43. (1) Władze administracji ogólnej nie później niż dziewiątego dnia przed dniem głosowania ogłoszą we wszystkich gminach zapomocą plakatów o lokalach obwodowych komisyj wyborczych tudzież o dniu i godzinach głosowania.

(2) W tymże terminie przełożony gminy poda do wiadomości publicznej w sposób, w danej miejscowości zwyczajem przyjęty, termin i miejsce wnoszenia reklamacyj z powodu niedoręczenia legitymacji wyborczej.

Rozdział IV.

Głosowanie.

Art. 44. Głosowanie odbywa się jednego dnia w całem Państwie.

Art. 45. Akt głosowania przeprowadza obwodowa komisja wyborcza z zastosowaniem przepisów ordynacji wyborczej do Sejmu o głosowaniu, jeżeli ustawa niniejsza inaczej nie stanowi.

Art. 46. Podczas aktu głosowania i ustalania jego wyniku w lokalu wyborczym mogą być obecni mężowie zaufania, zgłoszeni po jednym na obwód przez każdego z komisarzy wyborczych.

Art. 47. Głosowanie odbywa się w następujący sposób: wyborca wręcza przewodniczącemu swą legitymację wyborczą; po oderwaniu odcinka kontrolnego przewodniczący zwraca wyborcy legitymację wyborczą i daje mu kopertę urzędową oraz kartę do głosowania; wyborca oznaczy następnie kreską na karcie nazwisko kandydata, na którego pragnie oddać głos, poczem po włożeniu karty do koperty wręczy kopertę przewodniczącemu, który w obecności wyborcy wrzuci ją do urny.

Art. 48. (1) Karty do głosowania będą sporządzone z białego papieru i opatrzone pieczęcią wojewódzkiej komisji wyborczej.

(2) Karta do głosowania ma zawierać jedynie odbite sposobem mechanicznym: nazwę województwa oraz imiona i nazwiska obydwóch kandydatów

na Prezydenta Rzeczypospolitej tudzież objaśnienie dla wyborcy o sposobie wypełniania karty.

(3) Wzór karty do głosowania zawiera załącznik do ustawy niniejszej.

Rozdział V.

Ustalenie wyniku głosowania w obwodzie.

Art. 49. Obwodowa komisja wyborcza niezwłocznie po zamknięciu głosowania obliczy — na podstawie odcinków kontrolnych legitymacyj wyborczych — liczbę głosujących oraz ustali wynik głosowania w obwodzie w sposób, przewidziany w ordynacji wyborczej do Sejmu.

Art. 50. (1) Nieważność karty do głosowania stwierdza obwodowa komisja wyborcza.

(2) Nieważne są:

a) karty do głosowania, wrzucone do urny bez kopert bądź w kopertach nieurzędowych;

b) karty, nieopatrzone pieczęcią wojewódzkiej komisji wyborczej;

c) karty, niewypełnione lub wypełnione niezgodnie z przepisami art. 47.

Art. 51. (1) Obwodowa komisja wyborcza sporządzi protokół ze swoich czynności.

(2) Protokół ma zawierać:

a) liczbę głosujących;

b) ilość głosów kwestjonowanych;

c) ilość głosów nieważnych;

d) ilość głosów ważnych, oddanych na każdego z kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej.

(3) Protokół wraz z arkuszami obliczenia głosów, odcinkami kontrolnemi legitymacyj wyborczych oraz kartami, oddanemi podczas głosowania, opakowanemi w sposób, określony w ordynacji wyborczej do Sejmu, przesłany będzie niezwłocznie wojewódzkiej komisji wyborczej.

(4) Każdy z obecnych podczas ustalania wyniku głosowania w obwodzie może zgłosić uwagi do protokółu lub przesłać je na piśmie wojewódzkiej komisji wyborczej.

Rozdział VI.

Ustalenie wyniku głosowania w województwie.

Art. 52. (1) Wojewódzka komisja wyborcza w trzecim dniu po głosowaniu przystąpi do ustalenia wyniku głosowania w województwie.

(2) Czynności te wojewódzka komisja wyborcza rozpocznie od zbadania uchwał obwodowych komisyj wyborczych o ważności lub nieważności kwestjonowanych kart do głosowania i, stosownie do uchwał własnych, ustali ostatecznie wynik głosowania w poszczególnych obwodach.

(3) Nadto wojewódzka komisja wyborcza poprawi jawne błędy arytmetyczne w obliczeniach, o innych zaś uchybieniach uczyni wzmiankę w protokóle.

(4) Wojewódzka komisja wyborcza może, w razie potrzeby, wezwać przewodniczących obwodowych komisyj wyborczych do udzielenia wyjaśnień.

Art. 53. (1) Po ukończeniu czynności, przewidzianych w artykule poprzedzającym, wojewódzka komisja wyborcza sporządzi dla całego województwa w dwóch egzemplarzach zestawienie następujących liczb:

a) głosujących,
b) głosów nieważnych,
c) głosów ważnych, oddanych na każdego z kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej.

(2) Arkusze zestawienia będą podpisane przez przewodniczącego i obecnych członków komisji oraz załączone do protokółu.

Art. 54. (1) Wojewódzka komisja wyborcza sporządzi protokół ze swoich czynności.

(2) Protokół wraz z arkuszami zestawienia oraz protokółami obwodowych komisyj wyborczych i uwagami do tych protokółów przesłany będzie niezwłocznie Państwowej Komisji Wyborczej, reszta zaś akt — miejscowemu sądowi okręgowemu.

(3) Każdy z obecnych podczas ustalania wyników głosowania w województwie może zgłosić uwagi do protokółu lub przesłać je Państwowej Komisji Wyborczej.

Rozdział VII.

Ustalenie wyniku głosowania powszechnego.

Art. 55. (1) Państwowa Komisja Wyborcza w piątym dniu po głosowaniu przystąpi do ustalenia wyniku głosowania powszechnego.

(2) Czynność tę Państwowa Komisja Wyborcza rozpocznie od rozpatrzenia uwag do protokółów wojewódzkich komisyj wyborczych.

(3) Gdyby uchwały wojewódzkiej komisji wyborczej, zakwestjonowane przez członka tej komisji lub komisarza wyborczego, były niezgodne z przepisami ustawy, Komisja Państwowa sprostuje odpowiednio wyniki głosowania.

(4) Nadto Państwowa Komisja Wyborcza może, w razie potrzeby, wezwać przewodniczących wojewódzkich komisyj wyborczych do udzielenia wyjaśnień.

Art. 56. (1) Po ukończeniu czynności, przewidzianej w artykule poprzedzającym, Państwowa Komisja Wyborcza sporządzi w dwóch egzemplarzach dla każdego województwa i całego Państwa zestawienie następujących liczb:

a) głosujących,
b) głosów nieważnych,
c) głosów ważnych, oddanych na każdego z kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej.

(2) Jeden arkusz zestawienia, podpisany przez przewodniczącego i obecnych członków komisji, będzie załączony do protokółu, drugi zaś — przesłany Głównemu Urzędowi Statystycznemu.

Art. 57. (1) Po ustaleniu wyniku głosowania powszechnego, Państwowa Komisja Wyborcza stwierdzi wybór Prezydenta Rzeczypospolitej.

(2) Za obranego na Prezydenta Rzeczypospolitej uznany będzie kandydat, który otrzymał większość głosów ważnych, oddanych w całem Państwie.

(3) Gdyby obaj kandydaci na Prezydenta Rzeczypospolitej otrzymali równą liczbę głosów, o wyborze rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej.

Rozdział VIII.

Sprawdzenie ważności głosowania powszechnego.

Art. 58. (1) Każdy z członków Państwowej Komisji Wyborczej może przed zamknięciem posiedzenia Komisji zgłosić do protokółu protest przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej.

(2) W razie zgłoszenia protestu, przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej odroczy posiedzenie Komisji do czasu rozpoznania protestu, przesyłając niezwłocznie protokół Komisji Sądowi Najwyższemu.

Art. 59. (1) Protesty przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej rozpoznaje Sąd Najwyższy w ciągu pięciu dni od zgłoszenia na posiedzeniu jawnem z udziałem prokuratora i zgłaszających protesty, jeżeli się stawią na rozprawę.

(2) O terminie rozprawy Sąd Najwyższy ogłosi zapomocą wokandy, wywieszonej w lokalu Sądu, nikogo na rozprawę nie wzywając.

Art. 60. (1) Sąd Najwyższy na skutek protestu unieważni wybór Prezydenta Rzeczypospolitej:

a) jeżeli zostanie stwierdzone, że dopuszczono się przy głosowaniu powszechnem przestępstw przeciwko głosowaniu w sprawach publicznych;

b) jeżeli głosowanie powszechne przeprowadzone zostało niezgodnie z przepisami ustawy.

(2) Unieważnienie wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej może nastąpić jedynie w przypadku, gdy popełnione przestępstwo lub uchybienie mogło wpłynąć na wynik głosowania powszechnego w całem Państwie.

(3) Sąd Najwyższy może pozatem sprostować wynik głosowania powszechnego, ustalony przez Państwową Komisję Wyborczą niezgodnie z przepisami ustawy.

Art. 61. W razie unieważnienia wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego ogłosi wyrok w gazecie rządowej.

Art. 62. (1) Ponowne głosowanie powszechne odbędzie się w najbliższą niedzielę po ogłoszeniu wyroku.

(2) Komisje wyborcze przeprowadzą ponowne głosowanie powszechne na podstawie tych samych legitymacyj wyborczych w dotychczasowym, w miarę możności, składzie swych członków.

Rozdział IX.

Ogłoszenie o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 63. (1) Generalny Komisarz Wyborczy ogłosi w Dzienniku Ustaw o wyborze Prezydenta

Rzeczypospolitej niezwłocznie po uprawomocnieniu się uchwały Państwowej Komisji Wyborczej, ustalającej wynik głosowania powszechnego, stwierdzając jednocześnie, że postępowanie wyborcze zostało ukończone.

(2) W tymże terminie Generalny Komisarz Wyborczy prześle w dwóch egzemplarzach odpis protokółu Państwowej Komisji Wyborczej Prezesowi Rady Ministrów, który doręczy go nowoobranemu i ustępującemu Prezydentowi Rzeczypospolitej.

Rozdział X.

Ochrona osoby i czci kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 64. Kandydaci na Prezydenta Rzeczypospolitej pozostają w okresie czasu do dnia objęcia urzędu przez nowoobranego Prezydenta pod ochroną prawa, służącą Prezydentowi Rzeczypospolitej.

Rozdział XI.

Środki przymusowe. Koszty głosowania powszechnego.

Art. 65. Przepisy o środkach przymusowych i o kosztach wyborów, zawarte w ordynacji wyborczej do Sejmu, stosuje się odpowiednio w postępowaniu wyborczem, określonem niniejszą ustawą.

CZĘŚĆ III.

OBJĘCIE URZĘDU PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

Art. 66. (1) Nowoobrany Prezydent Rzeczypospolitej obejmuje urząd w ostatnim dniu okresu urzędowania ustępującego Prezydenta; w razie wcześniejszego zgonu lub zrzeczenia się urzędu przez ustępującego Prezydenta — nowoobrany Prezydent Rzeczypospolitej obejmie urząd niezwłocznie.

(2) W przypadkach, przewidzianych w art. 21—22 ustawy konstytucyjnej, nowoobrany Prezydent Rzeczypospolitej obejmie urząd niezwłocznie po ukończeniu postępowania wyborczego.

(3) W razie opróżnienia się urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej podczas wojny, następca Prezydenta obejmie niezwłocznie urząd Prezydenta Rzeczypospolitej.

(4) Akt objęcia urzędu będzie ogłoszony w Dzienniku Ustaw.

CZĘŚĆ IV.

PRZEPISY KOŃCOWE.

Art. 67. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Prezesowi Rady Ministrów oraz Ministrom: Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości, każdemu we właściwym mu zakresie działania.

Art. 68. (1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Jednocześnie uchyla się ustawę z dnia 27 lipca 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 66, poz. 596), zawierającą Regulamin Zgromadzenia Narodowego.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *W. Sławek*

Minister Spraw Wewnętrznych:

Marjan Zyndram-Kościałkowski

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*

Załącznik do art. 48 ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej (poz. 321).

(Rozmiar 105×148 mm).

WOJEWÓDZTWO WILEŃSKIE

Wskaż kandydata, na którego głosujesz, stawiając w kratce z prawej strony obok jego nazwiska kreskę. Kartę włóż do koperty i oddaj przewodniczącemu komisji wyborczej.

miejsce pieczęci:

1. STANISŁAW ŻÓŁKIEWSKI. .

2. STEFAN CZARNIECKI . . .

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH
z dnia 11 lipca 1935 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 48 poz. 324 z 13 lipca 1935 r.).

Regulamin do zgromadzenia okręgowego.

Na podstawie art. 35 ust. 2 oraz art. 96 ordynacji wyborczej do Sejmu (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr. 47, poz. 319) zarządzam co następuje:

Rozdział I.

Zarządzenie wyborów.

§ 1. (1) Wybory do zgromadzenia okręgowego zarządza wojewoda (Komisarz Rządu na m. st. Warszawę), na którego obszarze ma się odbyć zebranie zgromadzenia.

(2) Zarządzenie wojewody ma być wydane w ciągu pięciu dni po zarządzeniu wyborów do Sejmu i zawierać będzie:

a) oznaczenie organów, mających dokonać wyborów delegatów do zgromadzenia oraz termin zebrania się każdego z tych organów;

b) określenie liczby delegatów, przypadającej na każdy organ.

(3) Termin zebrania się organu, działającego na obszarze więcej niż jednego województwa, oznaczy właściwy wojewoda po uprzedniem porozumieniu z

wojewodą, na którego obszarze znajdują się władze tego organu.

(4) Terminy zebrań należy określić tak, aby wybory do zgromadzenia okręgowego zostały ukończone nie później, niż 20 dnia po zarządzeniu wyborów do Sejmu.

§ 2. (1) Liczbę mieszkańców obszaru administracyjnego określa ostatni powszechny spis ludności.

(2) Granice obszaru administracyjnego określa stan prawny, istniejący w dniu zarządzenia wyborów do Sejmu.

(3) Do liczby mieszkańców powiatu nie wlicza się mieszkańców miast wydzielonych z powiatowych związków samorządowych.

§ 3. Liczbę wyborców do Izby Przemysłowo-Handlowej bądź Rzemieślniczej określa spis wyborców z ostatnich wyborów do izby.

§ 4. Do gmin wiejskich utworzonych z osad przemysłowych należą gminy zamieszkałe w większości przez robotników przemysłowych.

Rozdział II.

Organa powołane do wyboru delegatów.

§ 5. Organami powołanemi do wyboru delegatów samorządu terytorjalnego są rady powiatowe, gminne i miejskie obszarów administracyjnych, położonych w okręgu wyborczym.

§ 6. (1) Organami powołanemi do wyboru delegatów samorządu gospodarczego są:

a) w Izbie Rolniczej — rada,
b) w Izbie Przemysłowo-Handlowej i w Izbie Rzemieślniczej — zebranie plenarne.

(2) Właściwa jest izba, na której obszarze znajduje się okrąg wyborczy; jeżeli jednak na obszarze okręgu wyborczego działa więcej niż jedna izba, każda z nich powoła delegatów w liczbie odpowiadającej ilości jej wyborców, zamieszkałych na obszarze danego okręgu.

§ 7. (1) Organem powołanym do wyboru delegatów organizacji zawodowej jest zebranie przedstawicieli zarządów jej podstawowych jednostek organizacyjnych, działających na obszarze okręgu wyborczego; jednostka organizacyjna, licząca powyżej 100 członków, wysyła dwóch przedstawicieli, mniejsza — jednego przedstawiciela.

(2) Zebranie przedstawicieli zbierze się w siedzibie okręgu wyborczego; przewodniczy mu prezes zarządu jednostki organizacyjnej największej co do liczby członków.

(3) W mieście, podzielonem na okręgi wyborcze, organem powołanym do wyboru delegatów organizacji zawodowej jest zarząd najwyższego szczebla organizacyjnego, mający siedzibę w mieście.

(4) Do organizacyj zawodowych należą związki i stowarzyszenia zawodowe, albo ich zrzeszenia, które działają w interesie ekonomicznym i kulturalnym pracowników fizycznych lub umysłowych, oraz objęte są przepisami o pracowniczych związkach zawodowych lub o stowarzyszeniach.

§ 8. (1) Organem powołanym do wyboru delegatów zrzeszenia technicznego jest:

a) w okręgu wyborczym, utworzonym z jednego powiatu — zarząd powiatowy, a tam gdzie go niema — zarząd bezpośrednio wyższego szczebla;
b) w okręgu wyborczym, utworzonym więcej niż z jednego powiatu — zarząd bezpośrednio wyższego szczebla od powiatowego;
c) w mieście, podzielonem na okręgi wyborcze — zarząd najwyższego szczebla, mający siedzibę w mieście.

(2) Do zrzeszeń technicznych należą objęte przepisami o stowarzyszeniach organizacje albo ich związki, które zrzeszają inżynierów lub techników z wykształceniem wyższem albo średniem licealnem, pracujących w przemyśle, komunikacji, miernictwie lub instytucjach użyteczności publicznej.

§ 9. (1) Organem powołanym do wyboru delegatek organizacji kobiecej jest:

a) w okręgu wyborczym, utworzonym z jednego powiatu — zarząd powiatowy, a tam gdzie go niema — zarząd bezpośrednio wyższego szczebla;
b) w okręgu wyborczym, utworzonym więcej niż z jednego powiatu — zarząd bezpośrednio wyższego szczebla od powiatowego;
c) w mieście podzielonem na okręgi wyborcze — zarząd najwyższego szczebla, mający siedzibę w mieście.

(2) Do organizacyj kobiecych należą objęte przepisami o stowarzyszeniach organizacje społeczne, które zrzeszają wyłącznie kobiety.

§ 10. (1) Podziału liczby delegatów między organizacje zawodowe, kobiece oraz zrzeszenia techniczne dokonywa się w sposób następujący: liczbę członków poszczególnych organizacyj dzieli się przez 1, 2, 3 i t. d. dotąd, dokąd z otrzymanych ilorazów da się uszeregować tyle kolejno największych liczb, ilu jest delegatów do przydziału; każdej organizacji przydziela się tylu delegatów, ile przypada na nią ilorazów z pośród ustalonego w powyższy sposób szeregu.

(2) Liczbę członków organizacji zawodowej, kobiecej oraz zrzeszenia technicznego określa spis członków zamieszkałych na obszarze okręgu wyborczego, prowadzony zgodnie z przepisami o stowarzyszeniach.

§ 11. (1) Organami powołanemi do wyboru delegatów samorządu zawodowego są rady w Izbie Lekarskiej, Izbie Adwokackiej i Izbie Notarjalnej.

(2) Właściwa jest izba, na której obszarze znajduje się okrąg wyborczy.

(3) Jeżeli jednak na obszarze okręgu wyborczego działa więcej niż jedna izba, podziału delegatów dokonywa się w sposób następujący:

a) w izbach lekarskich — dwóch delegatów przypada izbie, mającej największą liczbę wyborców zamieszkałych na obszarze danego okręgu wyborczego, jeden delegat — izbie następnej zkolei co do ilości wyborców;

b) w izbach adwokackich — każdej izbie przypada po jednym delegacie;

c) w izbach notarjalnych — delegat przypada izbie, mającej największą liczbę wyborców zamieszkałych na obszarze okręgu wyborczego.

(4) Izby lekarskie mające na obszarze okręgu wyborczego mniej niż 1/4 oraz izby adwokackie mające mniej niż 1/3 ogółu wyborców nie wchodzą do podziału.

§ 12. (1) Organami powołanemi do wyboru delegatów szkół akademickich są senaty tych szkół, a gdzie niema senatów — zebrania ogólne profesorów.

(2) Właściwa jest szkoła, której władze mają siedzibę w okręgu wyborczym.

§ 13. Każdy organ uprawniony jest do wyboru delegatów tylko z jednego tytułu, według przeważającego w nim charakteru.

§ 14. Jeżeli w dniu zarządzenia wyborów do zgromadzenia okręgowego organ powołany do wyboru delegatów jest rozwiązany, wyboru delegatów dokona organ bezpośrednio wyższego stopnia, a gdy to nie jest możliwe — organ zastępczy.

Rozdział III.

Wybór delegatów.

§ 15. Delegatem do zgromadzenia okręgowego może być każdy obywatel bez różnicy płci, który:

a) przed dniem zarządzenia wyborów do Sejmu ukończył lat 24 i zamieszkiwał co najmniej rok w okręgu wyborczym;

b) nie jest pozbawiony w myśl art. 3 ordynacji wyborczej prawa wybierania do Sejmu.

§ 16. (1) W zebraniach organów powołanych do wyboru delegatów mogą uczestniczyć wyłącznie osoby, mające prawo głosu stanowczego.

(2) O miejscu, czasie i porządku zebrania przewodniczący zawiadomią zawczasu zosobna każdą osobę uprawnioną do uczestniczenia w zebraniu.

§ 17. Uchwały organów uprawnionych do wyboru delegatów są ważne bez względu na ilość obecnych.

§ 18. (1) Wybór delegatów do zgromadzenia okręgowego odbywa się w głosowaniu na uprzednio zgłoszonych kandydatów, w radach zaś miast wydzielonych z powiatowych związków samorządowych — w głosowaniu na uprzednio zgłoszone listy.

(2) Jeżeli liczba zgłoszonych kandydatów nie jest wyższa od liczby delegatów, przypadającej na dany organ, głosowanie nie odbędzie się, a za wybranych uważa się wszystkich zgłoszonych kandydatów.

§ 19. (1) Kandydatów zgłaszają:

a) w organach samorządu terytorjalnego — wydziały powiatowe, zarządy gminne i miejskie miast niewydzielonych z powiatowych związków samorządowych; pozatem może zgłosić kandydatów 1/6 ustawowej liczby radnych;

b) w organach samorządu gospodarczego — zarządy izb; pozatem może zgłosić kandydatów 1/6 statutowej liczby radców;
c) w innych organach — 1/6 statutowej lub przewidzianej niniejszym regulaminem liczby uczestników zebrania.

(2) W radach miejskich miast wydzielonych z powiatowych związków samorządowych listy kandydatów zgłasza 1/6 ustawowej liczby radnych.

(3) Przy obliczaniu 1/6 bierze się pod uwagę tylko liczby całe.

(4) Liczba kandydatów na zgłoszeniu lub na liście nie może być wyższa od liczby delegatów, przypadającej na dany organ.

§ 20. Przewodniczący podaje do wiadomości zebrania nazwiska zgłoszonych kandydatów, lub nazwiska czołowych kandydatów na liście, poczem zarządza głosowanie.

§ 21. Akt głosowania przeprowadza przewodniczący organu powołanego do wyboru delegatów przy pomocy dwóch skrutatorów, których powoła z pośród uczestników zebrania.

§ 22. (1) Głosowanie odbywa się zapomocą kart.

(2) Karty do głosowania mają zawierać bądź imiona i nazwiska najwyżej tylu zgłoszonych kandydatów, ilu delegatów przypada na dany organ, bądź imię i nazwisko co najmniej czołowego kandydata na liście.

(3) Karty wypełnione niezgodnie z przepisem ustępu poprzedzającego są nieważne.

§ 23. (1) Po zamknięciu głosowania skrutatorzy obliczają głosy.

(2) Wynik głosowania przewodniczący poda zebraniu do wiadomości.

§ 24. (1) Za wybranych na delegatów uznaje się kandydatów, którzy otrzymali w pierwszem głosowaniu głosy większości głosujących; przy ustalaniu liczby głosujących za podstawę bierze się tylko karty ważne.

(2) Jeżeli pierwsze głosowanie nie da wyniku albo da wynik tylko częściowy, następuje głosowanie ściślejsze, przyczem skreśla się z wykazu kandydatów osoby, które w pierwszem głosowaniu otrzymały najmniejsze ilości głosów w ten sposób, żeby liczba pozostałych kandydatów nie była większa od podwójnej liczby delegatów, przypadającej do wyboru w głosowaniu ściślejszem; każdy uczestnik zebrania ma prawo w głosowaniu ściślejszem oddać głos na tylu najwyżej kandydatów, ilu przypada jeszcze delegatów do wyboru.

(3) Głosowanie ściślejsze jest ostateczne; za wybranych w głosowaniu ściślejszem uważa się kandydatów, którzy otrzymali w tem głosowaniu największe ilości głosów; w razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

§ 25. (1) Podziału liczby delegatów między poszczególne listy kandydatów w radach miejskich

miast wydzielonych z powiatowych związków samorządowych dokonywa się w sposób następujący: liczby głosów ważnych, oddanych na poszczególne listy, dzieli się przez liczbę otrzymaną z podziału ilości radnych przez ilość delegatów i każdej liście przydziela się delegatów w ilości równej ilorazowi; ułamków nie bierze się pod uwagę.

(2) Pozostałą ilość delegatów otrzymuje lista, która uzyskała głosy większości głosujących; gdyby żadna lista większości tej nie uzyskała, otrzymują po jednym delegacie z pozostałych — listy, na które oddano największą liczbę głosów.

(3) Gdyby w wyniku podziału, kilka list miało jednakowe prawo do przydziału delegata, los rozstrzyga o uzyskaniu pierwszeństwa do przydziału.

(4) Za wybranych na delegatów uznaje się kandydatów według kolejności, w której umieszczeni są na liście; jeżeli kandydata wybrano z kilku list, los rozstrzyga, z której listy został wybrany.

§ 26. (1) Z przebiegu zebrania sporządza się protokół, do którego dołączona będzie lista obecności.

(2) Protokół zatwierdza zebranie zwykłą większością głosów.

(3) Każdy uczestnik zebrania może zgłosić sprostowanie do protokółu; nad zgłoszonemi sprostowaniami zebranie głosuje bez dyskusji.

(4) Protokół zebrania podpisuje przewodniczący.

§ 27. Przewodniczący organów powołanych do wyboru delegatów prześlą niezwłocznie przewodniczącemu okręgowej komisji wyborczej oraz okręgowemu komisarzowi wyborczemu odpisy protokółów z wyboru delegatów do zgromadzenia okręgowego.

§ 28. Przewodniczący organów powołanych do wyboru delegatów wystawią wybranym delegatom zaświadczenia o wyborze.

§ 29. Organa powołane do wyboru delegatów więcej niż do jednego zgromadzenia okręgowego, dokonywają wyboru osobno do każdego zgromadzenia.

Rozdział IV.

Przepisy końcowe.

§ 30. Regulamin niniejszy stosuje się odpowiednio na obszarze województwa śląskiego ze zmianami, wynikającemi z art. 94 ordynacji wyborczej.

§ 31. Przepisy regulaminu niniejszego stosuje się odpowiednio przy wyborach do Sejmu Śląskiego ze zmianami, wynikającemi z art. 95 ordynacji wyborczej.

§ 32. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Spraw Wewnętrznych:

Marjan Zyndram-Kościałkowski

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 11 lipca 1935 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 48 poz. 325 z 13 lipca 1935 r.).

o spisach wyborców do Sejmu.

Na podstawie art. 96 ordynacji wyborczej do Sejmu (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr. 47, poz. 319) zarządzam co następuje:

§ 1. (1) Spisy wyborców do Sejmu sporządza się na podstawie rejestrów prowadzonych przez gminy w myśl rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 maja 1934 r. o meldunkach i księgach ludności (Dz. U. R. P. Nr. 54, poz. 489).

(2) Osoby przybyłe celem zamieszkania w gminie, lecz nie wpisane jeszcze do rejestru mieszkańców, będą umieszczone w spisie wyborców na podstawie zameldowania (zgłoszenia zamieszkania) oraz przedłożenia wymeldunku z poprzedniego miejsca zamieszkania.

(3) Osoby, które opuściły gminę, lecz nie zostały jeszcze skreślone z rejestru mieszkańców, nie będą umieszczone w spisie wyborców tej gminy, jeżeli opuszczenie przez nie gminy zostanie stwierdzone w drodze odpowiedniego wymeldunku lub zawiadomienia o wyjeździe.

§ 2. W spisach wyborców będą umieszczeni obywatele polscy, którzy ukończyli 24 lata i zamiesz-

kują w gminie co najmniej od dnia poprzedzającego dzień zarządzenia wyborów.

§ 3. Obywatele polscy, zamieszkali w przededniu zarządzenia wyborów do Sejmu na obszarze Wolnego Miasta Gdańska, będą wciągnięci do spisów wyborców m. Gdyni.

§ 4. Przepisy rozporządzenia niniejszego stosuje się odpowiednio przy wyborach do Sejmu Śląskiego.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Spraw Wewnętrznych:

Marjan Zyndram-Kościałkowski

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 11 lipca 1935 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 48 poz. 326 z 13 lipca 1935 r.).

o spisach wyborców do Senatu.

Na podstawie art. 51 ordynacji wyborczej do Senatu (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr. 47, poz. 320) zarządzam co następuje:

§ 1. Spisy wyborców do Senatu prowadzą powiatowe władze administracji ogólnej, a w m. st. Warszawie — Komisarz Rządu.

Przez powiatowe władze administracji ogólnej rozumie się: starostów powiatowych i grodzkich, Starostę Morskiego, Komisarza Rządu w Gdyni oraz dyrektorów policji na obszarze województwa śląskiego.

§ 2. Do spisu wciąga się obywateli, którym w przeddzień zarządzenia wyborów do Izb Ustawodawczych służy prawo wybierania do Senatu.

Szkoły, których ukończenie stanowi jeden z tytułów prawa wybierania do Senatu, są wymienione w załącznikach Nr. 1 i 2 do niniejszego rozporządzenia.

§ 3. Obywatele, mający prawo wybierania do Senatu z tytułu zasługi osobistej lub z tytułu wykształcenia, będą wciągnięci do spisów, jeżeli udowodnią, że im to prawo przysługuje.

Obywatele, mający prawo wybierania do Senatu z tytułu zaufania obywateli, będą wciągnięci do spisów z urzędu.

§ 4. Przewidziana w art. 10 ordynacji wyborczej rewizja spisów zostanie uregulowana instrukcją.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Spraw Wewnętrznych:

Marjan Zyndram-Kościałkowski

Załączniki do rozp. Min. Spraw Wewn. z dnia 11 lipca 1935 r. (poz. 326).

Zał. Nr. 1.

WYKAZ

szkół wojskowych podpadających pod przepisy art. 2 ust. 1 pkt. 2 ordynacji wyborczej do Senatu.

I. Szkoły Podchorążych kształcące na oficerów zawodowych.

1. Szkoła Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej.
2. " " Kawalerji w Grudziądzu.
3. " " Artylerji w Toruniu.
4. " " dla Podoficerów w Bydgoszczy.
5. " " Saperów w Warszawie.
6. " " Łączności w Zegrzu.
7. " " Lotnictwa w Dęblinie (grupy Pilotów i Obserwat.
   " " Techn. tymczas. w Bydgoszczy).
8. " " Sanitarnych w Warszawie.
9. " " Marynarki Wojennej w Toruniu.

II. Szkoły Podchorążych kształcące na oficerów rezerwy.

1. Baon Szkolny Podchorążych Rezerwy w Zambrowie.

2. Kursy Dywizyjne dla szeregowych z cenzusem.
3. Szkoła Podchorążych Rezerwy Kawalerji w Grudziądzu.
4. Szkoła Podchorążych Rezerwy Artylerji we Włodzimierzu Wołyńskim.
5. Szkoła Podchorążych Rezerwy Saperów w Modlinie.
6. Szkoła Podchorążych Rezerwy Łączności w Zegrzu.
7. Szkoła Podchorążych Rezerwy Lotnictwa w Dęblinie.
8. Szkoła Podchorążych Rezerwy Sanitarnych w Warszawie.
9. Kurs Podchorążych Rez. Marynarki Wojennej w Toruniu.

Zał. Nr. 2.

WYKAZ

uczelni podpadających pod przepisy art. 2 ust. 1 pkt. 2 ordynacji wyborczej do Senatu.

SZKOŁY WYŻSZE.

I. Akademickie.

1. Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.
2. Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie.
3. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie.
4. Uniwersytet Józefa Piłsudskiego w Warszawie.
5. Uniwersytet Poznański.
6. Politechnika Lwowska.
7. Politechnika Warszawska.

8. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.
9. Akademja Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie.
10. Akademja Górnicza w Krakowie.
11. Akademja Sztuk Pięknych w Krakowie.
12. Akademja Sztuk Pięknych w Warszawie.
13. Akademja Stomatologiczna w Warszawie.
14. Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.
15. Katolicki Uniwersytet Lubelski.
16. Wolna Wszechnica w Warszawie.
17. Wolna Wszechnica, Oddział w Łodzi.

II. Wyższe bez praw akademickich.

1. Wyższa Szkoła Handlu Zagranicznego we Lwowie.
2. Wyższe Studjum Handlowe w Krakowie.
3. Wyższa Szkoła Handlowa w Poznaniu.
4. Wyższa Szkoła Dziennikarska w Warszawie.
5. Szkoła Nauk Politycznych w Warszawie.
6. Szkoła Nauk Politycznych w Wilnie.
7. Instytut Nauk Judaistycznych.

SZKOŁY AKADEMICKIE I WYŻSZE UKOŃCZONE PRZED 1.XI. 1918 R.

Polska.

Akademja Rolnicza w Dublanach.

Kursy Przemysłowo-Rolnicze w Warszawie (1911 — 1916).

Wyższa Szkoła Rolnicza w Warszawie (1916—1918).
Wyższa Szkoła Handlowa w Warszawie.
Wyższe Kursy Handlowe im. Aug. Zielińskiego.

Wolne Miasto Gdańsk.

Politechnika w Gdańsku.

Austrja i kraje sukcesyjne.

Uniwersytet w Czerniowcach.
" w Gracu.
" w Insbruku.
" w Pradze (czeski i niemiecki).
" w Wiedniu.
Politechnika w Bernie (czeska i niemiecka).
" w Gracu.
" w Pradze (czeska i niemiecka).
" w Wiedniu.
Akademja Weterynarji w Wiedniu.
Akademja Ziemiańska w Wiedniu.
Akademja Górnicza w Leoben.
Akademja Górnicza w Przybramie.
Akademja Eksportowa w Wiedniu.
Akademja Konsularna w Wiedniu.
Akademja dla Sztuk Plastycznych w Wiedniu.

Samodzielny Wydział Teologiczny w Ołomuńcu Solnogradzie i Wiedniu (ewang.).

Zakład naukowy teologji izraelickiej w Wiedniu.

Niemcy.

Uniwersytet w Berlinie.
" w Bonn.
" w Erlangen.
" w Frankfurcie nad Menem.
" w Fryburgu w Badenji.
" w Giessen.
" w Getyndze.
" w Gryfji.
" w Halli.
" w Heidelbergu.
" w Jenie.
" w Kilonji.
" w Kolonji.
" w Królewcu.
" w Lipsku.
" w Marburgu.

Uniwersytet w Monachjum.
" w Monasterze.
" w Rostoku.
" w Strassburgu.
" w Tybindze.
" w Wrocławiu.
" w Würzburgu.

Akademja Wojskowo-Lekarska w Berlinie.
" Weterynaryjna w Berlinie.
" " w Hanowerze.
" " w Monachjum.
" " w Stuttgardzie.

Politechnika w Akwizgranie.
" w Berlinie.
" w Brunszwiku.
" w Darmsztadzie.
" w Dreźnie.
" w Hanowerze.
" w Karlsruhe.
" w Monachjum.
" w Stuttgardzie.
" w Wrocławiu.

Akademja Rolnicza w Berlinie.
" " w Bonn.
" " w Poppelsdorf.
" " w Hohenheim.
" " w Weihenstephan.

Akademja Leśnicza w Eberswaldzie.
" " w Eisenach.
" " w Hann-Münden.
" " w Tharandt.

Akademja Górnicza w Berlinie.
" " w Claustal.
" " w Freiberg w Saksonji.

Akademja Handlowa w Berlinie.
" " w Kilonji.
" " w Lipsku.
" " w Mannheim.
" " w Monachjum.

Akademja Sztuk Pięknych w Berlinie.
" " " w Dreźnie.
" " " w Düsseldorfie.
" " " w Karlsruhe.
" " " w Kassel.
" " " w Królewcu.
" " " w Monachjum.
" " " w Stuttgardzie.

Rosja.

Uniwersytet w Charkowie.
" w Dorpacie.
" w Helsingforsie.
" w Kazaniu.
" w Kijowie.
" w Moskwie.
" w Odesie.
" w Saratowie.
" w Petersburgu.
" w Tomsku.
" w Warszawie.
Wyższe Kursy Żeńskie w Moskwie.
" " " w Petersburgu.
Wojenna Akademja Prawnicza w Petersburgu.
Cesarska Szkoła Prawna w Petersburgu.
Liceum Aleksandrowskie w Petersburgu.
" Demidowskie Prawnicze w Jarosławiu.
Cesarskie Liceum Cesarzewicza Mikołaja w Moskwie.
Wojenna Akademja Medyczna w Petersburgu.
Żeński Instytut Medyczny w Petersburgu.
Instytut historyczno-filozoficzny w Petersburgu.
" " " w Nieżynie.

Łazarewski Instytut Języków Wschodnich w Moskwie.
Instytut Orjentalny we Władywostoku.
Żeński Instytut Pedagogiczny w Petersburgu.
Politechnika w Helsingforsie.
" w Kijowie.
" w Nowo-Czerkasku.
" w Rydze.
" w Warszawie.
Instytut Technologiczny w Charkowie.
" " w Petersburgu.
" " w Tomsku.
Moskiewski Instytut Inżynierów Drogowych i Wodnych.
Instytut Inżynierów Drogowych i Wodnych w Petersburgu.
Wyższa Szkoła Techniczna w Moskwie.
Instytut Politechniczny w Petersburgu.
Instytut Inżynierów Cywilnych w Petersburgu.
Instytut Elektrotechniczny w Petersburgu.
Żeńskie Kursy Politechniczne w Petersburgu.
Konstantynowski Instytut Mierniczy w Moskwie.
Instytut Weterynaryjny w Charkowie.
" " w Dorpacie.
" " w Kazaniu.
" " w Warszawie.
Instytut Leśny i Rolniczy w Moskwie.
" " " w Puławach.
Instytut Leśny w Petersburgu.
Wyższa Szkoła Górnicza w Ekaterynosławiu.
Akademja Sztuk Pięknych w Petersburgu.
" " " w Moskwie.

Akademja Duchowna rzym.-kat. w Petersburgu.
Akademje Duchowne (prawosławne) w Kazaniu, Kijowie, Moskwie i Petersburgu.

Belgja.

Uniwersytet państwowy w Gandawie.
" " w Leodjum.
" Wolny w Brukseli.
" Katolicki w Lowanjum.
Akademja Górnicza i Wydział Politechniczny w Mons.
Akademja Weterynarji w Cureghem.
Wyższy Instytut Handlowy w Antwerpji.

Francja.

Uniwersytet w Aix-Marseille.
" w Algerze.
" w Besançon.
" w Bordeaux.
" w Caen.
" w Clermont.
" w Dijon.
" w Grenoble.
" w Lille.
" w Lyon.
" w Montpellier.
" w Nancy.
" w Paryżu.
" w Poitiers.
" w Rennes.
" w Strassburgu.
" w Tuluzie.
École Normale Supérieure w Paryżu.

École Pratique des Hautes Etudes à la Sorbonne w Paryżu.
École Nationale des Chartes w Paryżu.
École Speciale des Langues Orientales Vivantes w Paryżu.
École Nationale des Ponts et Chaussées w Paryżu.
École Nationale Supérieure des Mines w Paryżu.
École Politechnique w Paryżu.
École Supérieure d'Electricité w Paryżu.
École Centrale des Arts et Manufactures w Paryżu.
École Centrale Lyonnaise w Ljonie.
École Nationale des Mines w St. Etienne.
École Speciale d'Architecture w Paryżu.
École Municipale de Physique et de Chimie Industrielle w Paryżu.
Institut Nationale Agronomique w Paryżu.
École Nationale des Eaux et Forêts w Nancy.
École des Hautes Etudes Commerciales w Paryżu.
École Coloniale w Paryżu.
École Nationale des Beaux-Arts w Paryżu.
Institut Catholique w Paryżu.
Wydział Teologji Protestanckiej w Paryżu.

Szwajcarja.

Uniwersytet w Bazylei.
" w Bernie.
" w Fryburgu.
" w Genewie.
" w Lozannie.
" w Neufchatel.
" w Zurychu.
Politechnika w Zurychu.

Włochy.

Uniwersytet w Bolonji.
" w Katanji.
" w Genui.
" w Messynie.
" w Neapolu.
" w Padwie.
" w Palermo.
" w Pawji.
" w Pizie.
" w Rzymie.
" w Turynie.
Uniwersytet Gregorjański w Rzymie.
Papieski Instytut Biblijny w Rzymie.
Politechnika w Medjolanie.
" w Turynie.
" w Neapolu.
Akademja Weterynarji w Medjolanie.
" " w Turynie.
" " w Neapolu.

Anglja.

Uniwersytet w Birmingham.
" w Bristolu.
" w Cambridge.
" w Leeds.
" w Londynie.
" w Oxfordzie.
" w Edynburgu.
" w Glasgowie.
" w Dublinie.

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.

University of California (Berkeley).
Leland Stanford Junior University.
University of Colorado.
Yale University (New Haven).
University of Chicago.
North-western University (Chicago).
University of Michigan (Ann Arbor).
John Hopkins University (Baltimore).
Harward University (Cambridge).
State University of Iowa (Iowa City).
Colombia University (New-York).
University of Pensylvania (Philadelphia).
University of Pittsburgh.
Princeton University.
Boston University.
Cornell University (Ithaca N. Y.).
New-York University.
University of Illinois (Urbana).

Włochy.

Wyższy Instytut Handlowy w Tryjeście.
Akademja Teologiczna w Turynie

Rosja.

Korpus Morski w Petersburgu.
Wojskowa szkoła inżynieryjna w Petersburgu.
Wyższy Instytut Handlowy w Moskwie.
Morska Szkoła Inżynieryjna w Kronstadzie.
Akademja Morska w Petersburgu.
Akademja generalnego sztabu.
Wyższy Instytut Handlowy w Kijowie.

Polska.

Wyższe Kursy Leśne w Warszawie.

Austrja.

Politechnika w Budapeszcie.

Niemcy.

Akademja rolnicza — Proskau.

Belgja.

Collegium Americanum w Lewanjum.

PO 1.XI. 1918 R.

absolwenci wszystkich szkół zagranicznych wyższych, którzy nostryfikowali swoje dyplomy w Polsce.

SZKOŁY ZAWODOWE.

Szkoły typu licealnego.

Handlowe.

Liceum Handlowe Żeńskie SS. Zmartwychwstania Pańskiego (2 lata)	Częstochowa
Instytut Administracyjno - Gospodarczy „Kuratorji Szkoły Ekonomiczno-Handlowej"	Kraków
Koedukacyjne Liceum Handlowe „Towarzystwa Liceum Handlowego"	Lwów
Liceum Handlowe „Towarzystwa Liceum Handlowego"	Przemyśl
2-klasowe Liceum Handlowe Świderskiego	Stryj

Koedukacyjne Liceum Handlowe Izby Przemysłowo-Handlowej	Bydgoszcz
2-letnia Wyższa Szkoła Handlowa Macierzy Szkolnej	Gdańsk
Trzyletnie Koedukacyjne Liceum Handlowe Izby Przemysłowo-Handlowej	Gdynia
Koedukacyjne Liceum Handlowe Izby Przemysłowo-Handlowej	Poznań
Instytut Studjów Handlowych i Orjentalistycznych „Instytutu Społecznego"	Warszawa
Liceum Handlowe Męskie Zgromadzenia Kupców m. st. Warszawy	"
Prywatne 2-letnie Liceum Handlowe Męskie im. Komisji Edukacji Narodowej Aleksandra Kozickiego	"
Państwowe Liceum Handlowe Żeńskie przy Państwowej Szkole Handlowej Żeńskiej	"
Liceum Handlowe Żeńskie Julji z Jankowskich Statkowskiej	"
Prywatne 2-letnie Liceum Handlowe Żeńskie Heleny Henrykowej Chankowskiej	"
Prywatne 2-letnie Liceum Handlowe Żeńskie Stowarzyszenia Szerzenia Wykształcenia Zawodowego im. Kaniowczyków i Żeligowczyków	"

Prywatne Koedukacyjne Liceum Spółdzielczo - Handlowe Towarzystwa Oświaty Spółdzielczo - Handlowej	Warszawa
2-letnie Kursy Handlowe Żeńskie Teodory Raczkowskiej (poziom licealny)	"
Instytut Nauk Handlowo-Gospodarczych Polskiego Towarzystwa Krzewienia Wiedzy Handlowej i Ekonomicznej	Wilno
Liceum Handlowe Żeńskie Stanisławy Pietraszkiewiczówny	"
2-klasowe Koedukacyjne Miejskie Gimnazjum Handlowe (typ licealny)	Chorzów
Państwowa Szkoła Zawodowa — Seminarjum Gospodarstwa Domowego	Kraków
Seminarjum Gospodarcze Zgromadzenia SS. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marji Panny	Jazłowiec
Miejska Szkoła Przemysłowo-Handlowa — dział sanitarno-dietetyczny	Inowrocław
Państwowe Seminarjum Nauczycielek Gospodarstwa	Warszawa
Seminarjum Nauczycielek Gospodarstwa SS. Urszulanek	Rybnik

Zlikwidowane Szkoły typu licealnego w okresie ostatnich 2-ch lat.

Liceum Handlowe Męskie Zgromadzenia Kupców	Będzin
Instytut Handlu Morskiego i Techniki Portowej	Gdynia
Liceum Żeńskie H. Kirsta	Warszawa
Szkoła Pracownic Społecznych P. M. S.	"
Trzyletnie Kursy Handlowe Żeńskie Siemiradzkiej	"

Rolnicze.

Państwowa Wyższa Szkoła Gospodarstwa Wiejskiego	Cieszyn
Główna Szkoła Gospodarcza (żeńska)	Snopków pod Lwowem
Państwowa Szkoła Ogrodnictwa	Poznań
Wyższa Szkoła Ogrodnicza przy Wolnej Wszechnicy Polskiej (zlikwidowana w 1924 r.)	Warszawa
Akademja Rolnicza w Bydgoszczy (zlikwidowana)	Bydgoszcz

Przemysłowe.

Państwowa Wyższa Szkoła Budowy Maszyn i Elektrotechniki im. H. Wawelberga i S. Rotwanda (Dawniej nazwa bez słowa „Wyższa", a wydz. mechaniczny nosił nazwę wydz. budowy maszyn)	Warszawa

Państwowa Szkoła Budowlana	Warszawa
Państwowa Szkoła Miernicza	"
Państwowa Szkoła Techniczna, Lotnicza i Samochodowa	"
Państwowa Średnia Szkoła Techniczna Kolejowa	"
Państwowa Szkoła Chemiczno-Przemysłowa (dawniej „Szkoła Chemiczno-Przemysłowa przy Państw. Szk. Bud. Maszyn i Elektr. im. H. Wawelberga i S. Rotwanda, uprzednio była 2-letnia)	"
Państwowa Szkoła Techniczno-Przemysłowa	Łódź
Liceum Przemysłowo - Techniczne Żeńskie T-wa Szkół Pracy	Warszawa
Żeńska Szkoła Architektury im. Stanisława Noakowskiego (Świadectwa wydawane są zarówno po 3-letnim jak i po 2-letnim kursie nauki)	Warszawa
Państwowa Szkoła Przemysłowa im. St. Staszica (powstała po przekształceniu 4-letnich wydziałów, opartych na podbudowie szkoły powszechnej)	Kraków
Państwowa Wyższa Szkoła Budowy Maszyn i Elektrotechniki (Dawniej nazwa bez słowa „wyższa". Uprzednio bez słów „i elektrotechniki")	Poznań

Państwowa Szkoła Techniczna im Marszałka J. Piłsudskiego — Wilno

Państwowa Szkoła Teletechniczna (Dawniej 2½ letnia) — Warszawa

Państwowa Szkoła Morska (Dawniej w Tczewie, uprzednio nie miała w nazwie słowa „Państwowa". Należy do Ministerstwa Przemysłu i Handlu) — Gdynia

Szkoły dla duchowieństwa.

I. Katolickie:

Naukowe Zakłady teologiczne:

1. w Przemyślu dla obrz. łac.
2. „ „ „ „ gr. kat.
3. „ Stanisławowie dla obrz. gr. kat.
4. „ Tarnowie.
5. „ Krakowie — Księży Misjonarzy.
6. „ Lublinie — Ojców Jezuitów.

Seminarja duchowne diecezjalne większe:

1. w Gnieźnie.
2. „ Janowie Podlaskim.
3. „ Kielcach.
4. we Lwowie gr. kat.
5. w Lublinie.
6. „ Łomży.
7. „ Łucku.
8. „ Pelplinie.
9. „ Pińsku.
10. „ Poznaniu.
11. „ Sandomierzu
12. „ Warszawie.

13. we Włocławku.
14. w Płocku.
15. „ Łodzi.

Szkoły kształcenia nauczycieli typu wyższego i licealnego.

Pedagogjum w Warszawie, Krakowie i Lublinie.
Instytut Nauczycielski w Warszawie.
Instytut Pedagogiki Specjalnej w Warszawie.
Instytut Robót Ręcznych w Warszawie.
Wyższe Kursy Nauczycielskie

oraz

były Instytut Pedagogiczny i Państwowe Kursy Nauczycielskie.

Szkoły artystyczne.

Posiadający dyplomy ukończenia:

1) Państwowego Konserwatorjum muzycznego w Warszawie.
2) Państwowego Konserwatorjum muzycznego w Poznaniu.
3) Śląskiego Konserwatorjum muzycznego w Katowicach.

Okólniki Ministra Spraw Wewnętrznych.

Okólnik Nr. 38

z dnia 11 lipca 1935 r.

Instrukcja o sporządzaniu spisów wyborców do Sejmu.

(Nr. Wyb. 8/3/1).

Do

P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę, Starostów Powiatowych i Grodz-

kich, Starosty Morskiego, Komisarza Rządu w Gdyni, oraz Dyrektorów Policji na obszarze województwa śląskiego.

Przy sporządzaniu spisów wyborców do Sejmu zechcą Panowie przestrzegać następujących wytycznych.

1. Spisy wyborców do Sejmu sporządza się na podstawie rejestrów mieszkańców, stosownie do postanowień §§ 1 i 2 rozporządzenia z dnia 11 lipca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 48, poz. 325).

2. Zamieszkanie i zmiany miejsca zamieszkania ustala z urzędu lub na wniosek osoby interesowanej, albo też na żądanie władz Zarząd Gminy, stosownie do postanowień § 3 — 9 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych o meldunkach i księgach ludności.

Osoby czasowo w gminie przebywające, bez względu na czas pobytu, nie podpadają pod pojęcie mieszkańców, zgodnie z § 3 rozp. Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23.V.1934 r. o meldunkach i księgach ludności.

3. Przełożeni gmin wiejskich (wójtowie) i miejskich (prezydenci, burmistrze) sporządzają spisy wyborców do Sejmu osobno dla każdego obwodu głosowania.

Spisy wyborców sporządzane są w układzie terytorjalnym, czyli w porządku ulic i numerów domów lub w porządku alfabetycznym nazwisk—zależnie od tego, w jaki sposób prowadzony jest przez gminę rejestr mieszkańców (księga, kartoteka).

4. Spisy wyborców winny być sporządzone na

formularzach, które będą zawierały rubryki określające warunki, od których zależne jest prawo wpisania wyborcy na listę.

Dla każdego wyborcy należy wpisać nazwisko i imię, dzień, miesiąc i rok urodzenia, zawód, miejsce zamieszkania oraz datę od kiedy mieszka w obwodzie głosowania.

5. Spisy wyborców mają być sporządzone w formie zeszytu o kartach wielkości pół arkusza.

6. Kartki zeszytu mają być zesznurowane, a końce sznurka mają być przymocowane do okładki zeszytu lakową pieczęcią powiatowej władzy administracji ogólnej (starostów).

Wszelkie skreślenia i poprawki w spisie winny być omówione w rubryce „uwagi".

7. W razie skreślenia kogokolwiek z listy nie należy zmieniać bieżącej numeracji.

8. Na końcu spisu, pod ostatniem nazwiskiem należy wpisać „Spis ten zawiera . . . nazwisk wyborców".

9. Spis winien być podpisany przez przełożonego gminy i nosić pieczęć gminy.

10. Do spisu podpisanego przez przełożonego gminy nie wolno dopisywać żadnych nazwisk.

W razie konieczności uzupełnienia spisu należy sporządzić spis dodatkowy w/g podanych wyżej przepisów.

11. Koszty sporządzenia spisów wyborców ponoszą gminy.

(—) Marjan Zyndram-Kościałkowski
MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Okólnik Nr. 39

z dnia 11 lipca 1935 r.

Instrukcja o prowadzeniu spisów wyborców do Senatu.

(Nr. Wyb. 12/4/1)

Do

P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę, Starostów Powiatowych i Grodzkich, Starosty Morskiego, Komisarza Rządu w Gdyni, oraz Dyrektorów Policji na obszarze województwa śląskiego.

Przy zaprowadzeniu spisów wyborców do Senatu tudzież przy dokonywaniu podziału powiatów na obwody wyborcze zechcą Panowie przestrzegać następujących wytycznych.

I. Prawo wybierania do Senatu.

1. Według art. 1 ust. 3 i art. 2 ordynacji wyborczej do Senatu prawo wybierania do Senatu przysługuje obywatelom z tytułu: 1) bądź zasługi osobistej, albo 2) wykształcenia lub też 3) zaufania obywateli.

2. Prawo to przysługuje obywatelom tylko wówczas, gdy przed dniem zarządzenia wyborów do Izb Ustawodawczych: 1) posiadali już jeden z tytułów wyżej przytoczonych (§ 2 ust. 1 rozp. z dnia 11 lipca 1935 r. Dz. U. R. P. Nr. 48 poz. 326) oraz 2) ukończyli co najmniej lat 30 (art. 3 ordynacji).

3. Wykazy szkół, których ukończenie stanowi tytuł prawa wybierania do Senatu, podane są w załącznikach do rozporządzenia z dnia 11 lipca b. r. (Dz. U. R. P. Nr. 48 poz. 326). Ponadto co do nauczycieli należy mieć na względzie przepis art. 48 ordynacji.

4. Ograniczenie art. 2 ust. 2 ordynacji nie ma zastosowania przy pierwszych wyborach, które się odbędą na podstawie nowej ordynacji, a to ze względu na przepis przejściowy art. 49 tejże ordynacji.

5. Prawo wybierania do Senatu nie przysługuje tym obywatelom, którzy nie mają prawa wybierania do Sejmu (art. 3 ord. wyb. do Senatu łącznie z art. 3 ord. wyb. do Sejmu).

II. Zaprowadzenie spisów wyborców.

6. Spisy wyborców do Senatu mają zaprowadzić powiatowe władze administracji ogólnej, a w m. st. Warszawie Komisarz Rządu (§ 1 powołanego rozp.). Dla każdego obwodu wyborczego ma być sporządzony oddzielny spis (art. 9 ust. 1).

7. Do spisu wyborców poszczególnych obwodów mają być wciągnięci obywatele, mający prawo wybierania do Senatu, którzy w danych obwodach zamieszkują (art. 9 ust. 2). Kwestję zamieszkania należy oceniać zgodnie z przepisami rozporządzenia z dnia 23 maja 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 54, poz. 489).

8. Według § 3 rozporządzenia z dnia 11 lipca b. r. (Dz. U. R. P. Nr. 48 poz. 326), obywatele, posiadający prawo wybierania do Senatu z tytułu zasługi osobistej lub z tytułu wykształcenia mają być

wciągnięci do spisów tylko wówczas jeżeli udowodnią, iż im to prawo przysługuje. W tym celu należy niezwłocznie, najdalej trzeciego dnia po zarządzeniu wyborów do Izb Ustawodawczych, wezwać obywateli zapomocą plakatów, ogłoszonych we wszystkich gminach, do zgłaszania się z właściwemi dokumentami, stwierdzającemi ich prawo wybierania.

9. W obwieszczeniu należy poza wezwaniem: 1) przedrukować lub odpowiednio streścić przepisy art. 2 ust. 1 art. 3 oraz art. 48 ordynacji wyborczej do Senatu, 2) zakreślić termin kalendarzowy (do dnia.......... włącznie), w którym zgłoszenia będą przez urząd przyjmowane, przyczem termin ten powinien z reguły wynosić 10 dni, 3) zastrzec, iż obywatele, którzy w zakreślonym okresie czasu nie zgłoszą się z właściwemi dokumentami, nie będą przez urząd wciągnięci do spisów wyborców, 4) stwierdzić, iż wszelkie pisma w sprawach wyborczych wolne są od opłat stemplowych (art. 47 ord. wyb. do Senatu w związku z art. 90 ord. wyb. do Sejmu).

10. Obywatele, posiadający prawo wybierania do Senatu z tytułu zaufania obywateli, mają być wciągnięci do spisów z urzędu (§ 3 ust. 2 rozp. z dn. 11 lipca b. r.).

III. Wskazówki techniczne.

11. Spisy wyborców winny być sporządzone w formie zeszytu o kartkach wielkości ćwierć arkusza (format A_4). Kartki zeszytu winny być zesznurowane, a końce sznurka przymocowane do okładki

zeszytu lakową pieczęcią urzędu. Poszczególne stronice zeszytu winny być ponumerowane.

12. Każdy spis winien obejmować 3 oddzielne działy: I wyborców z tytułu zasługi osobistej, II wyborców z tytułu wykształcenia, III wyborców z tytułu zaufania obywateli, przyczem każdy dział powinien rozpoczynać się od nowej stronicy i posiadać własną kolejną numerację poszczególnych pozycyj.

13. Wyborca do Senatu może być wpisany do jednego tylko działu. Przy zbiegu tytułów, dających prawo wybierania do Senatu, należy wyborcę zapisać w pierwszym kolejnym dziale, do którego posiada tytuł. Tak np. obywatela, posiadającego wykształcenie akademickie i odznaczonego orderem Virtuti Militari, należy wciągnąć tylko do działu I spisu.

14. Wyborców należy umieszczać w każdym dziale spisów możliwie w porządku alfabetycznym.

15. Spisy powinny zawierać rubryki następujące: 1) Nr. kolejny, 2) nazwisko i imię wyborcy, 3) dzień, miesiąc i rok urodzenia, 4) zawód, 5) miejsce zamieszkania, 6) uwagi. Wszelkie skreślenia i poprawki winny być omówione w rubryce 6).

16. Po ukończeniu spisów należy wolne miejsca na rozpoczętych stronicach zakreślić, a w końcu każdego egzemplarza spisu zamieścić klauzulę następującą: „Spis ten zawiera nazwiska wyborców do Senatu: w dziale I . . . . . , w dziale II . . . . . . , w dziale III . . . . . , razem . . . . nazwisk wyborców". Każdy egzemplarz spisu winien być podpisany przez władze sporządzającą spis oraz zaopatrzony w pieczęć urzędową.

17. Spisy mają być sporządzone w 4-ch egzemplarzach. Spisy wyborców do Senatu mają być nie później niż 21 dnia po zarządzeniu wyborów przesłane przewodniczącym zebrań obwodowych w dwóch egzemplarzach oraz przewodniczącemu właściwej okręgowej komisji wyborczej do Sejmu w jednym egzemplarzu (art. 11 ord.). Czwarty egzemplarz spisu należy zatrzymać w urzędzie.

IV. Obwody wyborcze.

18. Według art. 8 ordynacji wyborczej do Senatu, każdy powiat ma być podzielony na obwody wyborcze, liczące 90 — 120 wyborców do Senatu. Podział ten winien być dokonany przez władze wymienione w pkt. 6 niniejszej instrukcji oraz podany do publicznej wiadomości zapomocą plakatów, zgodnie z przepisem art. 13 ust. 1 ordynacji.

19. Poszczególne obwody wyborców w powiecie powinny być oznaczone kolejną numeracją. W m. st. Warszawie numeracja obwodów wyborczych do Senatu może być kolejna dla całego obszaru miasta.

20. Co do obywateli polskich, zamieszkałych na obszarze Wolnego Miasta Gdańska, należy mieć na względzie przepis art. 9 ust. 3 ordynacji.

(—) Marjan Zyndram-Kościałkowski
MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

SPIS TREŚCI.

